



Programmabegroting 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Algemeen.....	4
Voorwoord.....	4
Leeswijzer.....	10
Programma's.....	11
Programma Mens en Samenleving.....	11
Ontwikkelingen en ambities.....	11
Ambities, doelen & resultaten.....	14
Wat gaat het kosten?.....	24
Verbonden partijen.....	24
Programma Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit.....	25
Ontwikkelingen en ambities.....	25
Ambities, doelen & resultaten.....	26
Wat gaat het kosten?.....	31
Verbonden partijen.....	31
Programma Economie, Werk & Inkomen.....	32
Ontwikkelingen en ambities.....	32
Ambities, doelen & resultaten.....	33
Wat gaat het kosten?.....	38
Verbonden partijen.....	38
Programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid.....	39
Ontwikkelingen en ambities.....	39
Ambities, doelen & resultaten.....	40
Wat gaat het kosten?.....	42
Overzicht algemene dekkingsmiddelen.....	42
Overhead.....	43
Verbonden partijen.....	44
Paragrafen.....	45
Lokale heffingen.....	45
Beleid en geraamde inkomsten.....	45
Kostendekkendheid.....	46
Kwijtscheldingsbeleid.....	50
Lokale lastendruk.....	50
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	52
Risicoregister.....	52
Risico's.....	53
Weerstandscapaciteit.....	57
Weerstandsvermogen.....	57
Financiële kengetallen.....	58
Onderhoud kapitaalgoederen.....	59
Algemeen.....	59
Wegen.....	61
Riolering.....	61
Water.....	63
Groen.....	64
Gebouwen.....	65
Openbare verlichting.....	66
Speelruimten.....	66
Financiering.....	68
Beleidskaders.....	68
Financiële positie.....	68
Kasstroomprognose.....	68

Rente	71
Bedrijfsvoering	73
Personeel	73
Communicatie	74
Informatievoorziening	75
Organisatie	76
Huisvesting	77
Wet Open Overheid	78
Actief openbaar maken van informatie	78
Passief openbaar maken van informatie (Woo-verzoeken)	80
Informatiehuishouding op orde	81
Verbonden Partijen	82
Grondbeleid	86
Visie op en wijze van het grondbeleid	86
Te verwachten resultaat	87
Bedrijventerrein Hulsbeek (Groesbeek)	87
Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)	87
Inzicht in grond als materieel vaste activa	88
Vorderingen op de balans	88
Beleidsuitgangspunten reserves en voorzieningen	89
Financiële begroting	90
Inleiding	90
Financiële kaders	90
Overzicht baten en lasten	91
Incidentele baten en lasten	92
Financieel MeerjarenPerspectief	94
Geprognosticeerde balans	95
Bijlagen	96
Raadsvoorstel	96
MeerjarenInvesteringsPlan	103
Reserves en voorzieningen	118
Kader subsidies	120
Beleidsindicatoren	123
Formatie	125
Beleidskaders	126

Algemeen

Voorwoord

Welkom bij onze begroting 2025!

De begroting is een van de belangrijkste documenten van onze gemeente. Het is de basis voor de keuzes die we maken en het dagelijkse werk dat we doen. In deze begroting richten we ons op ambities, doelen en resultaten waar we in 2025 nadruk op leggen. Daarnaast voeren we veel regulier werk uit dat we niet allemaal benoemen. In de begroting staat wat dat kost en hoe we het betalen.

Er komt nogal wat op de gemeente af. Het klimaat verandert. Voorzieningen staan onder druk. We hebben te maken met vergrijzing, afnemende beroepsbevolking, groeiende zorgvraag en individualisering. En onze grootste inkomstenbron, het gemeentefonds, gaat afnemen. Samen hebben we een puzzel te leggen. Dit houdt in dat we niet alles kunnen wat we willen en keuzes moeten maken.

Binnen onze programma's werken we aan ambities en doelen vanuit de beleidskaders. De wereld staat echter niet stil en soms wordt beleid ingehaald door de werkelijkheid. De jaarlijkse begroting is dan ook een goed moment om ambities, doelen en resultaten tegen het licht te houden, aan te scherpen en bij te stellen waar nodig.

In het programma Mens en Samenleving vindt u de ambities voor de onderwerpen rond jeugdzorg, Wmo, onderwijs en participatie.

We vervolgen met het programma Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit waarin we focussen op een kwalitatieve, gezonde en veilige omgeving. We houden rekening met het veranderende klimaat. Er is aandacht voor duurzame energie en ook voor de behoefte aan meer woningen.

Het programma Economie, Werk en Inkomen gaat in op ontwikkelingen rond het aantal inwoners in de bijstand, het aantal banen in de gemeente en onze toeristische en economische uitvoeringsprogramma's.

Binnen het programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid zijn we bezig onze dienstverlening te verbeteren en de veiligheid te vergroten.

De begroting 2025 heeft een nieuwe opzet, met een nieuwe programma-indeling. Bij het financieel meerjarenperspectief vindt u ook de financiële analyse, en de toelichting op de grootste verschillen. In deze analyse is aangegeven op welke programma's een verschil van toepassing is. Ook in 2025 werken we verder aan de herinrichting van de planning en control cyclus. Zo komen we tot beter leesbare stukken en meer verbinding tussen ambities, doelen, middelen en ons inhoudelijk beleid. Ook helpt de nieuwe opzet om het gesprek te voeren over ambities en doelen en om te komen tot keuzes daarin.

Financiële ontwikkelingen

De begroting 2025 is niet sluitend. We ramen meer uitgaven dan inkomsten. De belangrijkste oorzaak is dat we minder geld ontvangen van het Rijk dan voorgaande jaren. De meerjarenbegroting 2026-2028 heeft ook een negatief beeld. We hebben inmiddels zicht op de ontwikkelingen van de septembercirculaire 2024. Deze circulaire verwerken we in de Begroting 2025. We hebben in de begroting 2025 nog geen pijnlijke keuzes verwerkt. Die moeten we wel samen maken.

Hiervoor gaan we richting de begroting 2026 een traject inzetten onder de naam 'Ravijnjaar spoor 3'. We pakken dit tegelijk op met het proces en inrichting van de kadernota 2026. In de auditcommissie is hier op 23 september over gesproken. We bepalen hierbij samen met de gemeenteraad wat voor een gemeente we willen zijn en wat we het meest belangrijk vinden. We moeten daarbij echt keuzes maken om een sluitende begroting te krijgen. Dit betekent dat we een goede mix zoeken om onze lasten te verminderen en onze inkomsten te verhogen.

De begroting 2025 maken we sluitend door een uitname te doen uit onze reserve verwachte begrotingstekorten. Dit is volgens de spelregels van onze toezichthouder (provincie) toegestaan. Maar dit kunnen we niet jaarlijks volhouden. Vandaar dat we vanaf 2026 andere oplossingen zoeken.

Op basis van de door u vastgestelde uitgangspunten geven we ook inzicht in de beïnvloedbaarheid van de begroting. Deze analyse geeft aan dat 20,6% van onze lasten te beïnvloeden zijn. Onze inkomsten zijn voor 12,1% te beïnvloeden. Dat betekent dat een groot gedeelte van onze begroting niet te beïnvloeden is. Dus onze keuzes zijn beperkt.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2025		
	Baten	Lasten	Saldo
Mens en Samenleving	3.646	-40.109	-36.464
Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit	14.002	-27.797	-13.795
Economie, Werk en Inkomen	14.220	-28.975	-14.755
Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid	86.336	-23.703	62.633
Saldo rekening baten en lasten	118.203	-120.584	-2.380
Toevoeging aan reserves	-	-345	-345
Onttrekking aan reserves	1.632	-	1.632
Resultaat rekening baten en lasten	119.835	-120.929	-1.094

Financieel Meerjaren Perspectief (FMP)

Op de volgende pagina vindt u het FMP. Daarna is een toelichting gegeven op de genoemde mutaties. In deze financiële analyse brengen we de focus aan op de grotere mutaties. De mutaties die kleiner zijn dan € 100.000 hebben we voor zowel de lasten als de baten onder een verzamelpost gezet.

Bedragen x € 1.000

	Programma	2025	2026	2027	2028
Begrotingsresultaat Programmabegroting 2024		-102	-5.706	-5.184	-5.184
Totaal mutaties tot en met Voorjaarsnota 2024	alle	-199	-222	-311	-311
Prognose begrotingsresultaat Voorjaarsnota 2024		-301	-5.928	-5.495	-5.495
Mutaties lasten					
1. Salaris- en inhuurkosten (inclusief bestuur)	alle	-1.321	-1.187	-1.100	-1.110
2. Kosten bedrijfsvoering	4	-180	-335	-310	-337
3. Actualisatie kapitaallasten (exclusief riolering)	alle	194	498	32	-67
4. Bijdrage Gemeenschappelijke regelingen					
- Munitax	2/3/4	-388	-308	-308	-308
- Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	4	-159	-149	-139	-170
- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling	3	-771	-883	-825	-691
- GGD Gelderland-Zuid	1	-190	-190	-190	-190
- Omgevingsdienst Regio Nijmegen	2	-263	-263	-263	-263
5. Controle brandveiligheid maatschappelijk vastgoed	1	-100	-	-	-
6. Bijstandsuitkeringen	3	-795	-795	-795	-795
7. Minimabeleid en schuldhulpverlening	3	-117	-117	-117	-117
8. Huishoudelijke hulp	1	360	360	360	360
9. Sociaal domein	1	-1.346	-963	-1.106	-1.173
10. Riolering (inclusief kapitaallasten)	2	-45	-81	-163	-175
11. Afval	2	-132	-132	-132	-132
12. Overige ontwikkelingen (lasten)	alle	-750	-721	-895	-897
Mutaties baten					
13. Algemene uitkering	4	2.939	4.821	4.884	4.951
14. Opbrengst belastingen en heffingen					
15. - Onroerende zaakbelastingen	4	392	392	392	392
- Rioolheffing	2	134	134	134	134
- Afvalstoffenheffing	2	-38	212	211	157
Treasury	4	235	62	22	-22
16. Rijksbijdrage bijstandsuitkeringen	3	877	877	877	877
17. Aanwending voorziening riolering	2	116	159	258	278
18. Aanwending voorziening afval	2	278	-	-	-
19. Overige ontwikkelingen (baten)	alle	279	120	292	222
Totaal mutaties		-793	1.509	1.118	925
Prognose begrotingsresultaat per begrotingsjaar		-1.094	-4.418	-4.377	-4.570
waarvan incidenteel		-1.298	-	-	-
Totaal structureel resultaat		204	-4.418	-4.377	-4.570

1. Salaris- en inhuurkosten (inclusief bestuur)

De toename van de salaris- en inhuurkosten bestaan voor het grootste deel uit de indexering van de salarissen van het vaste personeel. We hebben in de begroting rekening gehouden met een stijging van de salariskosten van 4,4%. Dit betekent financieel ongeveer € 750.000. Een ander groot deel is begroot voor uitbreiding van de formatie bij verschillende teams. Dit betekent een toename van ongeveer € 500.000.

2. Kosten bedrijfsvoering

De kosten van de bedrijfsvoering zijn bijgesteld. Het overgrote deel ontstaat door het vervallen van vergoedingen voor detachering en ziektewet. Een aantal medewerkers waarvoor we deze vergoedingen ontvingen, heeft de organisatie verlaten (hier staan ook positieve bedragen tegenover die bij onderdeel 1, hierboven, horen). De rest bestaat uit een mix van kleinere bedragen.

3. Actualisatie kapitaallasten (exclusief riolering)

De kapitaallasten zijn bijgesteld op basis van de investeringen op het meerjaren investeringsplan 2025-2028. Daarnaast zijn de kapitaallasten ook bijgesteld op basis van de daadwerkelijke uitgaven op de lopende investeringen.

4. Bijdrage Gemeenschappelijke regelingen

De gemeenschappelijke regelingen hebben in het voorjaar 2024 hun begrotingen 2025 en meerjarenbegrotingen aangeboden. Deze cijfers zijn opgenomen in onze begroting. Als het algemeen bestuur van een gemeenschappelijke regeling anders besluit, verwerken we dit besluit in onze begroting door middel van een begrotingswijziging.

5. Controle brandveiligheid maatschappelijk vastgoed

Bij Kulturhus Beek zijn gebreken vastgesteld op brandveiligheid. Voor de controle op brandveiligheid van ander maatschappelijk vastgoed is een bedrag van € 100.000 nodig. Hierbij gaan we uit van € 2.500 per gebouw en 40 gebouwen.

6. Bijstandsuitkeringen

De netto bijstandslasten stijgen met € 795.000 als gevolg van inflatie en een toename van het aantal uitkeringen. Hiervoor ontvangen we een hogere rijksuitkering (zie punt 16).

7. Minimabeleid en schuldhulpverlening

Vanaf 2024 ondersteunen we meer kinderen via Stichting Leergeld (minimabeleid). In 2024 is dit deels gedekt uit incidentele middelen. Vanaf 2025 hebben we dit budget structureel opgenomen in de begroting. Dit betekent een verhoging van de kosten met € 117.000.

8. Huishoudelijke hulp

De bestedingen huishoudelijke hulp zijn bijgesteld op basis van de realisatiecijfers en prognoses. De verwachte stijging in de dienstverlening blijft achter, met name door personeelstekorten, waardoor we de raming voor 2025 met € 360.000 naar beneden bijstellen. We verwachten namelijk niet dat dit probleem op korte termijn is opgelost.

9. Sociaal domein

9.1 Jeugdhulp

De toename van de kosten binnen het sociaal domein ontstaan grotendeels door hogere kosten voor jeugdhulp (€ 750.000). Deze kosten stijgen door de tariefaanpassing en toenemende zorg, met name Jeugd GGZ. Daarnaast leidt de ombouw van grote instellingen naar meer specialistische en meer kleinschalige voorzieningen tot hogere tarieven en dus hogere kosten.

9.2 Hervormingsagenda Jeugd

Door de maatregelen uit de hervormingsagenda moeten we vanaf 2026 een jaarlijkse besparing van ongeveer € 1,0 miljoen realiseren. Deze taakstellende bezuiniging hadden we vanaf 2026 al in de budgetten jeugd verwerkt.

Daarnaast wilde het Rijk een aanvullende besparing van € 511 miljoen realiseren. Het budgettair risico hiervan lag bij het Rijk. We hadden hiervoor in onze meerjarenraming al een jaarlijkse besparing opgenomen van € 916.000. Het nieuwe kabinet Schoof kiest ervoor om deze besparing te laten vervallen. Dit veroorzaakt in onze begroting een toename van de lasten van € 916.000 per jaar. Het Rijk compenseert dit met een hogere algemene uitkering (zie punt 13).

9.3 Overige

We zien een daling in het aantal PGB-aanvragen (Wmo en Jeugd). Daarom hebben we de raming met € 200.000 verlaagd. Daarnaast ramen we, ook vanwege een dalende trend, € 100.000 lagere uitgaven voor Wmo begeleiding en dagbesteding.

10. Riolering (inclusief kapitaallasten)

De onderhoudskosten voor riolering zijn bijgesteld als gevolg van kostenstijgingen. Daarnaast zijn de kapitaallasten bijgesteld op basis van de investeringen op het meerjaren investeringsplan en de werkelijke investeringen. Deze kostenstijging is verwerkt in de tarieven van de rioolheffing (zie punt 14).

11. Afval

De raming op het taakveld afval zijn bijgesteld op basis van de tarievenlijst voor 2025 van de DAR (Dienst Afval en Reiniging). De DAR heeft rekening gehouden met een indexatie van de kosten (5,48%) die iets hoger ligt dan de index waar wij mee hebben gerekend (3,8%). Deze kostenstijging is verwerkt in de tarieven van de afvalstoffenheffing (zie punt 14).

12. Overige ontwikkelingen (lasten)

Deze ontwikkelingen bestaan uit een verzameling van kleinere uitgavenbudgetten uit de gehele begroting.

13. Algemene uitkering

De hoogte van de algemene uitkering in deze begroting is gebaseerd op de laatste circulaire van 2024. Dit is de septembercirculaire 2024. De septembercirculaire 2024 is op 17 september 2024 (Prinsjesdag) gepresenteerd. Daarnaast heeft een bijstelling plaats gevonden naar de laatste WOZ-waardes die bekend zijn. Over de circulaires (mei en september) informeren wij u met informatienota's en in het raadsvoorstel van de begroting 2025.

14. Opbrengst belastingen en heffingen

We hebben in de Kaderbrief 2025 afgesproken dat onze heffingen met 3,8% moeten stijgen. Dit doen we omdat ook onze uitgaven jaarlijks stijgen. Voor de onroerendezaakbelasting houden we rekening met de stijging van de waarde van onze woningen. De rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn kostendekkend en we houden daarbij ook rekening met de voorzieningen voor deze heffingen.

15. Treasury

De toegerekende rente van de langlopende leningen is verlaagd. Dit komt doordat we nog veel eigen middelen hebben en dus hiervoor geen extern geld hoeven aan te trekken.

16. Rijksbijdrage bijstandsuitkeringen

We ontvangen een rijksbijdrage voor het uitkeren van onze bijstandsuitkeringen. Deze bijdrage wordt jaarlijks geïndexeerd en bijgesteld op basis van het verwachte aantal

uitkeringen. Voor 2025 betekent dit een verhoging van de baten van € 877.000. De rijksbijdrage die wij ontvangen is lager dan de uitgaven die wij doen. Dit houdt in dat wij een 'nadeelgemeente' zijn (zie punt 6).

17. Aanwending voorziening riolering

De egalisatievoorziening voor riolering zetten we jaarlijks in om grote schommelingen in de tarieven van de rioolheffing te voorkomen. Door deze voorziening in 2025 in te zetten, voorkomen we een sterke stijging van de rioolheffing.

18. Aanwending voorziening afval

Bij de jaarrekening 2023 hebben we een voorziening voor afval gevormd. Deze hebben we gevormd uit het resultaat dat we in 2023 hebben gehaald binnen het taakveld afval. Daarbij is aangegeven dat we dit resultaat willen inzetten om de lasten voor onze inwoners niet te veel te laten stijgen. Dat doen we nu voor het jaar 2025.

19. Overige ontwikkelingen (baten)

Deze ontwikkelingen bestaan uit een verzameling van kleinere inkomstenbudgetten uit de gehele begroting.

De begroting 2025 bieden we samen met het raadsvoorstel aan de provincie aan.

College van burgemeester en wethouders



Leeswijzer

Eerst volgt het gedeelte 'Algemeen' met het voorwoord en deze leeswijzer. De `programma's` bevatten wat we willen bereiken.

De `paragrafen` gaan over onderwerpen die van invloed zijn op alle programma's.

Onder `financiële begroting` staat een overzicht van de verwachte baten (inkomsten) en lasten (uitgaven) in 2025. Daarnaast zijn bij dit onderdeel de financiële kaders opgenomen, een overzicht van de incidentele baten en lasten, het Financieel Meerjaren Perspectief (FMP) en de verwachte balans.

Tot slot zijn in de `bijlagen` het raadsvoorstel en diverse overzichten en specificaties opgenomen. Ook geven we hier een toelichting op afkortingen en financiële begrippen.

Onze schrijfstijl proberen we kort en helder te houden en verwijst met 'elektronische links' naar de documenten die erbij horen.

Inhoudsrechten (disclaimer)

In deze Programmabegroting is gebruik gemaakt van informatie van derden. Hoewel de begroting met de grootst mogelijke zorgvuldigheid is samengesteld kunnen gebruikers van deze stukken geen rechten ontlenen aan of aanspraak maken op de juistheid en volledigheid van de inhoud. Ook aanvaarden wij geen aansprakelijkheid voor eventuele schade die daardoor kan ontstaan.

Programma's

Programma Mens en Samenleving

Binnen het programma Mens en Samenleving werken we aan de ambities uit de beleidskaders die u vindt in de bijlage 'Beleidskaders'. In de begroting richten we onze aandacht op een aantal ambities en doelen. Daarnaast werken we aan reguliere en wettelijke taken binnen zorg en welzijn. Denk daarbij aan de uitvoering van het Sportakkoord 2.0, het uitvoeringsplan inclusieve kinderopvang en onderwijs, het koersdocument sociaal domein, het herstelplan sociaal domein, het integraal huisvestingsplan (IHP).

In ons reguliere werk hebben we aandacht voor het brede welzijn van onze inwoners. We zorgen voor overbelaste gezinnen door de inzet van steungezinnen. Schoolconsulenten ondersteunen kinderen en leerkrachten op de basisscholen. Wijk GGD-ers ondersteunen problematische situaties in de wijk. We ondersteunen de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van inwoners die dat nodig hebben. Dat doen we met algemene en individuele voorzieningen vanuit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo), Jeugdwet, Participatiewet en Schuldhulpverlening. We houden de voorzieningen op peil en sturen op kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid. We brengen inwoners met elkaar in verbinding en stimuleren dat inwoners elkaar helpen (samenredzaamheid). Zo hebben we inloopplekken waar men elkaar kan ontmoeten en spreken en zijn er projecten als buddy to buddy en taalmaatjes. Ook ondersteunen we mantelzorgers, zodat zij de zorg voor hun naasten kunnen blijven bieden. Met Welzijn op Recept is er bij de huisartsen aandacht voor de mentale gezondheid voor onze inwoners. We stimuleren bewegen onder ouderen en jongeren. We maken hierbij gebruik van de specifieke uitkering (SPUK) gelden, die hiervoor bedoeld zijn. Dit zijn de Brede Regeling Combinatiefunctie (BRC), Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorgakkoord (IZA) gelden.

We doen dit niet alleen, maar werken nauw samen met onze maatschappelijke partners, zoals Forte Welzijn en de GGD.

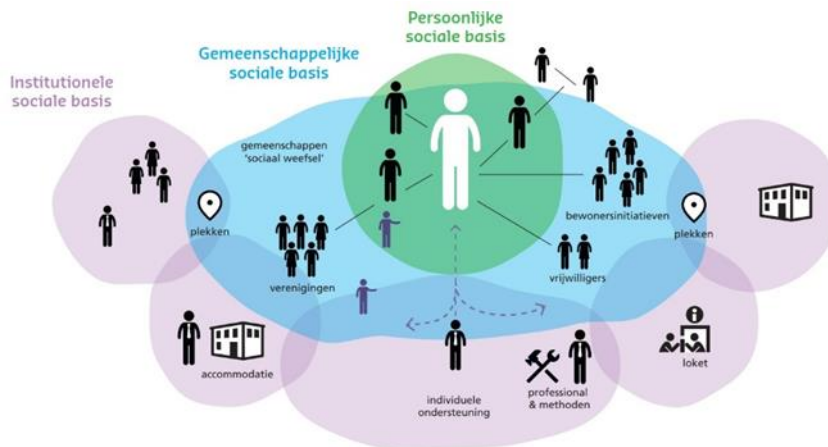
Per programma zijn er verplichte beleidsindicatoren. Deze zijn opgenomen in de bijlage Beleidsindicatoren.

Ontwikkelingen en ambities

Doorontwikkeling sociaal domein

Binnen het sociaal domein zoeken we meer de verbinding met inwoners en ook intern met de domeinen Ruimte en Bedrijfsvoering. Inwonerparticipatie is een belangrijk thema binnen de gemeente en dus ook voor dit programma. We zijn bezig de teams binnen het sociaal domein beter in te richten. Daarbij bouwen we op de volgende pijlers: normaliseren, van individuele maatwerkvoorzieningen naar een algemeen toegankelijk aanbod en van individuele hulp naar groepsaanbod. Deze pijlers komen uit het herstelplan sociaal domein.

We willen de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van inwoners zoveel mogelijk ondersteunen. En daarmee de sociale basis van inwoners versterken. Een sterke sociale basis is noodzakelijk voor een succesvolle verandering naar minder zorg en meer preventie (voorkomen van zorg). Deze transformatie van zorg naar preventie is nodig om de zorg voor onze inwoners die het echt nodig hebben betaalbaar en toegankelijk te houden. We doen dit door te werken vanuit de drie sferen: de persoonlijke, de gemeenschappelijke en de institutionele sfeer. Bijgaande figuur geeft daar een beeld bij.



Bron: Movisie

De persoonlijke sfeer kunnen we versterken door het eigen netwerk van mensen te helpen versterken. In de gemeenschappelijke sfeer bevinden zich de dorpshuizen en verenigingen die wij met subsidies ondersteunen. In de institutionele sfeer zit onder andere het (zorg)aanbod dat wij als gemeente inkopen en de huisartsen- en ziekenhuiszorg.

Herijking koersdocument Sociaal Domein

Het koersdocument Sociaal Domein actualiseren we in 2025. We nemen daarin de huidige ontwikkelingen mee, zowel financieel als beleidsmatig.

Hervormingsagenda jeugd

De komende jaren krijgen we te maken met de effecten van de hervormingsagenda jeugd. We vertalen de eisen uit de landelijke hervormingsagenda in een lokaal uitvoeringsprogramma. We houden er rekening mee, dat niet alles (meer) kan. De betaalbaarheid van de zorg is een punt van continue aandacht.

Visie inclusieve kinderopvang en onderwijs

We willen alle kinderen in de gemeente Berg en Dal de beste kansen bieden om zich te ontwikkelen. We willen bereiken dat alle kinderen samen leren, spelen en opgroeien. Kinderen met en zonder beperking en kinderen die door hun thuissituatie wat extra ondersteuning nodig hebben. Daarbij streven we naar kinderopvang en onderwijs in de eigen wijk met, waar nodig, zorg en ondersteuning op maat. Voor een kleine groep kinderen blijft speciaal onderwijs en/of dagbehandeling wel nodig.

Accommodatiebeleid

Er zijn verschillende wensen en ambities rond onze accommodaties. Die kosten geld. Maar we verwachten dat de financiële middelen de komende jaren schaarser worden. In het koersdocument Ontmoeten en verbinden met accommodaties staat welke keuzes we willen maken om ook financieel toekomstbestendig te kunnen zijn.

Toekomstbestendige zorg en een gezonde generatie in 2040

We werken aan toekomstbestendige zorg en een gezonde generatie in 2040. Dan doen we vanuit het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Samen met zorgverzekeraars, zorgpartijen, welzijnsorganisaties en gemeenten uit het Rijk van Nijmegen hebben we een regioplan IZA gemaakt. Opdrachten uit dit regioplan werken we komende jaren verder uit en implementeren we. Voor de uitvoering van het regioplan

(IZA) ontvangen zorgverzekeraars en centrumgemeenten (tijdelijke) middelen voor de hele regio. Misschien moeten we ook lokale middelen inzetten om de ambities uit het regioplan te verwezenlijken. Daarnaast zetten we ons komende jaren in voor de uitvoering van het lokale GALA-plan. Met de activiteiten uit dit plan stimuleren we sport en bewegen en cultuurparticipatie. We bevorderen de gezondheid van onze inwoners en versterken de sociale basis. Om deze activiteiten uit te voeren, krijgen we tot en met 2026 geld vanuit de Brede SPUK-regeling. Dit is een regeling voor alle gemeenten om de afspraken uit het GALA uit te voeren. Deze gelden mogen we niet voor andere doeleinden inzetten. Met de gelden kunnen we bestaande programma's zoals Kansrijke Start voortzetten en nieuwe programma's opzetten zoals valpreventie.

Opvang asielzoekers en statushouders

We hebben een taakstelling hebben voor de opvang van asielzoekers. Voor 2025 is dat 192. Momenteel hebben we al 110 opvangplekken. We vangen hier alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV'ers) op. We moeten dus in 2025 nog 82 plekken realiseren om te voldoen aan de taakstelling vanuit de Spreidingswet.

Daarnaast hebben we als gemeente een taakstelling voor het huisvesten van asielzoekers die een verblijfsvergunning hebben gekregen (statushouders). De taakstelling van 2025 wordt in november 2024 bekend gemaakt. We verwachten dat deze ongeveer gelijk is aan de taakstelling van 2024 (71).

Wet Inburgering

De Wet Inburgering is ingericht om statushouders zo snel mogelijk te laten participeren in de samenleving. De regie hiervoor ligt met de inwerkingtreding van de wet bij de gemeente (onder de oude wet lag de regie bij de statushouder zelf). In de wet is opgenomen dat we als gemeente verschillende inburgeringsonderdelen moeten organiseren:

- Het organiseren van kwalitatief goede leerroutes/taalonderwijs (B1-route, Onderwijsroute en Z-route);
- De module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP);
- Het Participatie Verklaringstraject (PVT);
- Financieel ontzorgen en financieel zelfredzaam maken;
- Maatschappelijke begeleiding verzorgen en;
- Intensieve begeleiding van statushouders tijdens hun inburgeringsproces.

Transformatie Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang

De doordecentralisatie van Beschermd Wonen vanuit de centrumgemeenten naar alle gemeenten staat gepland voor 1 januari 2026. Dit geldt ook voor de invoering van het Woonplaatsbeginsel, dat al een aantal keer is uitgesteld. Vanaf die datum wijzigt ook het bekostigingsmodel. In het nieuwe bekostigingsmodel is onze Beschermd Wonen-regio een nadeel regio. Dit betekent dat we gaandeweg, steeds minder geld krijgen voor Beschermd Wonen en Beschermd Thuis. De gemeenten in de regio Gelderland Zuid maken in 2025 al afspraken over de inzet en verdeling van het geld. We stellen samen de regiobegroting op voor Beschermd Wonen en Beschermd Thuis en Maatschappelijke Opvang. De ambities uit het regionaal beleidsplan Samen Dichtbij gelden nog steeds. Dat geldt ook voor de geplande transformatie van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis. Ook hier blijft de betaalbaarheid van de zorg een punt van aandacht.

Het Rijk zet in op het Nationaal Actieplan Dakloosheid Eerst een Thuis. Het plan wil dakloosheid fors terugdringen en in 2030 beëindigen. We pakken dit op met de gemeenten in de regio Gelderland Zuid. We gaan aan de slag met een regionale visie Maatschappelijke Opvang en een regionaal uitvoeringsplan voorkomen van Dak- en Thuisloosheid. Dit zetten we daarna om in een lokaal uitvoeringsprogramma. We houden in de gaten wat dit betekent voor de rollen en taken van ons Sociaal Team en samenwerkingspartners.

Ambities, doelen & resultaten

(Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?)

Ambitie 1 We versterken de sociale basis.

1.1 We helpen inwoners om naar elkaar om te zien (samenredzaamheid).

Resultaat 1.1.1	Op het terrein van Dekkerswald realiseren we een zorgzame buurt waarin mensen naar elkaar omkijken.
Inhoud	Op het terrein van Dekkerswald voegen we (gefaseerd) 400 reguliere woningen toe. Er is een kwartiermaker actief. Die zorgt voor verbinding en samenwerking tussen huidige en nieuwe bewoners en stimuleert nieuwe initiatieven. Eind 2025 is er een gezamenlijke moestuin, een wekelijkse groengroep, een beleefroute over het terrein en een welkomsteam voor nieuwe bewoners. We beschikken over een selectieproces voor nieuwe bewoners. De serre met kapel is een belangrijke ontmoetingsplek voor bewoners.
Financiën	Voor de monitoringstool hebben we de komende drie jaar € 17.000 nodig.
Planning	-
Risico	De ontwikkelaar moet het omgevingsplan nog in procedure brengen.

Resultaat 1.1.2	We zorgen voor bruisende ontmoetingsplekken, onder andere door inzet van Club Goud. We willen de diversiteit van de activiteiten vergroten en het bezoekersaantal verhogen met 10%.
Inhoud	Club Goud gaat 2 jaar met Forte Welzijn, betrokken zorgpartijen en inwoners aan de slag met een programma om de ontmoetingsplekken voor meer mensen leuk en interessant te maken. Ze combineren hierbij cultuur met ontmoeting tussen senioren en jongeren. Twee jaar lang denken we elke 6 maanden met drie à vier inloop- en ontmoetingsplekken een programma uit en voeren dat uit. In 2025 voeren ze 2 programma's uit en ronden die af en starten ze het 3e programma op.
Financiën	Er is in de periode 2024-2026 € 80.000 budget beschikbaar vanuit de Brede SPUK regeling.
Planning	Half 2025 verwachten we de eerste resultaten van deze inzet. Op basis daarvan stellen we het vervolg tot half 2026 vast.
Risico	-

Resultaat 1.1.3	We ondersteunen inwoners die een vrijwillig maatje willen zijn voor iemand met een hulpvraag. We willen 10% meer matches realiseren.
Inhoud	We koppelen vrijwilligers (maatjes) één-op één aan inwoners met vragen. Die vragen kunnen gaan over eenzaamheid, hulp bij praktische zaken of ondersteuning bij het vergroten van zijn/haar sociaal netwerk. We ondersteunen vrager en ontvanger. Forte Welzijn en MEE Bruggenbouwers voeren de opdracht uit.
Financiën	We betalen dit uit reguliere begroting en vanuit de Brede SPUK regeling.
Planning	-
Risico	Onvoldoende inwoners die een maatje willen zijn.

Resultaat 1.1.4	We zetten in minimaal één buurt een zorgcirkel op.
Inhoud	Een zorgcirkel is voor jong en oud en bestaat uit een groep mensen, die bij elkaar op loopafstand wonen. Deze groep mensen is bereid om elkaar te helpen, als dat nodig is. Een professional begeleidt dit proces.
Financiën	We betalen dit uit SPUK-IZA gelden.
Planning	In 2025 werken we samen met de zorgverzekeraar aan het opzetten van zorgcirkels.
Risico	Onduidelijkheid over de financiering.

Resultaat 1.1.5	We zorgen ervoor dat inwoners voldoende basisvaardigheden hebben om mee te kunnen doen.
Inhoud	Een (digi)Taalhuis is een samenwerking van lokale organisaties. Die werken samen aan een totale aanpak van geletterdheid en overige basisvaardigheden (taal, rekenen en om digitale vaardigheden). Dat doen ze in opdracht van en samen met de gemeente. Het DigiTaalhuis Rijk van Nijmegen wil laaggeletterden in de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen bereiken en hun basisvaardigheden vergroten. We onderzoeken de mogelijkheden voor het opzetten van een (digi)Taalhuis. En we zetten de eerste stappen voor het inrichten van een Taalhuis.
Financiën	Voor de eenmalige kosten ontvangt de openbare bibliotheek Gelderland-Zuid (OBGZ) een landelijke subsidie. Structurele kosten financieren we uit regionale Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) middelen en structurele subsidie voor de OBGZ.
Planning	We onderzoeken in 2025 de mogelijkheden.
Risico	Wegvallen van specifieke uitkeringen vanuit het Rijk. Onduidelijkheid over de wijze van financiering. We trekken hierin samen op met regiogemeenten.

1.2 We helpen inwoners langer zelfstandig thuis te wonen.

Resultaat 1.2.1	We realiseren een beleefhuis met zorgtechnologie.
Inhoud	We onderzoeken samen met de regio en zorgpartijen of we een Beleefhuis met zorgtechnologie kunnen realiseren. We gaan daarbij met ouderen in gesprek over de huidige en toekomstige woonwensen en de inzet van ondersteunende zorgtechnologie.
Financiën	Reguliere begroting en SPUK-IZA gelden.
Planning	We onderzoeken in 2025 de mogelijkheden voor een beleefhuis.
Risico	Regionale planning schuift op. We krijgen de (regionale) financiering niet rond.

Resultaat 1.2.2	Inwoners met GGZ-problematiek kunnen Beschermd Thuis wonen.
Inhoud	We voeren de acties uit het regionale beleidsplan Samen Dichtbij en het regioplan Beschermd Wonen uit. In 2025 geven we extra aandacht aan het vergroten van de openheid over het thema mentale gezondheid en de betrokkenheid van mensen bij elkaar. En stimuleren we meer begrip voor en de inclusie van mensen met GGZ-problematiek. Met regionale en lokale partijen werken we hiervoor aan een campagne "Hoe is het?" en een campagne "Psychisch gedoe?". In 2025 onderzoek we met de regiogemeenten (Gelderland Zuid), zorgpartijen en woongroepen wat er nodig is om Beschermd Wonen en Beschermd Thuis beter te spreiden over de regio en onze gemeente. We maken ook afspraken om deze spreiding te realiseren.
Financiën	We betalen dit uit de middelen Beschermd Wonen.
Planning	Doorlopend in 2025.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 1.2.3	We starten een pilot rondom sociaal arrangeren.
Inhoud	Sociaal Arrangeren is een werkwijze. Een sociaal werker met kennis van ouderen is de sociaal arrangeur. Die helpt ouderen met geheugenklachten en kwetsbaarheden om zo lang mogelijk thuis te blijven wonen. Dat doet de arrangeur in overleg met de huisarts of wijkverpleegkundige en samen met professionals, de ouderen en het netwerk van de ouderen.
Financiën	Dit betalen we uit de SPUK-IZA gelden.
Planning	In 2025 werken we aan een pilot rondom sociaal arrangeren.
Risico	Onduidelijkheid over de financiering.

Resultaat 1.2.4	We werken volgens een gezamenlijk plan van aanpak met onze partners aan duurzame oplossingen voor voldoende en (brand)veilige stalling van scootmobielen.
Inhoud	De mogelijkheden om scootmobielen veilig en adequaat te stallen bij woongebouwen zijn te beperkt. De vraag hiernaar stijgt de komende jaren. Tegelijk worden de kwaliteits- en (brand)veiligheidseisen steeds strenger. In 2025 maken we met woningcorporaties en regiogemeenten een plan van aanpak om de stalling van scootmobielen toekomstbestendig te maken.
Financiën	Dit betalen we uit de reguliere begroting Wmo.
Planning	2024-2025 voor de uitvoering en implementatie PvA; daarna doorlopend.
Risico	Onzekerheid over hoogte tegemoetkoming / investering vanuit gemeentelijke middelen (Wmo hulpmiddelen/woonvoorzieningen en/of andere middelen).

1.3 We hebben een toegankelijk en zichtbaar aanbod in het voorliggend veld.

Resultaat 1.3.1	We maken het totale preventief aanbod zichtbaar en gemakkelijk te vinden.
Inhoud	We werken aan een digitaal platform. Onze inwoners kunnen in het platform makkelijk zien wat het aanbod aan voorliggende voorzieningen is. We werken met een klankbordgroep waarin ook inwoners vertegenwoordigd zijn. In 2025 is het platform beschikbaar.
Financiën	We betalen dit uit de reguliere begroting.
Planning	Doorlopend.
Risico	Inwoners en maatschappelijke partners kijken niet op het platform.

Ambitie 2 We borgen de toegankelijkheid, beschikbaarheid en betaalbaarheid van zorg voor hen die het écht nodig hebben.

2.1 We bieden zoveel mogelijk passende zorg voor inwoners die het echt nodig hebben.

Resultaat 2.1.1	We vergroten het groepsaanbod voor onze inwoners die dat nodig hebben.
Inhoud	We kijken samen of het groepsaanbod nog aansluit op de ondersteuningsvraag. Ook kijken we welke individuele ondersteuning we om kunnen zetten naar groepsaanbod. We ontwikkelen groepsaanbod waar dat nodig is. Dit doen we met onze lokale teams, onze maatschappelijke partners en de gecontracteerde aanbieders (Wmo en Jeugd).
Financiën	We betalen dit uit de reguliere begroting Wmo en Jeugd en de Brede SPUK regeling.
Planning	2025.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 2.1.2	We zorgen voor voldoende maatwerkondersteuning voor mensen die dit echt nodig hebben.
Inhoud	We hebben een aanbesteding van ambulante begeleiding voor jeugd en volwassenen en de aanbesteding Beschermd Wonen en Beschermd Thuis gedaan. In 2025 besteden we de dagbesteding volwassenen en Hulp bij het Huishouden aan voor nieuwe contracten. We onderzoeken met onze aanbieders hoe we kunnen omgaan met de wachtlijsten die ontstaan door personeelstekorten. We maken duidelijke afspraken met huidige en nieuwe aanbieders.
Financiën	We betalen dit uit de reguliere begroting Wmo en Jeugd.
Planning	2025.
Risico	Geen of duur alternatief voor de personeelstekorten.

Resultaat 2.1.3	We starten een communicatiecampagne om de cultuur- en gedragsverandering te stimuleren die nodig is om de zorg toekomstbestendig te houden.
Inhoud	We stellen een communicatieplan op en voeren dit uit. De campagne richt zich op zichtbaar maken van het beschikbare aanbod (in verband met oplopende personeelstekorten), het stimuleren van zelf- en samenredzaamheid en normaliseren. Zo nodig stemmen we de campagne af met zorgpartijen, regiogemeenten en zorgverzekeraar.
Financiën	We betalen dit uit de reguliere begroting Wmo en Jeugd en SPUK-IZA gelden.
Planning	2025.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 2.1.4	We hebben de wijziging van het Abonnementstarief naar de inkomensafhankelijke Eigen Bijdrage doorgevoerd.
Inhoud	In 2026 wordt waarschijnlijk de inkomensafhankelijke Eigen Bijdrage voor alle Wmo voorzieningen (wetswijziging) ingevoerd. In 2025 bereiden we ons hierop voor en maken we keuzes.
Financiën	We stellen de ramingen bij op het moment van de invoering.
Planning	2025.
Risico	Uitstel invoering van de wet. Hoge(re) uitvoeringskosten voor de inning. Mogelijk een toename van zorgmijding.

2.2 We hebben een sterk sociaal team en goed afgestemde toeleiding naar zorg.

Resultaat 2.2.1	Minder jeugdige inwoners hoeven gebruik te maken van jeugdhulp (streven 1 op de 11), waardoor de zorg beschikbaar en betaalbaar blijft voor de jeugdigen die het écht nodig hebben.
Inhoud	Om de jeugdhulp beschikbaar en betaalbaar te houden, zetten we een aantal projecten op. Daaronder het verbeteren van de samenwerking met de huisartsen en de inzet van een praktijkondersteuner-Jeugd. We gaan ook werken met de Doorbraakmethode, vergroten het groepsaanbod in het voorliggend veld en verbeteren de overgang van 18-naar 18+, dus van de Jeugdwet naar het stelsel voor volwassenen.
Financiën	Hoewel het subdoel kostenbesparing is, is bij sommige projecten (tijdelijk) extra middelen nodig voor realisatie. De extra benodigde middelen bepalen we per project.
Planning	Met een door de raad vastgesteld programma starten we in 2025 gestart met 1 of 2 projecten. De andere projecten pakken we achtereenvolgend in de jaren daarna op. De looptijd van het programma is tot 2028.
Risico	Met de voorgestelde projecten voldoen we aan de landelijke Hervormingsagenda Jeugd. Als wij niet voldoen aan die gestelde eisen, dan worden we gekort en blijft het probleem van kostenstijging en oplopende wachtlijsten van de jeugdhulp bestaan.

Resultaat 2.2.2	We helpen inwoners die extra hulp nodig hebben bij het vinden van de juiste zorg en ondersteuning nog beter.
Inhoud	We versterken de onafhankelijke cliëntondersteuning (OCO). Dat doen we door informele en formele onafhankelijke cliëntondersteuning meer met elkaar te verbinden. En door de kwaliteit daarvan te borgen. Daarnaast werken we met regiogemeenten en Zorgverzekeraar in 2025 aan het oprichten van een Centraal Toeleidingspunt (CTP) voor mensen met GGZ-problematiek (opdracht IZA).
Financiën	We betalen dit uit de reguliere begroting Wmo en Jeugd en SPUK-IZA gelden. Er is tot 30 juni 2026 eenmalig € 50.000 projectbudget SPUK beschikbaar ter versterking lokale OCO.
Planning	Project versterking OCO: implementatie uitkomsten project/onderzoek in 2025.
Risico	Onduidelijkheid over de financiering van het CTP (transformatiemiddelen VGZ?).

Resultaat 2.2.3	We verbeteren het integraal werken en het delen van gegevens. Daardoor zorgen we voor meer passende ondersteuning.
Inhoud	Voor passende zorg in multi-probleem situaties en bij zorgmijders is een domeinoverstijgende aanpak nodig. We verbeteren dit door te gaan werken volgens het voorstel Aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (vAms). We implementeren het AVE-model (Aanpak Voorkomen Escalatie bij huishoudens met oplopende problematiek). AVE helpt om helderheid te creëren in de samenwerking binnen (en tussen) het zorg- en veiligheidsdomein. Hierdoor voorkomen we dat verschillende partijen langs elkaar heen werken en houden we een volledig beeld van de situatie in een huishouden. Zo kunnen betrokken partijen doelgerichter en efficiënter werken. En kunnen we escalatie binnen een huishouden zo veel mogelijk voorkomen. We zorgen hierbij voor de juiste en/of geüpdatete convenanten.
Financiën	We betalen dit uit de reguliere begroting.
Planning	Convenanten ronden we af in Q3/Q4 2024. Convenanten herzien we bij implementatie AVE. AVE: Procesfase 1 Besluiten Q4 2024, Procesfase 2 tot en met 5 volgen in 2025. (Ontwerpen, voorbereiden uitvoering, doen, borgen en verbeteren).
Risico	AVE vraagt een andere manier van werken. Er is tijd en inzet nodig om dit te implementeren. Hiervoor moeten we een medewerker vrij spelen. Risico is dat dit op korte termijn niet lukt. Daarnaast is er risico dat sommige medewerkers onvoldoende onderlegd zijn om via deze methodiek te werken. Scholing is waarschijnlijk noodzakelijk. Dit brengt kosten met zich mee.

Ambitie 3 We willen gezond en prettig samenleven.

3.1 We hebben goede accommodaties voor onze inwoners (verbinding stimuleren).

Resultaat 3.1.1	Inwonersinitiatief Stichting Spaldrop (in oprichting) Kekerdom.
Inhoud	Stichting Spaldrop wil accommodatie Op de Klomp aan de Botsestraat in Kekerdom openhouden voor gebruik van de gemeenschap. Er zijn initiatieven voor maatschappelijke activiteiten in de open lucht, sportieve activiteiten op (kunst)gras, ruimte voor nissenhutten en een (hobby)kas. Stichting Spaldrop heeft 5 jaar de tijd om het initiatief op te starten. Daarna vindt evaluatie plaats.
Financiën	Kostenindicatie: € 5.000.
Planning	Vanaf 1 januari 2025.
Risico	Mogelijk structurele kosten na opstartfase en positieve evaluatie.

Resultaat 3.1.2	Extra aandacht voor brandveilige gebouwen.
Inhoud	Brandveiligheid van gebouwen is belangrijk. Bij Kulturhus Beek zijn gebreken vastgesteld op brandveiligheid. We moeten ook het andere maatschappelijk vastgoed daarop controleren. Daarvoor is extra capaciteit noodzakelijk. Hiervoor is specifieke kennis een voorwaarde.
Financiën	Kostenindicatie is € 100.000. Uitgaande van € 2.500 per gebouw en 40 gebouwen.
Planning	Direct vanaf 1 januari 2025.
Risico	Alle gebouwen hebben een vergunning. Ander gebruik, het ontbreken van kennis bij gebouwbeheerders kunnen de risico's vergroten. Ook vragen nieuwe inzichten op brandveiligheid een controle gewenst.

Resultaat 3.1.3	We willen een bruisende Mallemolen.
Inhoud	Eind 2024 verwachten we dat er een besluit is over de vernieuwing van de Mallemolen. We moeten een voorbereidingskrediet ramen. Dit is onderdeel van project Ravijnjaren-Spoor-2. Op basis daarvan nemen we verdere stappen voor de realisatie.
Financiën	Afhankelijk van het gekozen scenario. Voor de verbouwing Mallemolen is al een krediet beschikbaar (Meerjaren Investerings Plan).
Planning	Vanaf datum besluit.
Risico	Afhankelijk van gekozen scenario.

Resultaat 3.1.4	We brengen het IHP voor besluitvorming in de raad, inclusief een voorbereidingskrediet voor IKC Op de Horst als beslispunt.
Inhoud	We stellen een integraal huisvestingsplan (IHP) op om de noodzakelijke vervanging van schoolgebouwen op tijd in beeld te krijgen. Hierdoor houden we goed onderwijs en brengen we de financiële gevolgen voor de begroting in beeld. Het opstellen van een IHP wordt per 1 augustus 2025 wettelijk verplicht. Eerste kwartaal 2025 brengen we het IHP voor besluitvorming in de raad. Dit is onderdeel van project Ravijnjaren-Spoor-2.
Financiën	Hiervoor wachten we het IHP af.
Planning	Eerste kwartaal 2025.
Risico	Grote financiële impact op de meerjarenbegroting verwacht.

3.2 Wij stimuleren bij onze inwoners een gezonde leefstijl (fysiek en mentaal).

Resultaat 3.2.1	We zorgen via de JOGG-aanpak (Jongeren op Gezond Gewicht) voor een gezondere leefomgeving. Daardoor wordt het makkelijker om gezondere keuzes te maken.
Inhoud	De JOGG aanpak is een complete aanpak. Daarbij stimuleren we initiatieven en activiteiten rondom leefstijl. Dit doen we vanuit de verschillende leefomgevingen waar kinderen en jongeren zich bevinden. Het gaat hierbij om gezonde voeding en voldoende water drinken, bewegen en ontspanning gericht op slapen en het welbevinden van de jeugd. Maar ook om aanverwante thema's zoals het mediagebruik.
Financiën	Vanuit de Brede SPUK regeling is € 38.809 per jaar beschikbaar. Deze gelden zijn tot en met 2025 toegezegd.
Planning	Kalenderjaar 2025.
Risico	Scholen, sportverenigingen en/of andere organisaties hebben andere prioriteiten.

Resultaat 3.2.2	We voorkomen ongevallen bij thuiswonende ouderen.
Inhoud	We richten een ketenaanpak valpreventie in. Die ervoor zorgt dat 255 thuiswonende ouderen met een verhoogd valrisico een valtraining volgen. We willen zo veel mogelijk valongevallen voorkomen. Daarom zetten we in 2025 in op voorlichting, het opsporen van valrisico's en inzet van valtrainingen. En op de promotie en doorgeleiding naar passend sport- en beweegaanbod voor ouderen.
Financiën	Vanuit de Brede SPUK regeling is € 105.338 beschikbaar voor ketenaanpak valpreventie. Deze gelden zijn tot en met 2026 toegezegd.
Planning	Ketenaanpak ingericht in 2024. Uitvoering activiteiten tot eind 2026.
Risico	Landelijk zijn nog niet over alle onderdelen van de ketenaanpak afspraken gemaakt wie wat moet doen en betalen.

Resultaat 3.2.3	We voorkomen dat mentale problemen verergeren door laagdrempelig passende ondersteuning beschikbaar te stellen.
Inhoud	We bieden inwoners minimaal twee extra trainingen, webinars of cursussen aan, die zijn gericht op het bevorderen van de mentale gezondheid.
Financiën	Reguliere begroting en tot en met 2025 € 11.088 per jaar vanuit de Brede SPUK regeling.
Planning	-
Risico	Financiering vanuit IZA en GALA is tijdelijk.

Resultaat 3.2.4	We zetten in op verbetering van het sport- en beweegklimaat en het in beweging brengen van onze inwoners.
Inhoud	Het sportteam ondersteunt tenminste 20 initiatieven van inwoners en organisaties die onze inwoners in beweging brengen. Het sportteam bezoekt jaarlijks tenminste 30 sportaanbieders en ondersteunt hen om vitaal te worden en te blijven. PO- en VO-scholen en KION organiseren activiteiten die een bijdrage leveren aan een gezonde en actieve leefstijl.
Financiën	Reguliere begroting en vanuit de Brede SPUK regeling.
Planning	Vanaf 1 januari 2025.
Risico	Financiering vanuit SPUK-GALA is tijdelijk.

Ambitie 4 Kinderen en jongeren ontplooiën en ontwikkelen zich tot volwassenen die zelfstandig functioneren en meedoen in de samenleving.

4.1 Kinderen kunnen onbelemmerd onderwijs volgen.

Resultaat 4.1.1	We helpen kinderen bij de overgang van basisschool naar middelbaar onderwijs.
Inhoud	Eind schooljaar 2024-2025 zijn 14 kinderen geholpen met de overgang van de basisschool naar de brugklas. Dit is belangrijk om kinderen die thuis minder ondersteuning van de ouders krijgen, goed te laten landen. In het schooljaar 2025-2026 verwachten we 20 mentoraten.
Financiën	We zetten de pilot School's Cool (vanuit het Nationaal Programma Onderwijs t/m schooljaar 2024/2025) om in een structureel project. Voor de tweede helft van 2025 zijn de kosten € 9.500. Vanaf 2026 gaat het om ongeveer € 18.000 per jaar.
Planning	De inzet van School's Cool evalueren we jaarlijks.
Risico	De eerste monitorgesprekken zijn positief. We zetten in op een verdere verbetering van de samenwerking tussen School's Cool, de scholen en het Sociaal team.

4.2 We ondersteunen jongeren en hun ouders bij opvoed- en opgroevragen.

Resultaat 4.2.1	Overbelaste gezinnen blijven overeind en het kind kan thuis blijven wonen door de inzet van een steungezin en meer inzet op alternatieve oplossingen.
Inhoud	We helpen 15 à 20 gezinnen met een vrijwilliger van Forte Thuis en minimaal 8 gezinnen met ondersteuning door een steungezin (Buurtgezinnen). Daarnaast verkennen we de mogelijkheden voor de inzet van Zorgoppas. Voor complexe langlopende casuïstiek zoeken we naar een oplossing met de Doorbraakmethode.
Financiën	We betalen dit uit de reguliere begroting.
Planning	In 2025 verwachten we de eerste resultaten van deze uitbreiding.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

4.3 We werken samen met jongeren, hun stem doet ertoe.

Resultaat 4.3.1	In 2025 betrekken we onze jongeren actief bij projecten en beleid. Dit doen we samen met de jongerenwerker. Samen met jongeren werken we in 2025 aan een nieuwe ontmoetingsplek in Millingen aan de Rijn.
Inhoud	We zorgen ervoor dat vragen of dilemma's ook voor jongeren interessant zijn. We zetten andere (zoals meer digitale) communicatiemiddelen in om de jongeren te bereiken.
Financiën	Reguliere begroting.
Planning	Eind 2025 is er een keuze over wel of geen nieuwe ontmoetingsplek in Millingen.
Risico	Op de huidige locatie de Skate in Millingen aan de Rijn ervaren omwonenden overlast.

Ambitie 5 Statushouders en vluchtelingen leven prettig in onze gemeente.

5.1 Wij helpen vluchtelingen aan onderdak en onderwijs.

Resultaat 5.1.1	We realiseren 82 extra opvangplekken voor asielzoekers.
Inhoud	Op grond van de Spreidingswet moeten we in 2025 voor 192 asielzoekers opvangplekken realiseren. Met 82 extra opvangplekken voldoen we hieraan. We willen deze plekken realiseren voor AMV'ers (Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen).
Financiën	We ontvangen € 2.000 per opvangplaats voor AMV'ers. Dit komt uit op € 384.000.
Planning	We hebben al 110 plekken voor asielzoekers. Voor juni 2025 realiseren we nog eens 82 plekken, in het bijzonder voor AMV'ers.
Risico	Het nieuwe kabinet heeft plannen om de Spreidingswet weer in te trekken. Dit geeft onzekerheid over de financiën en onze rechten en plichten rondom de wet.

Resultaat 5.1.2	We verzorgen onderwijs voor alle alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV'ers) in onze gemeente.
Inhoud	De gemeente is verantwoordelijk voor het onderwijs aan AMV'ers. Momenteel is er in Ubbergen een school die het onderwijs van 110 AMV'ers verzorgt (Pontem 3). Vangen we meer AMV'ers op? Dan moeten we ook het onderwijs uitbreiden. Als er extra onderwijs nodig is, dan gaan wij met het onderwijs in gesprek om te kijken, hoe we hier mee om gaan.
Financiën	Voor het onderhoud van het schoolgebouw hebben we een onderhoudsbudget van € 195.000.
Planning	Wanneer we 82 extra AMV'ers opvangen realiseren we in 2025 ook extra onderwijs.
Risico	Pontem 3 heeft in de huidige vorm geen plek voor meer leerlingen. Extra leerlingen zorgen dus voor druk op het onderwijs omdat er in de huidige vorm geen ruimte is voor de leerlingen. Daarnaast kan dit leiden tot extra druk bij de leerplichtambtenaar en bij jeugdbeschermers.

5.2 We helpen Oekraïense ontheemden aan onderdak en met de integratie in Nederland.

Resultaat 5.2.1	We vangen 270 Oekraïense ontheemden op in onze gemeentelijke Oekraïne opvang.
Inhoud	De Kentering blijven we beschikbaar stellen voor de opvang van Oekraïners, ook in 2025.
Financiën	De hoogte van de voorschotten wordt ieder half jaar weer anders vastgesteld. In het eerste half jaar van 2024 ontvingen wij hier € 3,2 miljoen voor. In Q1 2025 verwachten we hier duidelijkheid over.
Planning	De ambitie is om de Kentering te laten bestaan zo lang dit nodig is. Naar verwachting is dit in 2025 ook zo.
Risico	De spoedwet rondom de opvang van Oekraïners loopt in maart 2025 af. Het is onzeker wat er daarna gebeurt met het Europese en landelijke beleid rondom de opvang en de financiën.

Resultaat 5.2.2	We bevorderen de integratie van Oekraïense ontheemden.
Inhoud	Er is een groep Oekraïners die al sinds begin van de oorlog in de Kentering verblijft. De kamers zijn klein en de kinderen worden ouder. Daardoor is er behoefte aan grotere woonruimtes. In 2025 willen we onderzoeken hoe we in deze behoefte kunnen voorzien, Daarnaast willen we de integratie bevorderen met het aanbieden van Nederlandse lessen. En door te kijken naar omscholing van Oekraïners om hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten.
Financiën	Wanneer wij nieuwe opvangplekken realiseren kunnen wij hiervoor extra middelen aanvragen bij het ministerie van Justitie en Veiligheid. Voor Nederlandse lessen ontvangen wij extra middelen via de WEB middelen. Overige integratiemaatregelen kunnen we betalen uit de eventueel overgebleven middelen vanuit het Oekraïnebudget.
Planning	2025.
Risico	Door het aflopen van de spoedwet is het onduidelijk hoe de financiering van extra opvangplekken in 2025 wordt geregeld.

5.3 Statushouders integreren in onze gemeente.

Resultaat 5.3.1	Wij huisvesten het aantal statushouders wat door het Rijk als taakstelling bepaald wordt.
Inhoud	Het Rijk bepaalt elk half jaar hoeveel statushouders wij in onze gemeente moeten huisvesten. De taakstelling voor 2024 was 71. We verwachten een gelijke taakstelling voor huisvesting in 2025. Samen met de woningcorporaties bepalen we in welke woningen we de statushouders het beste kunnen plaatsen. Het huisvestingsvraagstuk vraagt in 2024 en in 2025 veel van onze uitvoering. Dit komt omdat de taakstelling al een aantal jaar hoog is. Daardoor is het een steeds grotere uitdaging om statushouders goed te huisvesten. Daarnaast kampen het COA en de IND met grote personeelstekorten en achterstanden in het werk. Dit zorgt voor werkdruk bij de gemeente (zowel bij beleid als bij de uitvoering) omdat wij het werk moeten opvangen dat eigenlijk gedaan moet worden door het COA en de IND.
Financiën	Voor het huisvesten van statushouders krijgen we geen aparte gelden. Wel stelt het Rijk soms subsidies beschikbaar om het mogelijk te maken om bijvoorbeeld woningen geschikt te maken voor grote gezinnen.
Planning	In november 2024 wordt de taakstelling van 2025 bekend gemaakt.
Risico	Het is nog onzeker of de plannen van het nieuwe kabinet invloed hebben op de (hoogte van) de taakstelling en op de manier waarop we statushouders huisvesten.

Resultaat 5.3.2	We voldoen aan alle onderdelen van de Wet Inburgering.
Inhoud	<p>We moeten er voor zorgen dat statushouders goed inburgeren. Maar we willen ook dat statushouders goed integreren en dat er warme contacten zijn tussen inwoners met verschillende (etnische) achtergronden. Om dit te realiseren gaan we in 2025:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Door met de inzet van Buddy to Buddy. De ambitie is om in 2025 60 nieuwe buddykoppels (statushouder met Nederlandse buddy) te vormen. 2. 70 statushouders koppelen aan Nederlandse taalmaatjes. 3. Minimaal 2 taalgroepen starten. Één in Millingen en één in Groesbeek. 4. Door met de inzet van sleutelfiguren. We zetten in op een poule van minimaal vier actieve sleutelfiguren.
Financiën	<p>Voor het organiseren van de verschillende inburgeringsonderdelen krijgen we gelden van het Rijk. Deze gelden zijn niet voldoende om alle inburgeringsvoorzieningen goed uit te voeren.</p> <p>Door de hoge taakstelling van de afgelopen jaren moeten de consulenten inburgering aan steeds meer statushouders begeleiding bieden. Het budget dat we voor deze begeleiding krijgen is niet voldoende, zeker niet met een dergelijke hoge taakstelling. Doordat ook de werkdruk toeneemt bij de consulent die de huisvesting regelt (door hoge taakstelling en door achterstanden bij IND en COA) vragen we in 2025 (tijdelijk) 0,89 FTE (€ 81.700) aan extra capaciteit voor de consulenten inburgering. Dit wordt benoemd in de personeelsbegroting.</p> <p>We willen de inzet van Buddy to Buddy graag structureel maken. Om dit te realiseren vragen wij per 2025 een structureel bedrag aan van € 30.000 per jaar. Hiermee kunnen we jaarlijks 60 buddykoppels maken.</p>
Planning	Per 1 april 2025 gaan we nieuwe contracten aan met verschillende taalaanbieders voor de verschillende leerroutes. In 2024 en 2025 doorlopen we hiervoor een aanbesteding.
Risico	Het is nog onduidelijk of we met het nieuwe kabinet voldoende middelen krijgen om ervoor te zorgen dat statushouders goed kunnen integreren.

Ambitie 6 We werken samen met onze inwoners.

6.1 Inwoners bepalen zelf welke onderwerpen belangrijk zijn voor hun dorp en gaan hiermee aan de slag.

Resultaat 6.1.1	We gaan in 2025 door met het opstellen van dorpsagenda's. De inwoners uit het dorp nemen het initiatief voor een dorpsagenda, wij ondersteunen waar het nodig is.
Inhoud	Bij het opstellen van een dorpsagenda bespreken inwoners met elkaar wat ze in hun dorp kunnen doen om er goed te leven en te wonen. Hierover maken ze samen afspraken. Ze bepalen zelf waar ze aan willen werken en of ze hierbij hulp van de gemeente of andere organisaties nodig hebben.
Financiën	We hebben jaarlijks € 40.000 beschikbaar om (acties uit) dorpsagenda's te ondersteunen.
Planning	Afhankelijk van initiatief dorpen.
Risico	Inhoud dorpsagenda strookt niet met gemeentelijk beleid. Hier hebben we een werkwijze voor afgesproken: https://www.bergendal.nl/dorpsagenda's .

Resultaat 6.1.2	In 2025 besluit de gemeenteraad over de aanleg van een rotonde in Berg en Dal.
Inhoud	In de dorpsagenda van Berg en Dal staat de wens voor een rotonde op de Oude Kleefsebaan. We werken samen met de inwoners toe naar een raadsvoorstel over de haalbaarheid/wenselijkheid van een rotonde.
Financiën	Dit werken we nog nader uit.
Planning	In 2025 leggen we haalbaarheids- studie inclusief voorstel voor aan de gemeenteraad.
Risico	Belang van de betrokken inwoners en inwoners uit Berg en Dal versus het algemeen belang.

6.2 We werken samen met inwoners zoals we hebben afgesproken in de nota Participatie.

Resultaat 6.2.1	In 2025 wordt het werken volgens de nota "Samen maken we Berg en Dal' steeds vanzelfsprekender, zowel binnen als buiten het gemeentehuis.
Inhoud	We gaan: <ul style="list-style-type: none"> • Inwoners en organisaties eerder betrekken bij belangrijke kwesties. • Daarbij gebruik maken van nieuwe en beproefde werkmethodes. • Iedereen mee laten doen.
Financiën	We hebben budget voor inwonersparticipatie (€ 40.000).
Planning	Heel 2025.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.


Resultaat 6.2.2	In 2025 werken we met een burgerberaad.
Inhoud	We vragen een groep inwoners een thema/onderwerp op te pakken.
Financiën	Hiervoor gebruiken we het budget inwonersparticipatie. Als dit niet voldoende is, vragen we aanvullende middelen. Dit is onderdeel van een raadsvoorstel na de thema bijeenkomst voor de raad over burgerberaden.
Planning	Heel 2025.
Risico	Het werken met een burgerberaad vraagt om een andere manier van werken. Kaders en uitgangspunten moeten in het begin van het proces duidelijk zijn. Als gemeente committeer je je aan de uitslag van het burgerberaad.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten	-39.006	-44.072	-40.109	-39.769	-40.268	-40.291
Baten	11.321	7.814	3.646	3.701	3.683	3.683
Totaal programma	-27.685	-36.258	-36.464	-36.068	-36.585	-36.608

Verbonden partijen

 Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen



Gelderland-Zuid

Gemeentelijke GezondheidsDienst Gelderland Zuid

Programma Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit

Binnen het programma Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit werken we aan de ambities uit de beleidskaders die u vindt in de bijlage 'Beleidskaders'.

Samen onze dorpen en het buitengebied aantrekkelijk(er) houden en maken, met het oog op de toekomst. Daar staan we met z'n allen voor aan de lat. In de omgevingsvisie bepalen we wat voor gemeente we willen zijn, hoe we onze gemeente verder willen ontwikkelen en welke keuzes daarbij horen. We staan voor grote opgaven in een tijd waarin het klimaat verandert, de natuur en het landschap onder druk staan, er een grote woningbouwopgave is en we over moeten stappen op duurzame energie.

Sinds 1 januari 2024 is na meerdere malen uitstel de Omgevingswet in werking getreden.

Dat is vanaf nu ons wettelijk kader rondom de inrichting van de ruimte.

Veel beleidstrajecten hebben hierop gewacht; immers, we gaan geen nieuw beleid opstellen als we niet helder hebben wat het ruimtelijk kader ons biedt aan mogelijkheden.

Nu is het nodig op een aantal domeinen orde op zaken te stellen; sommige beleidsstukken dateren nog van voor de gemeentelijke herindeling. Deze thema's en de daarvoor benodigde middelen zijn daarom nu in de begroting opgenomen, ondanks de koers van het college om meer op uitvoering te sturen.

Voorzieningen zoals dorpshuizen, winkels, sportaccommodaties en openbaar vervoer verdienen doorlopend onze aandacht. Voeg daarbij demografische en maatschappelijke ontwikkelingen als vergrijzing, afnemende beroepsbevolking, groeiende zorgvraag en individualisering en het resultaat is een complexe puzzel waarvoor we beperkte middelen beschikbaar hebben.

Gelukkig denken en werken veel inwoners, ondernemers, verenigingen en anderen met ons mee. Zo bepalen we met elkaar hoe Berg en Dal aantrekkelijk blijft.

Per programma zijn er verplichte beleidsindicatoren. Deze zijn opgenomen in de bijlage Beleidsindicatoren.

Ontwikkelingen en ambities

Onze gezondheid is de rode draad bij onze Omgevingsvisie. Natuurlijk denken we hierbij aan zaken als schone lucht, bodem en water en maatregelen tegen gevolgen van de klimaatverandering. Maar we denken bijvoorbeeld ook aan ontmoeting, sociale activiteiten, ontspanning en rust voor onze mentale gezondheid. Of beweging, toegang tot zorg en gezonde voeding voor onze fysieke gezondheid. Een gezonde omgeving is voor ons allemaal de basis.

Onze ambities zijn dan ook gericht op de kwaliteit van het landschap, gezonde en veilige leefomgeving, bodem, water en lucht.

Ambities, doelen & resultaten

(Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?)

Ambitie 1 We beschermen ons landschap als een kernkwaliteit.

1.1 We richten ons op de gebruikswaarden, natuurwaarden en belevingswaarden van ons landschap.

Resultaat 1.1.1	We hebben een actueel LOP (Landschapontwikkelingsprogramma).
Inhoud	Het huidige LOP heeft een looptijd tot en met 2025. We actualiseren het LOP in 2025. Dat doen we in afstemming met de omgevingsvisie. We vullen daarnaast het LOP aan met ontwikkelingen zoals de energietransitie en klimaatadaptatie.
Financiën	We betalen dit uit het beschikbare budget in de begroting.
Planning	Eind 2025 afgerond.
Risico	Het bureau levert niet tijdig of niet het gewenste plan.

Resultaat 1.1.10	We hebben een actueel Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR).
Inhoud	We breiden in 2025 het Handboek Inrichting Openbare Ruimte verder uit. Bij ontwikkelingen is steeds meer aandacht voor thema's als duurzaamheid, klimaatrobuust, toekomstbestendig en biodiversiteit. Maar ook andere disciplines zoals sport en bewegen. Ook gaan we het handboek daadwerkelijk overal inzetten.
Financiën	We betalen dit uit het beschikbare budget in de begroting.
Planning	Eind 2025 afgerond.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 1.1.2	We hebben een actueel archeologieprogramma.
Inhoud	We actualiseren het omgevingsplan op het onderdeel archeologiebeleid. Tot nu toe is het archeologie-beleid van voor de herindeling voortgezet. In 2021-2022 hebben we de inventarisatie waarop dit beleid is gebaseerd geactualiseerd. Maar we hebben de laatste inzichten nog niet in het omgevingsplan verwerkt.
Financiën	We betalen dit uit het beschikbare budget in de begroting.
Planning	Eind 2025 afgerond.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 1.1.3	We hebben een omgevingsprogramma Schone Lucht.
Inhoud	We werken aan de 8 thema's met bijbehorende maatregelen. Die dragen bij aan ons doel: 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016. De thema's zijn: mobiliteit, mobiele werktuigen, industrie, houtstook, binnenvaart en havens, landbouw, participatie, hoogst blootgestelde gebieden en gevoelige groepen.
Financiën	Voor het realiseren van een maatregel is Rijkssubsidie mogelijk op basis van cofinanciering. Voor nu is nog geen zicht op tijd en kosten.
Planning	In 2025: Verdere planning afhankelijk van keuzes en uitvoering projecten; geplande start aantal projecten in 2025. Einddatum 2030.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 1.1.4	We moeten per 2030 schoon en emissieloos materieel inzetten bij infrastructurele werken.
Inhoud	We doen mee met het Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB). Dit doen we om in 2030 schoon en emissieloos materieel in te kunnen zetten bij infrastructurele werken.
Financiën	Er is een rijkssubsidie beschikbaar. Er is capaciteit bij SEB beschikbaar voor onder meer begeleiding, onderzoek en uitvoering.
Planning	Einddatum 2030.
Risico	Niet aan het convenant meedoen (in 2025), betekent geen aanspraak op middelen en capaciteit.

Resultaat 1.1.5	We hebben een actueel Geluidprogramma.
Inhoud	In 2025 actualiseren we onderstaande onderdelen en voegen we regels toe aan het Omgevingsplan waar dat van toepassing is: <ul style="list-style-type: none"> • Verkeersgeluid • Hogere waarde geluid • Evenementen- /festiviteitengeluid
Financiën	We betalen dit deels via offerte vanuit ODRN.
Planning	In 2025 en verder.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 1.1.6	We hebben een programma Omgevingsveiligheid.
Inhoud	In 2025 stellen we beleid op voor omgevingsveiligheid en voegen we hiervoor regels toe aan het Omgevingsplan. Dit doen we samen met de ODRN. Omgevingsveiligheid gaat over risicovolle activiteiten rond bedrijfsmatige activiteiten. Denk aan risicocontouren, afstanden bij ruimtelijke ordening.
Financiën	De ODRN betaalt deze werkzaamheden.
Planning	In 2025 en verder.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 1.1.7	We hebben een programma Geur.
Inhoud	In 2025 stellen we beleid op voor industriële en agrarische geur en voegen we hiervoor regels toe aan het Omgevingsplan. In onze gemeente betreft dit vooral geur rond veehouderijen. We hebben op dit moment geen andere grote industriële geurproducenten. Dit doen we samen met de provinciale werkgroep Geur.
Financiën	Dit betalen we uit beschikbare budgetten en formatie.
Planning	In 2025.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 1.1.8	We hebben aanvullende Milieuprogramma's Omgevingswet
Inhoud	In 2025 stellen we beleid op voor onderstaande gebieden en voegen we hiervoor regels toe aan het Omgevingsplan: <ul style="list-style-type: none"> • beleid ten aanzien van spuitzone om veilige afstanden aan te houden rond akkerbouwpercelen waar men bestrijdingsmiddelen gebruikt; • milieuzonering en bedrijven; • bestand van inrichtingen/Milieu Belastende Activiteiten op orde; • beleid opstellen Stikstof en berekeningen.
Financiën	We betalen dit uit beschikbaar budget in de begroting.
Planning	In 2025 en verder.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 1.1.9	We hebben een actueel bodemprogramma.
Inhoud	Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet hebben wij de bodemtaken van de provincie overgedragen gekregen. In 2025 actualiseren we de omgevingsplanregels en de bruidsschatregels over de bodem in ons omgevingsplan. We zorgen er daarmee voor dat de goede milieuchemische kwaliteit van de bodem in onze gemeente behouden blijft. En dat de bodem geschikt blijft voor de verschillende bodemfuncties.
Financiën	We betalen dit uit het beschikbare budget in de begroting.
Planning	Eind 2025 afgerond.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Ambitie 2 We willen elk dorp levendig en vitaal houden.

2.1 We zorgen voor een passend woningaanbod per dorp.

Resultaat 2.1.1	We bouwen dit jaar 150 woningen.
Inhoud	We werken volgens het Actieplan Wonen. Hierin heeft de raad ambities en randvoorwaarden voor een gevarieerd en kwalitatief woonprogramma opgenomen. We informeren de raad jaarlijks over de voortgang in de informatienota update woningbouwplanning.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten in de begroting.
Planning	We bouwen tenminste 120 woningen per jaar. We streven naar een oplopend cijfer per jaar.
Risico	Bezwaar- en beroepsprocedures. Ontwikkelaars stellen andere prioriteiten.

Resultaat 2.1.2	We zorgen voor spreiding en betaalbare woningen.
Inhoud	In het Actieplan Wonen staat dat we woningbouw spreiden over de kernen. Ook staat erin dat we in totaliteit zorgen voor 50% betaalbare woningbouw Dit is opgebouwd uit minimaal 30% sociale huur en 20% middelduur. We rapporteren hierover jaarlijks in de informatienota woningbouwplanning.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten in de begroting.
Planning	Doorlopend.
Risico	Bezwaar- en beroepsprocedures.

2.2 We zorgen voor een passend aanbod van onze accommodaties voor onze inwoners.

Resultaat 2.2.1	We investeren in sportaccommodaties.
Inhoud	We stellen aanvullende eisen aan sportverenigingen bij de aanvraag van investeringssubsidies. Zo voorkomen we desinvesteringen en realiseren we toegankelijke accommodaties. Aanvragers moeten adviesrapporten aanleveren van Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) en Nederlands Keurmerk Toegankelijkheid (NLKT). Vervalt de regeling Stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA-regeling). Dan denken we met de verenigingen mee.
Financiën	Bij een succesvolle aanvraag, vergoeden we de advieskosten. We betalen dit uit beschikbare budgetten in de begroting.
Planning	Vanaf 1 januari 2025.
Risico	Kosten nog niet goed inzichtelijk, afhankelijk van aantallen aanvragen. Voor 2025 is er onzekerheid of het bedrag dat voor subsidie beschikbaar is vanuit de regeling Bouw en Onderhoud Sportaccommodaties (BOSA) voldoende is. Mogelijk effect is een dekkingstekort.

Resultaat 2.2.2	We vinden een zwembad een basisvoorziening. Deze moet daarom open blijven.
Inhoud	Het zwembad is aan vervanging toe. Een zwembad zien wij als een basisvoorziening voor elke gemeente.
Financiën	Er is een voorbereidingskrediet nodig. Daarna volgt een apart raadsvoorstel voor een bouwkrediet.
Planning	Eind 2025 investeringskrediet. Eind 2028 opleveren.
Risico	Mogelijk moet het zwembad eerder sluiten dan het nieuwe zwembad open kan. Het zwembad sluit per 1 januari 2026. Daarnaast moeten we mogelijk meer grond aankopen voor het bouwen van het zwembad.

Resultaat 2.2.3	We vinden een goede binnensport accommodatie voor het midden gebied (Beek, Ooij, Leuth) belangrijk.
Inhoud	We brengen verschillende scenario's in beeld met daarbij de kapitaallasten en exploitatiekosten.
Financiën	Resultaat uiterlijk eerste kwartaal 2025.
Planning	Vorbereidingskrediet in 2025.
Risico	Mogelijk moeten we voor het bouwen van de sporthal meer grond verwerven.

Ambitie 3 We willen duurzaam verbonden zijn.

3.1 We zorgen voor comfortabele en duurzame mobiliteit.

Resultaat 3.1.1	We hebben een nieuw mobiliteitsprogramma.
Inhoud	Als vervanging van de verouderde mobiliteitsvisie maken we een programma mobiliteit. Dit programma valt onder de Omgevingsvisie. Het uitgangspunt is dat onze kernen veilig en goed bereikbaar zijn voor inwoners en bezoekers. We zetten daarnaast in op het verduurzamen van mobiliteit in brede zin. Naast een programma stellen we een uitvoeringsagenda op om de komende jaren aan een aantal knelpunten in onze gemeente te werken.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten en capaciteit in de begroting.
Planning	In 2025-2026.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Ambitie 4 We zijn een groene en gezonde gemeente.

4.1 We willen klimaatneutraal zijn in 2040.

Resultaat 4.1.1	We hebben een actueel actieplan duurzaamheid.
Inhoud	We werken het actieplan duurzaamheid verder uit. In 2019 is het actieplan duurzaamheid door de raad vastgesteld. Hierin staan ambities, doelstellingen en projecten om tot een klimaatneutrale gemeente te komen. Uiterlijk 2050, bij voorkeur 2040.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten en capaciteit in de begroting.
Planning	Medio 2025 een geactualiseerd actieplan.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 4.1.2	We realiseren twee pilotprojecten om tot een aardgasvrije gemeente te komen.
Inhoud	In twee dorpen starten wij met het opzetten en testen van een ontzorgingsprogramma. Daarbij helpen we inwoners om stappen te zetten naar een aardgasvrije gebouwde omgeving.
Financiën	We betalen dit met financiering via Rijkssubsidies.
Planning	Start eind 2024, daarna doorlopend.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 4.1.3	We hebben de mogelijkheden in beeld voor energiesystemen en de opties voor een energiebedrijf.
Inhoud	We verkennen de mogelijkheden voor slimme lokale energiesystemen, inclusief kleinschalige opwek, opslag, conversie en het balanceren van vraag en aanbod. Daartoe laten we een onderzoek uitvoeren.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten en capaciteit in de begroting.
Planning	Oplevering in 3e kwartaal 2025.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 4.1.4	We werken verder aan de bestaande pilots voor zonne-energie.
Inhoud	We werken verder aan de bestaande pilots voor grootschalige energieopwek van zonne-energie. We volgen hierbij de landelijke en provinciale regelgeving en ontwikkelingen.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten en capaciteit in de begroting.
Planning	Voorlopig doorlopend.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 4.1.5	We hebben en houden een robuust elektriciteitsnetwerk.
Inhoud	We werken verder aan het verbeteren van het elektriciteitsnetwerk. Onderdeel van dit project is het trafo-station bij Beek.
Financiën	Budget en capaciteit beschikbaar in de begroting.
Planning	Voorlopig doorlopend.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend. Maar we hebben hier als gemeente weinig invloed op.

4.2 We werken aan een passend en klimaatbestendig watersysteem.

Resultaat 4.2.1	We hebben geactualiseerde stresstesten klimaatadaptatie.
Inhoud	In 2025 actualiseren we de bestaande klimaatadaptatie-stresstesten, omdat de geldigheid van de huidige stresstesten uit 2017 verloopt. Een klimaatstresstest brengt in beeld hoe kwetsbaar een gebied is voor extreme neerslag, hitte, droogte en overstroming.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten en capaciteit in de begroting.
Planning	Eind 2025 gereed.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 4.2.2	We willen minder wateroverlast in Heilig Landstichting.
Inhoud	We onderzoeken welke aanvullende maatregelen er nodig zijn om de wateroverlast in Heilig Landstichting te verminderen.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten en capaciteit in de begroting.
Planning	2025 en verder.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Resultaat 4.2.3	We willen minder wateroverlast in Beek.
Inhoud	In 2025 vertalen we de maatregelen uit het maatregelenpakket wateroverlast Beek naar concrete projecten die we in de komende jaren gaan uitvoeren. De projecten passen onder andere binnen het regionale project Herstel Blauwe Motor Stuwwal.
Financiën	We betalen dit uit beschikbare budgetten en capaciteit in de begroting.
Planning	2025 en verder.
Risico	Er zijn op dit moment geen risico's bekend.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten	-27.572	-30.223	-27.797	-27.827	-28.493	-28.670
Baten	13.769	13.315	14.002	13.993	14.169	14.136
Totaal programma	-13.803	-16.908	-13.795	-13.834	-14.324	-14.534

Verbonden partijen



Dar N.V.



Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen



Omgevingsdienst Rijk van Nijmegen



Vitens N.V.

Programma Economie, Werk & Inkomen

In ons reguliere werk hebben we aandacht voor de bestaanszekerheid van onze inwoners. We verstrekken uitkeringen en individuele toeslagen aan inwoners die hier recht op hebben. Dat doen we op basis van wettelijke regelgeving. Ook ondersteunen we inwoners bij overige inkomensregelingen. We helpen inwoners met schuldenproblematiek door schuldhelpverlening. Daarbij leveren we maatwerk. Zo zetten we diverse hulpmiddelen in als saneringskredieten, budgetbeheer of budgetcoaching. Daarnaast is er ook aandacht voor preventie en nazorg. Inwoners met een bijstandsuitkering begeleiden we om weer actief te worden in de samenleving. We werken hierbij samen met het WerkBedrijf Rijk van Nijmegen. Het WerkBedrijf bemiddelt, ontwikkelt en begeleidt werkzoekenden met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt naar werk. Als betaald werk nog een stapje te ver is, dan bekijken de consultants participatie van de gemeente samen met de inwoner op welke manier zij kunnen participeren in de maatschappij. Bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk te doen of door een training te volgen.

Al dit werk doen we niet alleen, maar samen met onze maatschappelijke partners zoals Stichting Leergeld, Stichting Urgente Noden Gelderland-Zuid, Stichting Schuldhelpbuddy Berg en Dal, Humanitas, Kledingbank, Voedselbank en Stichting BWN.

Ook zijn we een aantrekkelijke gemeente voor toeristen, recreanten en onze eigen inwoners. We hebben namelijk een divers aanbod aan winkels en horeca. Als gemeente ondersteunen we een goed voorzieningenniveau in alle dorpen. En ook de Bedrijven Investerings Zone (BIZ) en ondernemersverenigingen. Dit monitoren we vanuit het koopstroomonderzoek.

Per programma zijn er verplichte beleidsindicatoren. Deze zijn opgenomen in de bijlage Beleidsindicatoren.

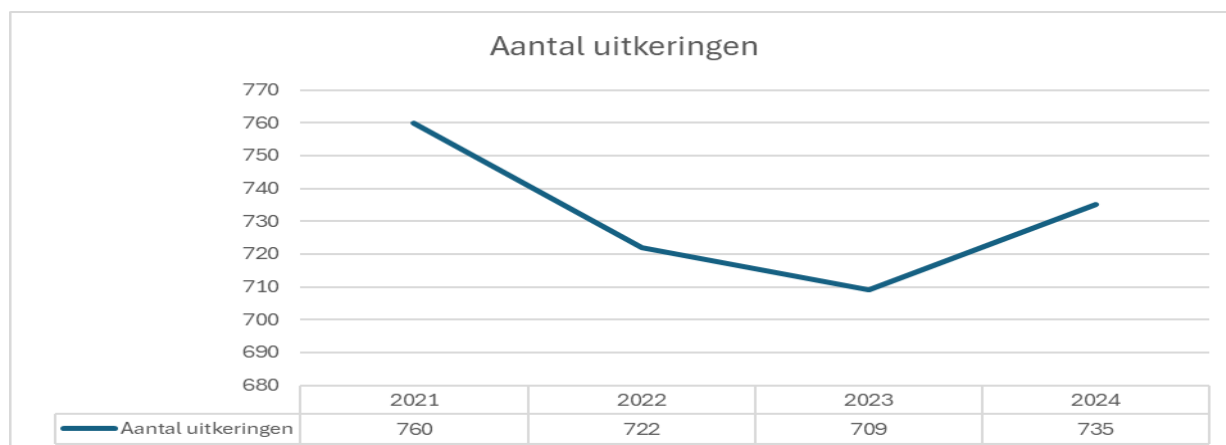
Ontwikkelingen en ambities

Binnen het programma Economie, Werk en Inkomen werken we aan de ambities uit de beleidskaders die u vindt in de bijlage 'Beleidskaders'. Uitgangspunt in ons beleid is dat iedereen de kans krijgt om mee te doen in onze gemeente.

De volgende ontwikkelingen vragen de komende periode de aandacht.

Aantal bijstandsgerechtigden

Het aantal bijstandsgerechtigden in onze gemeente daalde tot 2023. Vanaf 2024 neemt het aantal weer toe. Landelijk zien we eenzelfde beweging. We verwachten dat de stijging ook voor 2025 doorzet. Het gaat hierbij om het totaal aantal uitkeringen (PW, IOAW, IOAZ en BBZ) op 1 januari van dat jaar. We zetten dan ook acties uit om deze ontwikkeling op te kunnen vangen en om het niet verder te laten stijgen.



Integraal beleid basisbanen en participatiebanen

We willen basisbanen combineren met participatiebanen. Hiervoor gaan we het budget samenvoegen. In 2024 maken we een gezamenlijk plan van aanpak en voeren dat verder uit in 2025. Hierdoor voorkomen we versnippering van beleid op dit terrein.

Economische zaken

In 2025 komen we met een integraal uitvoeringsprogramma vanuit Economische Zaken met aandacht voor diverse ondernemers zoals winkels, horeca en vakantieparken. We integreren het retailbeleid en het beleid op toerisme.

Ambities, doelen & resultaten

(Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?)

Ambitie 1 We dragen bij aan een gezonde financiële basis voor inwoners.

1.1 We ondersteunen inwoners die te maken krijgen met schulden.

Resultaat 1.1.1	We zetten in op preventie en nazorg van schulden.
Inhoud	De duur van een MSNP of WSNP-traject (schuldsanering) is sinds juni 2023 verkort naar 18 maanden. Daarom is nazorg na dit traject belangrijk. We bieden hier bijvoorbeeld een budgetcursus of budgetbeheer met coaching bij aan. Ook om schulden te voorkomen zetten we allerlei acties uit zoals een campagne geldzorgen en de verjaardagskaarten voor 18-jarigen.
Financiën	We betalen dit uit het schuldhelpverleningsbudget.
Planning	We bieden dit doorlopend aan.
Risico	Nazorg na een schuldhelptraject is vrijwillig. We kunnen een inwoner hier niet toe dwingen.

1.2 We ondersteunen inwoners die te maken krijgen met armoede.

Resultaat 1.2.1	We bieden aanvullende gemeentelijke regelingen voor inwoners die daarvoor in aanmerking komen.
Inhoud	Ook in 2025 bieden we aanvullende regelingen aan onze inwoners. We willen in 2025 zo'n 285 kinderen ondersteunen via Stichting Leergeld. En zo'n 830 aanvragen voor de Doe Mee! regeling toekennen. Daarmee kunnen volwassenen en kinderen meedoen aan leuke, leerzame en gezonde activiteiten. Betrekkelijk nieuw zijn het SUN Noodfonds en Stichting Leergeld. Via het noodfonds kunnen hulpverleners een aanvraag doen voor inwoners wanneer zij op een andere manier geen financiële ondersteuning kunnen krijgen.
Financiën	- SUN Gelderland-Zuid ontvangt van ons in 2025 een subsidie van € 20.855. - Stichting Leergeld ontvangt van ons een subsidie van € 180.000.
Planning	We bieden dit doorlopend aan.
Risico	<ul style="list-style-type: none">• De gemeentelijke regelingen zijn open eind regelingen. Daarom is het inschatten van de kosten van nieuwe regelingen vaak moeilijk, hier moeten we een aantal jaar ervaring in op doen.• Mensen vertrouwen de overheid minder. Hierdoor bereiken we inwoners soms slechter.• Het aantal regelingen voor uitvoering van inkomensondersteuning bij gemeenten stijgt. Dit vraagt om keuzes.

Resultaat 1.2.2	We evalueren het Beleidsplan minima en schulden 2021-2025 en bereiden een nieuw beleidsplan voor.
Inhoud	We bereiden ons voor op de wijzigingen van de Participatiewet, conform het conceptwetsvoorstel 'Participatiewet in balans'. De beoogde datum van inwerkingtreding van dit wetsvoorstel is 1 juli 2025.
Financiën	Bestaande formatie.
Planning	Eind 2025 loopt ons beleidsplan af, in de loop van 2025 evalueren we het plan. We streven naar een nieuw beleidsplan vanaf 2026.
Risico	Het wetsvoorstel is nog een voorstel. Dit geeft onzekerheid over de precieze inhoud en financiën die bij de nieuwe wet horen.

1.3 Alle inwoners doen mee, bij voorkeur door werk.

Resultaat 1.3.1	We creëren in totaal 7 basisbanen.
Inhoud	We stellen een plan van aanpak op voor basis- en participatiebanen. In dit plan werken we de doelgroepen, opzet en financiering verder uit. Basisbanen gaat over een uitvoering van het coalitieplan 2022-2026. Participatiebanen komt vanuit P&O. Het gaat om personen die vallen onder de Wet Banenafpraak.
Financiën	We hebben € 280.000 (€ 80.000 in 2024 voor 2 basisbanen en € 200.000 in 2025 voor 5 basisbanen) opgenomen voor basisbanen van 36 uur inclusief de begeleiding.
Planning	Er ligt een plan van aanpak Q4/2024 voor basis- en participatiebanen.
Risico	In het budget is beperkt rekening gehouden met de in te zetten begeleiding vanuit onze organisatie. Hier in het plan van aanpak aandacht voor houden.

Resultaat 1.3.2	We verstevigen de samenwerking tussen participatiecoaches van het WerkBedrijf en onze eigen consultants. In 2025 laten we 65 inwoners uitstromen naar werk.
Inhoud	Participatiecoaches van het WerkBedrijf komen op locatie bij onze gemeente te werken. Hiermee bevorderen we de samenwerking tussen WerkBedrijf en de consultants inkomen, participatie en statushouders.
Financiën	We gaan uit van de begroting 2025 van de MGR. Bij de herverdeling van het gemeentefonds vanaf 2024 keert het Rijk het participatiebudget niet langer als integratie-uitkering uit, maar als het onderdeel van de algemene uitkering. De gemeentes zijn een herverdelingsmodel overeengekomen.
Planning	Per 1 juli 2024 komt er 1,5 fte aan participatiecoaches vanuit het WerkBedrijf. De DVO loopt van 1 juli 2024 tot 1 januari 2026. Wanneer er behoefte is aan meer fte aan participatiecoaches vanuit het WerkBedrijf, regelen we dit via de lokale keuzekaart van 2025.
Risico	-

Resultaat 1.3.3	We dragen bij aan het ontwikkelen van een regionaal samenwerkingsverband tussen sociaal ondernemingen. Daarbij werken ze met kandidaten van WerkBedrijf.
Inhoud	We leveren een bijdrage aan het project ondersteuning sociaal ondernemerschap. Daardoor ontstaat een regionaal samenwerkingsverband. Het WerkBedrijf voert dit uit. <ul style="list-style-type: none"> • WerkBedrijf zet haar voorzieningen op een uniforme wijze in bij plaatsingen van kandidaten bij sociaal ondernemers; • We houden financiële stabiliteit; • We vergroten het aantal trajecten voor kandidaten bij sociaal ondernemingen; • We vergroten het aanbod van werkgelegenheid.
Financiën	We gaan uit van de begroting 2025 van de MGR.
Planning	Het WerkBedrijf streeft ernaar om eind 2024 de ambities te hebben gerealiseerd. Het WerkBedrijf informeert ons over de inhoudelijke en financiële voortgang.
Risico	-

Resultaat 1.3.4	We willen inwoners met een uitkering met een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt meer kans geven op duurzaam betaald werk.
Inhoud	Met ingang van het nieuwe DVO per 1 juli 2024 zetten we extra in op: <ul style="list-style-type: none"> • Participatiecoaching; de focus ligt op de loonvormende activering. • Zorgjongeren (vanaf 1 januari 2025 via reguliere dienstverlening); intensieve begeleiding aan jongeren met problemen op meerdere leefgebieden. • Maatwerkinterventies; datgene dat de kandidaat naar duurzaam werk helpt wordt gedaan. • Lokale marktwerking; het maken van afspraken over contacten met lokale ondernemers.
Financiën	We gaan uit van de begroting 2025 van de MGR.
Planning	De DVO loopt van 1 juli 2024 tot 1 januari 2026. Indien nodig is een tussentijdse bijsturing mogelijk in overleg met het WerkBedrijf.
Risico	Partijen kunnen, wat we verstaan onder 'intensieve begeleiding', verschillend interpreteren.

Ambitie 2 We zorgen voor een vitale en duurzame economie

2.1 We stimuleren duurzaam ondernemen.

Resultaat 2.1.1	Ondernemers zijn toekomstbestendig en gaan waar mogelijk duurzaam werken.
Inhoud	We brengen de actiekaarten duurzaamheid MKB beter onder de aandacht: <ul style="list-style-type: none"> • Circulaire kickstart • Zon-op-dak • Sit & Heat • EARN-E • Afval goed geregeld.
Financiën	Dekking ten laste van subsidie Winterfonds provincie Gelderland. Totaalbedrag subsidie is nog € 137.256. We betrekken lokale bedrijven bij nieuwe ideeën voor verduurzamen.
Planning	Doorlopend met een jaarlijkse evaluatie. Budget duurzaamheid.
Risico	Geen.

Resultaat 2.1.2	Circulair afhandelen van verfrestanten.
Inhoud	Verfrestantenproject. Bedrijfsmatig verfafval belandt uiteindelijk vaak bij het restafval, ten onrechte. Met dit project tuigen we meerdere inzamelmogelijkheden op. Zo kunnen ondernemers gemakkelijk en goedkoop (of gratis) hun verfrestanten inleveren. Deze restanten gaan naar InterChem. Deze maakt er opnieuw hoogwaardige verf van.
Financiën	Dit betalen we uit de Subsidie winterfonds.
Planning	Gestart in '24, doorlopend met jaarlijkse evaluatie.
Risico	Te weinig actief betrokken schilders/animo.

Resultaat 2.1.3	Streekproducten zijn bekender en goed vindbaar.
Inhoud	In 2025 verkennen we welke behoefte er is bij producenten, maar ook consumenten. We bekijken welke mogelijkheden er zijn om dit te realiseren. Denk aan een centraal verkooppunt en betere communicatie of samenwerking over streekproducten.
Financiën	Hiervoor is een budget beschikbaar: Project streekproducten (€ 15.000).
Planning	Doorlopend.
Risico	Te weinig animo lokale ondernemers.

2.2 We zorgen voor een divers ondernemersaanbod.

Resultaat 2.2.1	We maken in 2025 een uitvoeringsprogramma Economie (themagericht programma Economie).
Inhoud	We maken een programma met acties voor een duurzaam en toekomstbestendig ondernemersklimaat.
Financiën	Dit betalen we uit bestaande formatie en budgetten.
Planning	Start 2025.
Risico	Geen.

Resultaat 2.2.2	Toekomstbestendige bedrijventerreinen.
Inhoud	We sluiten aan op het RPW (regionale programma werklocatie). We revitaliseren Bedrijventerrein I en II in Groesbeek. Er is meer ruimte voor bestaande bedrijven in Leuth. De Overhaag en Hubbers Interieurmakers bereiden de uitbreiding van hun bedrijven voor.
Financiën	Er is een budget van € 100.000 voor het versterken van Bedrijventerrein I en II. Met het gevraagde budget bekostigen wij het traject met de ondernemers om te komen tot een plan van aanpak. Het voorbereidingskrediet is opgenomen in MIP.
Planning	Start 2025.
Risico	Geen.

Resultaat 2.2.3	Toekomstperspectief voor onze boeren.
Inhoud	Ook de landbouwsector gaat verder verduurzamen. Wij ondersteunen daarbij waar mogelijk de provinciale en Rijksprogramma's.
Financiën	Dit betalen we uit bestaande formatie en budgetten.
Planning	Doorlopend.
Risico	Geen.

2.3 Toeristen en recreanten bezoeken Berg en Dal graag.

Resultaat 2.3.1	We verbeteren het toegankelijke aanbod.
Inhoud	We stimuleren kennis en bewustwording bij ondernemers en ondersteunen hen bij vraagstukken. We stimuleren de ontwikkeling van toegankelijke routes. We doen mee aan de Week van de Toegankelijkheid.
Financiën	We betalen dit uit het jaarlijkse budget van € 96.000 voor nieuw toeristisch beleid.
Planning	Doorlopend.
Risico	Geen.

Resultaat 2.3.2	Wandelaars en fietsers weten onze gemeente te vinden.
Inhoud	We zorgen voor passende promotie. We gaan verder met productontwikkeling zoals streekproducten als WijnBoerTour en andere themaroutes. We sluiten aan bij een uniform wandelnetwerk in de provincie Gelderland.
Financiën	We betalen dit uit het jaarlijkse budget van € 96.000 voor nieuw toeristisch beleid.
Planning	Doorlopend.
Risico	Geen.

Resultaat 2.3.3	Verbetering gastheerschap; we ontwikkelen diverse Toeristische Informatiepunten bij ondernemers.
Inhoud	We gaan de inrichting van de VVV locatie verbeteren met aandacht voor toegankelijkheid en betere informatievoorziening (online en offline). In samenwerking met ondernemers en Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen realiseren we dit.
Financiën	We betalen dit uit het jaarlijkse budget van € 96.000 voor nieuw toeristisch beleid.
Planning	Doorlopend.
Risico	Geen.

Resultaat 2.3.4	Berg en Dal is en blijft een Green Destination. We behouden de hoogste onderscheiding die we hebben ontvangen.
Inhoud	We zetten in op acties, subsidies en projecten die hieraan bijdragen. Denk aan streekproducten, (cultuur)historie, beleefbaarheid van het landschap. We betrekken ondernemers en Stichting Toerisme en Recreatie Berg en Dal hierbij intensief en ondersteunen ondernemers zoveel mogelijk met maatwerk bij het zetten van stappen richting verduurzaming.
Financiën	We betalen dit uit het jaarlijkse budget van € 96.000 voor nieuw toeristisch beleid.
Planning	Doorlopend.
Risico	Geen.

Resultaat 2.3.5	We hebben Vitale Vakantieparken.
Inhoud	Op sommige vakantieparken in onze gemeente is sprake van strijdig gebruik met de bestemming, zoals zakelijke verhuur of permanente bewoning. Dit project loopt door in 2025 omdat het vitaliseren van parken een langdurig proces is.
Financiën	Projectbudget, moet de raad nog beschikbaar stellen.
Planning	Doorlopend.
Risico	Instemming van de raad op het project en de uitvoering moet nog plaatsvinden.

Ambitie 3 We zorgen voor lerende omgevingen.

3.1 We creëren een sterke culturele basisinfrastructuur.

Resultaat 3.1.1	We hebben zes toegankelijke bibliotheek vestigingen in onze gemeente.
Inhoud	In 2025 ligt de focus op de Mallemolen, zodat ook hier een toegankelijke bibliotheek vestiging blijft. Inwoners kunnen hier terecht voor aanbod van de bibliotheek, informatiepunt digitale overheid, geldzaken, (digi)taallessen.
Financiën	De verbouwing van de Mallemolen brengt kosten met zich mee.
Planning	Verbouwing Mallemolen 2026. Zie resultaat 3.1.3 van programma 1.
Risico	Het gedateerde gebouw maakt de bibliotheek in Groesbeek inflexibel en daarmee niet toekomstbestendig. Het staat in de weg aan het aanbieden van een compleet programma aan actuele en relevante functies.

Resultaat 3.1.2	We ondersteunen onze verenigingen met een cultuurcoach.
Inhoud	In 2025 start de verenigingsondersteuner (cultuurcoach) 0,56 fte. Naast een verenigingsondersteuner sport gaan we ook werken met een verenigingsondersteuner cultuur, zoals ook genoemd in het koersdocument accommodaties 2024.
Financiën	De geschatte kosten voor de gemeente zijn jaarlijks € 42.000. Het rijk betaald 40% van de totale kosten.
Planning	Kalenderjaar 2025.
Risico	Wegvallen van financiering Brede Regeling Combinatiefunctie (BRC) voorbuurtportcoaches/cultuurcoaches.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten	-28.083	-28.293	-28.975	-28.610	-28.333	-28.203
Baten	13.078	13.452	14.220	14.200	14.200	14.200
Totaal programma	-15.005	-14.841	-14.755	-14.411	-14.133	-14.003

Verbonden partijen

	Euregio (Rhein-Waal)
	Grenzland Draisine GMBH
	Instituut Bijzonder Onderzoek
	Leisurelands
	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling
	Stichting Rijk van Nijmegen@
	Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen

Programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

We werken aan een betrouwbare en transparante gemeentelijke organisatie. Waar dat kan samen met onze inwoners en partners. Onze gemeente wil toegankelijk zijn en een veilige plek bieden om te wonen, te ondernemen en te recreëren.

Alle medewerkers van de gemeente dragen bij aan de ambitie om betrouwbaar, toegankelijk en veilig te zijn. Wat betekent dit precies, nu en in de komende jaren? We gaan dit concreet maken en onze dienstverlening verbeteren.

Als mensen denken aan de toekomstige relatie met de overheid, zien ze het liefst een overheid die eerlijk is, begripvol richting burgers communiceert en handelt met een menselijke maat. Begrijpelijkheid en dienstverlening via één loket zijn belangrijke verbeterpunten (Uit: Nationale Ombudsman 'Relatie tussen burger en overheid 2030').

Een aantal taken hebben we uitbesteed aan samenwerkingspartners. Het is onze taak om aan onze inwoners helder aan te geven waar ze terecht kunnen met hun vragen. Goede afspraken met onze partners zijn essentieel om hen te kunnen aanspreken op hun dienstverlening.

Ons team Contact Centrum Berg en Dal (CCB) heeft het meeste contact met de inwoners. Het grootste deel van het werk bestaat uit dagelijkse dienstverlening zoals het verlenen van vergunningen, reisdocumenten, subsidies en het versterken van de Basisregistratie Personen (BRP)-kwaliteit. De reisdocumentenpiek (tot en met 2028) benadrukt de noodzaak om onze dienstverlening verder te digitaliseren en efficiënter te maken.

Per programma zijn er verplichte beleidsindicatoren. Deze zijn opgenomen in de bijlage Beleidsindicatoren.

Ontwikkelingen en ambities

Binnen het programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid werken we aan de ambities uit de beleidskaders die u vindt in de bijlage 'Beleidskaders'.

Bestuur

We willen de OZB niet meer dan trendmatig verhogen. Tenzij de niet gebruikte OZB-ruimte nadelig is voor de uitkering uit het Gemeentefonds. Of andere onvoorziene omstandigheden daartoe aanleiding geven.

Dienstverlening

We hechten veel waarde aan goede bereikbaarheid en persoonlijk contact met inwoners. We bellen inwoners terug en zorgen voor een heldere ontvangstbevestiging als inwoners ons schrijven. Hebben inwoners hulp nodig bij het doen van aanvragen? Dan bieden we die hulp. We streven ernaar benaderbaar en betrouwbaar te zijn, helder te communiceren en onze afspraken na te komen. We bieden digitale zelfservice waar dat kan en zijn persoonlijk waar het moet. Natuurlijk sluiten we hierbij aan op landelijke standaarden zoals die zijn gesteld in de nieuwe Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (Wmebv).

Veiligheid

We willen werken vanuit vertrouwen, maar tegelijkertijd ook fraude aanpakken. We voeren het regionaal beleidsplan 2024-2027 van de Veiligheidsregio Gelderland Zuid (VRGZ) uit, wat inhoudt dat we inzetten op goede crisisbeheersing. We werken lokaal en regionaal samen op het gebied van ondermijning.

Binnen dit programma richten we ons vooral op de volgende ambities, doelen en resultaten.

Ambities, doelen & resultaten

(Wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen?)

Ambitie 1 De gemeente Berg en Dal is een betrouwbare, toegankelijke en veilige gemeente.

1.1 Verhogen van de betrouwbaarheid van de dienstverlening van de gemeente.

Resultaat 1.1.1	Alle medewerkers van onze gemeente werken volgens de nieuw vastgestelde visie op dienstverlening.
Inhoud	We actualiseren de visie op dienstverlening inclusief servicenormen. Daarnaast leveren we op: <ul style="list-style-type: none"> • klantcontactstrategie; • ontwikkelagenda met tijdlijn voor 2025-2027; • implementatieplan per jaar.
Financiën	Past binnen reguliere budget. Het opleiden doen we binnen de capaciteit.
Planning	2025-2027.
Risico	Door verloop kennen de medewerkers onze visie onvoldoende en werken dus ook niet volgens deze visie.

1.2 We hebben (integraal) inzicht in de tevredenheid van inwoners over onze dienstverlening.

Resultaat 1.2.1	We kennen de behoeften van inwoners over onze dienstverlening. We sluiten met onze dienstverlening aan bij de behoeften van onze inwoners.
Inhoud	<ol style="list-style-type: none"> 1. We voeren een nulmeting uit (burgerpeiling). Dit geeft ons inzicht en helpt om beleid en ondersteuning beter aan te laten sluiten bij de wensen van inwoners. De ervaring en feedback van onze inwoners is een belangrijke basis voor het ontwerpen en verbeteren van onze diensten. 2. We introduceren de klantreis bij Burgerzaken als werkmethode en voeren die 2x per jaar uit. 3. We ontwikkelen één dashboard voor al onze dienstverlening. We rapporteren maandelijks om de dienstverlening continu te verbeteren. Zo kunnen we trends analyseren. Daardoor kunnen we snel en effectief inspelen op de behoeften en verwachtingen van onze inwoners.
Financiën	<ol style="list-style-type: none"> 1. Past binnen reguliere budget. 2. Past binnen reguliere budget. 3. Budget Power BI.
Planning	<ol style="list-style-type: none"> 1. 1x per 2 jaar. 2. 2x per jaar. 3. Doorlopend.
Risico	Te weinig formatie en tijd/ruimte binnen de betreffende teams. En afhankelijkheid van externe partijen/leveranciers.

1.3 We streven naar een hoog niveau van onze dienstverlening. Daarnaast willen we goed toegankelijke dienstverlening voor alle inwoners en ondernemers.

Resultaat 1.3.1	We maken onze digitale diensten inzichtelijk en kijken of we verder kunnen digitaliseren.
Inhoud	Digitalisering: we bieden inwoners de mogelijkheid om de Wmebv-diensten (Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer) online aan te vragen. De raad heeft in april 2024 het plan van aanpak hiervoor vastgesteld. We ontwikkelen een routekaart. Daarin leggen we vast aan welke digitale ontwikkelingen we prioriteit geven. We willen echter ook een achtervang zijn voor inwoners, die moeite hebben de digitale ontwikkelingen te kunnen volgen.
Financiën	We betalen dit uit het reguliere budget. In de begroting is hier rekening mee gehouden.
Planning	Doorlopend. De Wmebv gaat in op 1 januari 2026.
Risico	Te weinig formatie en tijd/ruimte binnen de organisatie. Onze inwoners kunnen de digitale ontwikkelingen niet bijhouden en begrijpen deze niet.

Ambitie 2 De gemeente Berg en Dal is een prettige en veilige omgeving om te wonen, te werken en te recreëren.

2.1 Een veilige gemeente waar wet- en regelgeving wordt nageleefd en waar we ondermijnende activiteiten bestrijden.

Resultaat 2.1.1	We hebben zicht op wat er in onze gemeente (dorpen en buitengebied) gebeurt.
Inhoud	<ol style="list-style-type: none"> We voeren specifieke integrale controles uit in het kader van Veilig buitengebied en controleren of wet- en regelgeving wordt nageleefd. We starten een pilot met een jaarlijks handhavingsprogramma. Hierin staan prioriteiten en aandachtspunten op het gebied van handhaving.
Financiën	<ol style="list-style-type: none"> Past binnen beschikbare budget. Past binnen beschikbare budget.
Planning	<ol style="list-style-type: none"> Integrale controles 2x per jaar. Start 2025.
Risico	Het levert meerwerk op waar geen dekking voor is. Urgente meldingen moeten toch voorrang krijgen. Handhavingsverzoeken van inwoners zorgen ervoor dat we onze prioriteiten moeten verschuiven. Er ontstaan in de loop van het jaar nieuwe aandachtspunten.

Resultaat 2.1.2	We versterken de regionale samenwerking op het gebied van ondermijning.
Inhoud	We starten met het opstellen van een 'basisnorm weerbaarheid tegen ondermijning'. Dit doen we samen met gemeenten binnen Tweestromenland.
Financiën	Dit betalen we uit het beschikbare budget en capaciteit.
Planning	Start 2025.
Risico	Capaciteit; financiële kosten die de uitwerkingen met zich meebrengen; organisatorisch.

2.2 Als gemeente zijn we voorbereid op een eventuele crisis.

Resultaat 2.2.1	We versterken de samenwerking tussen gemeente en de Veiligheidsregio en zijn als gemeente voorbereid op een crisissituatie of ramp.
Inhoud	De VRGZ heeft een nieuwe structuur die ook vraagt om het actualiseren van lokale inzet. We bereiden onze interne crisisorganisatie voor op het moment dat zich een crisis of ramp voor doet.
Financiën	Past binnen beschikbare budget.
Planning	2025.
Risico	Invulling van de taken binnen de interne crisissituatie.

Wat gaat het kosten?

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lasten	-44.895	-33.751	-24.048	-24.412	-24.447	-24.607
Baten	105.096	101.721	87.968	84.305	85.113	85.183
Totaal programma	60.201	67.970	63.920	59.894	60.666	60.576

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Hieronder staat een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen met een toelichting per onderdeel.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting 2024 Actueel	Begroting 2025	Verschil Begroting 2025 Begroting 2024
a. Lokale heffingen				
- OZB	6.591	6.880	7.272	392
- Toeristenbelasting*	740	700	725	25
- Forensenbelasting*	30	30	30	-
- BIZ-belasting*	44	46	46	-
- Uitvoeringskosten*	-857	-1.114	-993	121
Totaal lokale heffingen	6.548	6.543	7.081	538
b. Algemene uitkering				
- uitkering	72.630	72.385	75.018	2.634
- uitvoeringskosten	-17	-18	-19	-1
Totaal algemene uitkering	72.613	72.367	75.000	2.633
c. Dividend				
- opbrengsten	258	258	223	-35
- kosten	-5	-5	-5	-
Totaal dividend	253	253	218	-35
d. Saldo financieringsfunctie	843	-296	-154	143
e. Overige dekkingsmiddelen				
- Post onvoorzien	-	-25	-25	-
- Stelposten / diversen	-	46	-108	-154
- Saldo kapitaallasten	422	1.009	1.021	12
- Diversen	-35	-	-	-
Totaal overige dekkingsmiddelen	387	1.030	888	-142
Totaal algemene dekkingsmiddelen	80.645	79.897	83.033	3.136

Mutaties op reserves

- toevoeging aan	-17.121	-5.613	-345	5.268
- onttrekking aan	15.132	13.507	1.632	-11.875
Totaal reserves	-1.989	7.894	1.287	-6.607

Begrotingsresultaat	3.708	-37	-1.094	-1.057
----------------------------	--------------	------------	---------------	---------------

* De toeristenbelasting en forensenbelasting met de daarbij horende uitvoeringskosten zijn vermeld bij programma 3 Economie, Werk en Inkomen. Dit is verplicht op grond van het BBV.

a. Lokale heffingen

Onder lokale heffingen verstaan we de Onroerende zaakbelastingen, Toeristenbelasting, Forensenbelasting en de Baatbelasting. Voor een verder toelichting verwijzen we naar de paragraaf 'Lokale heffingen'.

De uitvoeringskosten zijn in het overzicht apart zichtbaar gemaakt. Dit om de ontwikkeling van de opbrengsten goed zichtbaar te maken.

b. Algemene uitkering

De belangrijkste inkomstenbron van de gemeente is de uitkering die wij ontvangen van het Rijk uit het Gemeentefonds. Deze algemene uitkering is berekend op basis van de meest actuele gegevens voor onze gemeente, zoals aantallen inwoners, uitkeringsgerechtigden enzovoort. De raming is gebaseerd op de meicirculaire 2024 en de septembercirculaire 2024.

c. Dividend

Het betreft het dividend dat we ontvangen van de BNG en Vitens.

d. Saldo financieringsfunctie

In de regelgeving is het saldo van de financieringsfunctie apart vermeld als onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen. Onder dit saldo wordt verstaan: het saldo van de kosten en opbrengsten die samenhangen met het uitzetten en opnemen van geld, en de renteopbrengsten van de eigen financieringsmiddelen. De eigen financieringsmiddelen zijn de reserves en voorzieningen.

e. Overige algemene dekkingsmiddelen

Vennootschapsbelasting

De gemeente moet belasting afdragen over de winst die met "commerciële activiteiten" wordt gemaakt. Met commerciële activiteiten worden in dit verband activiteiten bedoeld, die zowel door de gemeente als door ondernemers (kunnen) worden verricht. Te denken valt hierbij aan de grondexploitatie. Op dit moment hebben we voor vennootschapsbelasting geen raming in deze begroting opgenomen.

Onvoorzien/ stelposten

In de jaren 2025 tot en met 2028 hebben we voor onvoorziene uitgaven jaarlijks een raming van € 25.000 opgenomen.

Overhead

Wat is overhead?

De commissie BBV legt de overhead uit als alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het primaire proces zijn de kerntaken van de gemeente. Dit zijn de producten en diensten waarmee we de inwoner helpen. Alle kosten die we maken bij de sturing en ondersteuning hiervan zijn dus overheadkosten.

In de begroting verzamelen we de kosten zoveel mogelijk op het programma waar ze horen. De overheadkosten verdelen we niet over de programma's. Deze kosten verzamelen we op een apart taakveld overhead, zodat ze beter zichtbaar zijn. Hieronder staat het overzicht overhead met een toelichting.

Bedragen x € 1.000

Overhead	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
1. Loonkosten overhead	-6.058	-7.166	-7.685
2. ICT-kosten	-2.726	-2.662	-2.796
3. Huisvestingskosten	-610	-631	-685
4. Uitbestedingskosten bedrijfsvoering	-3.039	-1.958	-2.618
Totaal	-12.433	-12.417	-13.784
Toerekening aan projecten/grondexploitatie	511	362	459
Overhead ten laste van exploitatie	-11.922	-12.055	-13.325

Toerekening aan projecten/grondexploitatie

Een deel van de overheadkosten rekenen we toe aan de projecten/grondexploitatie. Deze overheadkosten drukken daardoor niet op het begrotingssaldo.

Opslag overhead

Opslagpercentage (op basis van euro's)

Zoals hierboven aangegeven bedragen onze overheadkosten in totaal € 13.784 (x 1.000).

De direct toegerekende loonkosten bedragen in totaal € 15.946 (x 1.000).

Het opslagpercentage is dan $13.784 / 15.946 \times 100\% = 86,44\%$.

Dit betekent dat we de directe loonkosten verhogen met 86,44%, zodat de overhead juist meegenomen wordt.

Percentage formatie (op basis van fte's)

Kijken we naar de formatie (hoeveel personeel overhead is er opgenomen in de begroting ten opzichte van het totaal), dan komen we tot de volgende berekening (1 fte is één fulltime medewerker):



Onze totale formatie is 270,18 fte. Hiervan heeft 87,67 fte (verspreid over de hele organisatie) betrekking op overhead.

Het percentage overhead van de formatie is dan $87,67 \text{ fte} / 270,18 \text{ fte} = 32\%$.

Dit betekent dat 32% van onze formatie belast is met overheadwerkzaamheden. Dit percentage is net zoals vorig jaar lager dan voorgaande jaren (2023: 35% en 2024: 32%). Dit is een positieve ontwikkeling.

Meer informatie over de organisatie en de bedrijfsvoering staat in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Verbonden partijen

	Bank Nederlandse gemeenten
	Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen
	Munitax Gemeentelijk belastingkantoor
	Veiligheidsregio Gelderland Zuid

Paragrafen

Lokale heffingen

Deze paragraaf gaat over de belastingen en heffingen die een gemeente mag innen. We gaan in op de volgende onderdelen:

- de verwachte (geraamde) belastinginkomsten
- het beleid over de lokale heffingen
- een overzicht van de diverse heffingen
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid
- een aanduiding van de lokale lastendruk

De gemeente mag een aantal belastingen en heffingen innen. Deze gemeentelijke belastingen en heffingen maken voor ongeveer 16% deel uit van de gemeentelijke inkomsten. We maken in het gemeentelijk belastinggebied onderscheid tussen:

- belastingen, dit zijn onder andere de onroerendezaakbelastingen (OZB), BIZ-belasting, toeristenbelasting en forensenbelasting: De opbrengst hiervan is niet gekoppeld aan bepaalde diensten die wij aanbieden. Het is een algemeen dekkingsmiddel.
- bestemmingsheffingen, zijn heffingen die gekoppeld zijn aan een bepaalde dienst van de gemeente. Dit zijn bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges.

Beleid en geraamde inkomsten

De regels met betrekking tot belastingen leggen we vast in een zogenaamde verordening. De gemeenteraad stelt in december 2024 de nieuwe verordeningen voor 2025 vast.

Bij het opstellen van de begroting 2025, en de meerjarenraming, is uitgegaan van de volgende punten. Deze zijn door de gemeenteraad vastgesteld in de Kaderbrief 2025.

- De OZB stijgt met 3,8% inflatiecorrectie.
- We gaan ervan uit dat de afvalstoffenheffing, rioolheffing, het riolaansluitrecht en de leges 100% kostendekkend zijn. Dit betekent dat de opbrengsten en kosten aan elkaar gelijk zijn.
- Bij de Begroting 2020 is besloten om de tarieven voor de Toeristenbelasting in de jaren 2022-2026 gelijk te houden en de investeringen in de sector onaangetast te laten. Daarom wijzigen de tarieven voor de toeristenbelasting in 2025 niet.
- Voor de forensenbelasting sluiten we aan bij ons gemeentelijk beleid over de toeristenbelasting. De tarieven voor 2025 blijven dus gelijk aan 2024.
- Voor de Bedrijfs Investerings Zone Belasting (BIZ) is een uitvoeringsovereenkomst aangegaan met de Vereniging BIZ Groesbeek Centrum voor een periode van 5 jaar. Deze is per 1-1-2022 verlengd met 5 jaar. De tarieven zijn gelijk gebleven. Ook voor Vereniging BIZ Millingen Centrum is een uitvoeringsovereenkomst aangegaan voor een periode van 4 jaar. Deze loopt af per 1 januari 2025. In deze begroting aan we er van uit dat we de BIZ verlengen. De tarieven blijven gelijk.

Munitax voert voor onze gemeente de belastingwerkzaamheden en de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ) uit. Munitax is het gemeenschappelijk belastingkantoor waar wij bij zijn aangesloten. Munitax verzendt de belastingaanslagen.

Hieronder vindt u een overzicht van de verwachte (geraamde) belastinginkomsten voor de jaren 2024 en 2025 en de gerealiseerde inkomsten 2023.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Vershil Begroting- Begroting
Onroerendezaakbelasting	6.591	6.880	7.272	392
Toeristenbelasting	740	700	725	25
Forensenbelasting	30	30	30	-
Afvalstoffenheffing (inclusief huisvuilzakken)	4.505	4.476	4.552	76
Rioolheffing	4.150	4.333	4.467	134
Marktgelden	13	16	16	-
Grafrechten	76	75	75	-
BIZ-belasting	44	46	46	-
Leges	1.362	1.662	1.601	-61
Totaal geraamde belastinginkomsten	17.511	18.218	18.785	566

In vergelijking met de verwachte opbrengsten 2024 is de raming van de totale belastingen opbrengsten in 2025, per saldo € 566.000 hoger.

De belangrijkste verklaringen zijn:

- meer OZB-opbrengsten € 392.000 door actualisatie op basis van 2024 en inflatiecorrectie +3,8%;
- hogere opbrengst afvalstoffenheffing € 69.000 door afspraak dat we kostendekkend willen zijn.
- hogere opbrengsten rioolheffing € 134.000 door actualisatie en inflatiecorrectie +3,8%;
- lagere legesopbrengsten € 61.000 met name door lagere opbrengst voor leges burgerlijke stand en kabels & leidingen, hogere afgifte reisdocumenten/rijbewijzen en inflatiecorrectie + 3,8%.

Kostendekkendheid

Afvalstoffenheffing

Wij brengen afvalstoffenheffing in rekening op grond van de Wet milieubeheer. Belastingplichtig is degene, van wie de gemeente het huishoudelijk afval moet inzamelen.

De tarieven voor de afvalstoffenheffing stijgen met ongeveer 1,2%. De verwachte opbrengst in 2025 is € 4.300.269. Daarmee komt de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing uit op 100%. Dit betekent dat we met de totale opbrengsten 100% van de kosten kunnen betalen. De verklaring van deze stijging is enerzijds het inflatiepercentage. Dar heeft een indexpercentage berekend van 5,48%. Daar staat tegenover dat de aantallen ook zijn bijgesteld. Ook de inkomsten van afvalstromen zijn opnieuw geraamd en zijn van invloed op de berekening van de afvalstoffenheffing. En het 'overschot' op afval dat bij de jaarrekening 2023 aan de voorziening afval is toegevoegd hebben we in mindering gebracht op de afvalstoffenheffing.

Afvalstoffenheffing

7.3 Afval incl btw	-5.162.420
7.3 Onttrekking aan voorziening	277.665
6.3 Kwijtschelding incl btw	-205.257
0.4 Overhead	-321.495
Overige opbrengsten	1.111.239
Totale kosten	-4.300.269
Opbrengst belastingen	4.300.269
Totale opbrengsten	4.300.269
Dekking	100%

Rioolheffing

De gemeente moet zorgen voor de afvoer van het stedelijk afvalwater (rioolwater) en hemelwater (regenwater). De kosten betalen we uit de rioolheffing.

In oktober 2020 is het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) 2021-2025 vastgesteld. De tarieven verhogen we elk jaar met de inflatiecorrectie (voor 2025 +3,8%), zoals in het GRP is afgesproken.

De totale opbrengst voor 2025 is begroot op € 4.467.000. Op basis van de begroting is de rioolheffing 100% kostendekkend. Dit betekent dat de kosten net zo hoog zijn als de inkomsten.

Rioolheffing

7.2 Riolering incl btw	-4.148.061
7.2 Overige opbrengsten	21.000
7.2 Onttrekking aan voorziening	533.269
0.9 Onttrekking reserve	44.550
5.7 Natuurlijk groen incl btw	-140.883
6.3 Kwijtschelding	-205.257
2.1 Schoonhouden wegen incl btw	-81.238
0.4 Overhead	-490.380
Totale kosten	-4.467.000
Opbrengst belastingen	4.467.000
Totale opbrengsten	4.467.000
Dekking	100%

Rioolaansluitrecht

Bij de harmonisatie van de tarieven in verband met de herindeling (in 2015) is gekozen voor een vast tarief als we een standaard aansluiting op het riool moeten maken. Uitgangspunt hierbij is dat we met de opbrengsten de kosten kunnen betalen.

Rioolaansluitrecht	
7.2 Huisaansluitingen incl btw	-9.078
0.4 Overhead	-523
Totale kosten	-9.601
Leges	9.000
Totale opbrengsten	9.000
Dekking	94%

Marktgeden

In de marktgeldverordening staan de gemeentelijke regels over de markt. We verhogen de tarieven voor 2025 met 3,8% (inflatie).

Het dekkingspercentage, inclusief de inkomsten uit staangelden, is 31%. Dit betekent dat we met de totale opbrengsten (€ 16.000) voor 2025, 31% van de kosten (€ 52.141) kunnen betalen. Er is dus een tekort van € 36.141.

Marktgeden	
3.3 Kosten markten	-52.127
0.4 Overhead	-10.614
3.3 Overige opbrengsten	10.600
Totale kosten	-52.141
Opbrengst belastingen	16.000
Totale opbrengsten	16.000
Dekking	31%

Lijkbezorgingsrechten/Grafrechten

Met de opbrengst uit de begraafrechten betalen we de kosten van het begraven en het onderhouden van de begraafplaatsen. Voor 2025 verhogen we de tarieven met 3,8% (inflatie).

Wij verwachten een opbrengst van € 75.000. Op basis van de begrotingsgegevens realiseren wij een dekkingspercentage van 39%. Het gevolg is een tekort op de exploitatie van € 118.609 voor 2025. We zitten op vergelijkbare tarieven als de kerken in onze gemeente.

Begraafplaatsrechten

7.5 Kosten begraafplaatsen	-165.244
0.4 Overhead	-34.365
7.5 Overige opbrengsten	6.000
Totale kosten	-193.609
Opbrengst belastingen	75.000
Totale opbrengsten	75.000
Dekking	39%

Leges

Op basis van de legesverordening worden de rechten geheven van degenen die gebruik maken van de diensten, beschikbaar gesteld door het gemeentebestuur. De Tarieventabel bij de verordening is conform het VNG-model ingedeeld in drie titels zijnde:

Titel 1 Algemene dienstverlening;

Titel 2 Dienstverlening vallende onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunningen;

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijnen.

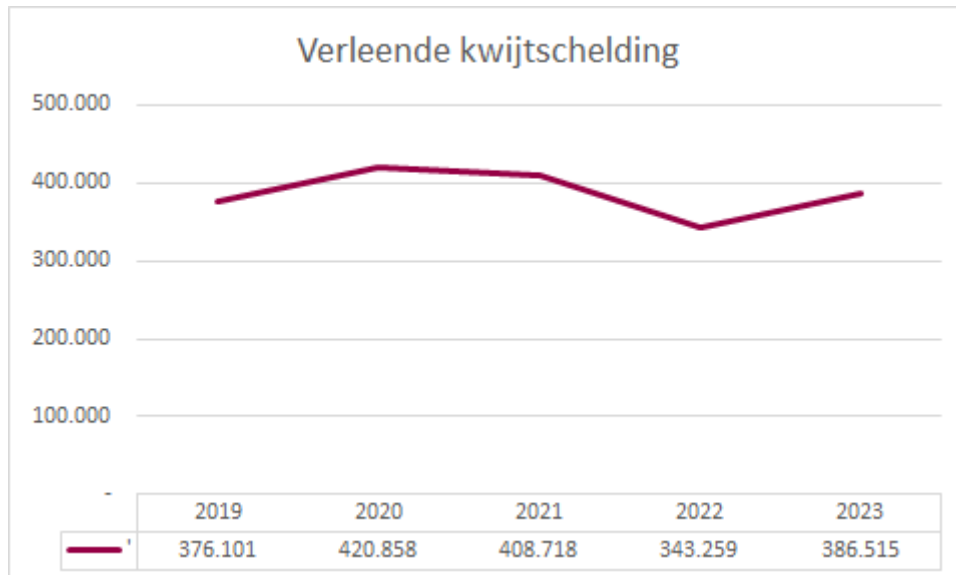
De verbijzondering van onderwerpen binnen de titels zijn terug te vinden in de Legesverordening.

In artikel 229b van de Gemeentewet is bepaald dat de tarieven zodanig moeten zijn vastgesteld dat de geraamde baten van de rechten niet uitgaan boven de geraamde lasten. Daar waar rijksnormen of maximumtarieven gelden (zoals bij reisdocumenten), zijn deze leidend. De overige tarieven in de legesverordening worden - los van overige wijzigingen van de legesverordening - verhoogd met een inflatiecorrectie van 3,8%.

Legesverordening Hoofdstuk	Directe kosten	Loon- kosten	Overhead	Opbrengst	Kosten- dekkendheid
1. Algemene dienstverlening	-736.427	-	-354.093	708.806	65%
2. Dienstverlening en besluiten in het kader van Omgevingswet	-1.799.008	-	-106.305	851.400	45%
3. Dienstverlening vallend onder de Dienstenrichtlijn en niet vallend onder Hoofdstuk 2	-26.333	-	-18.167	45.600	102%
Totaal legesverordening	-2.561.768	-	-478.565	1.605.806	53%

Kwijtscheldingsbeleid

Het is voor belastingplichtigen mogelijk om voor de onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en de rioolheffing kwijtschelding aan te vragen. In onderstaande grafiek ziet u hoeveel kwijtschelding er de afgelopen 5 jaren is verleend. Op basis van het gemiddelde hiervan is in de begroting 2025 een bedrag van € 380.000 voor kwijtschelding opgenomen.



Of de aanvrager in aanmerking komt voor kwijtschelding hangt af van zijn persoonlijke financiële situatie. Wij verlenen kwijtschelding als aan alle voorwaarden voor kwijtschelding is voldaan. In onze gemeente hanteren wij de zogenaamde 100 procent kwijtscheldingsnorm. Dit betekent dat mensen met een inkomen op bijstandsniveau, zonder vermogen, altijd in aanmerking komen voor kwijtschelding.

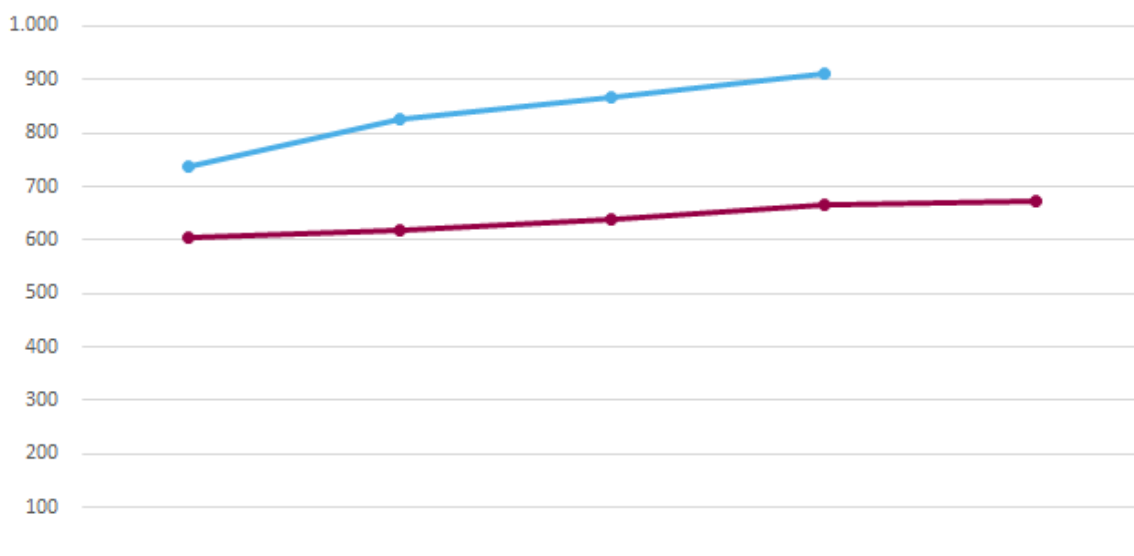
Belastingkantoor Munitax regelt voor ons de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid. Zij maken voor het verlenen van geautomatiseerde kwijtschelding gebruik van de informatie van het landelijk Inlichtingenbureau. Het bureau toetst het gemeentelijke bestand met de huishoudens die in 2024 recht hebben op kwijtschelding aan de hand van gegevens van het UWV, de Belastingdienst en de RDW. Afhankelijk van het toetsingsresultaat wordt het recht op kwijtschelding wel/niet ambtshalve verleend.

Lokale lastendruk

De belastingen en heffingen die inwoners betalen, verschillen per persoon. Toch bestaat de behoefte om gemeenten te vergelijken. Voor die vergelijking maken we gebruik van de gemeentelijke lastendruk. Hierbij gaan we uit van een standaardsituatie met de tarieven van onze gemeente. In de berekening van de lastendruk houden we rekening met de Onroerende- zaakbelastingen, Afvalstoffenheffing en Rioolheffing.

In de grafieken hieronder zijn de totale lasten in vergelijking met het landelijk gemiddelde weergegeven voor een eenpersoonshuishouden en een meerpersoonshuishouden. De belastingen in Berg en Dal stijgen minder hard dan het landelijk gemiddelde.

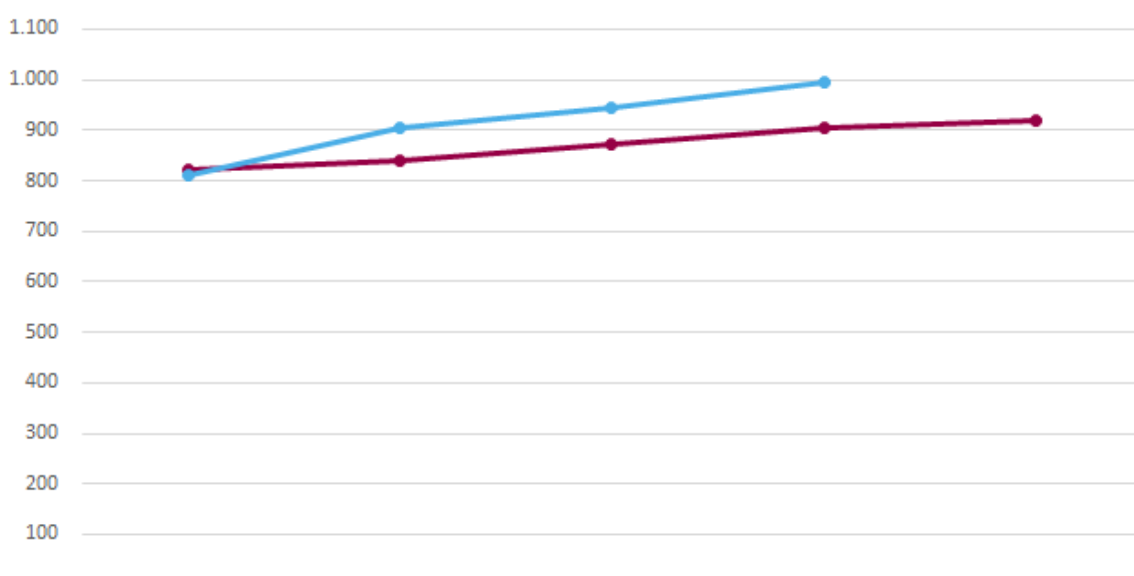
Totale gemeentelijke lasten eenpersoonshuishouden



	2021	2022	2023	2024	2025
— Berg en Dal	604	618	640	665	675
— Landelijk	738	827	868	912	

— Berg en Dal — Landelijk

Totale gemeentelijke lasten meerpersoonshuishouden



	2021	2022	2023	2024	2025
— Berg en Dal	821	841	873	903	920
— Landelijk	811	904	945	994	

— Berg en Dal — Landelijk

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om onverwachte, hoge kosten op te kunnen vangen, zonder dat de uitvoering van taken en de bedrijfsvoering in gevaar komen. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe sterk de financiële positie van de gemeente is. Voor het beoordelen van de "weerstand" is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit. Het gaat hierbij alleen om risico's waarvoor geen of wellicht onvoldoende verzekeringen zijn afgesloten, voorzieningen zijn gevormd of budgetten beschikbaar zijn. In deze paragraaf gaan wij in op onze risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen.

Risicoregister

In het risicoregister hebben wij alle bekende risico's in beeld gebracht, beoordeeld en geanalyseerd. Vervolgens geven wij aan hoe wij met het risico willen omgaan in termen van beheersing. De risico's zijn gekwantificeerd en de risicoscore is bepaald. Per risico geven we het financiële belang aan, vervolgens bepalen wij de kans dat het risico zich daadwerkelijk voordoet, uitgedrukt in een percentage. Hierna hebben wij de risicoscore bepaald door het financieel belang te vermenigvuldigen met de kans.

Klasse-indeling

De gehanteerde klasse-indeling ziet er als volgt uit:

Klasse	Referentiebeelden	Kans	Kwantitatief
1	Zeer klein (< of 1 keer per 10 jaar). Zeer onwaarschijnlijk, komt niet voor in de branche, voor zover bekend		1 - 20%
2	Klein (1 keer per 5 - 10 jaar). Niet waarschijnlijk maar mogelijk, is binnen andere gemeenten wel eens voorgekomen (in de afgelopen 5 jaar)		21 - 40%
3	Gemiddeld (1 keer per 2 - 5 jaar). Komt zelden voor maar is wel al eens voorgekomen (in de afgelopen 5 jaar)		41 - 60%
4	Groot (1 keer per 1 - 2 jaar). Is verscheidene malen voorgekomen (3x of vaker in de afgelopen 5 jaar)		61 - 80%
5	Zeer groot (1 keer per jaar of >). Komt met enige regelmaat voor (1 of meerdere keren per jaar)		81 - 100%

Beheersen van risico's

In deze fase bepalen wij oplossingen om de benoemde risico's te beheersen. Het is van belang dat wij ook iets met de risico's doen. Voor elk risico maken wij een keuze uit de volgende vier maatregelen:

- Beëindigen (B) Dit houdt in dat wij beleid waar een risico door ontstaat (adviseren te) beëindigen, op een andere manier vorm geven of geen beleid starten dat een risico met zich meebrengt. Ook kunnen wij werkprocessen zodanig invullen, dat we bepaalde risico's vermijden.
- Verminderen (V) Door het risico af te dekken middels een verzekering, een voorziening of een ander budget in de begroting kunnen wij het risico verminderen. Hiermee beperken we dus de gevolgen van een risico. Tevens kan verminderen

betekenen, het aanpakken of wegnemen van de oorzaak van het risico.

- Overdragen (O) Dit kan door het beleid dat een risico met zich meebrengt, uit te laten voeren door een andere betrokken partij, die daarbij ook de financiële risico's overneemt.
- Accepteren (A) Als wij een risico niet (kunnen) vermijden, verminderen of overdragen accepteren wij het risico en moeten wij de eventuele financiële schade volledig middels de weerstandscapaciteit afdekken. Dit betekent niet dat het risico niet beïnvloedbaar is en dat we het daarom maar moeten accepteren. Het betekent dat wij het risico op dit moment accepteren en niet op één of andere wijze afdekken. Mocht de wens bestaan om het risico in de toekomst anders te beheersen dan moeten we kiezen voor beëindigen, verminderen of overdragen.

Risico's

Bedragen x €1.000

Categorie Onderwerp	Beh.	Fin. Belang	Kans		Risico score
		€	Kl.	%	€
Aansprakelijkheid					
Nalatigheid of onrechtmatig handelen	V	100	1	5%	5
Wateroverlast	A	1.000	1	4%	40
Rechtmatig overheidshandelen	O/V	75	1	5%	4
Schadeclaims	A	1.000	1	20%	200
Totaal risico's aansprakelijkheid		2.175			249
Eigendommen					
Eigen risico schadegevallen	V	25	3	50%	13
Schade door vandalisme/diefstal (in openb. ruimte)	V	40	3	50%	20
Onderhoud gemeentelijke gebouwen en terreinen	A	500	1	2%	10
Onderhoud wegen	A	100	1	5%	5
Gladheidsbestrijding	A	80	1	10%	8
Zwembad	A	160	1	3%	4
Niet bereikbare en/of beheerbare rioleringen	A	60	1	15%	9
Ruiming explosieven	V	50	1	10%	5
Bodemsanering	V	100	2	25%	25
Archeologie	V	25	2	25%	6
Totaal risico's eigendommen		1.140			105
Bedrijfsvoering					
Bedrijfsongevallen	V/A	250	1	2%	5
Afwezigheid personeel wegens ziekte of anderszins	V	1.652	2	25%	413
Vertrek personeel	V	100	1	10%	10
ICT	V	129	3	50%	65
Informatiebeveiliging en cybercrime	V	500	1	5%	25

Totaal risico's bedrijfsvoering		2.631			518
--	--	--------------	--	--	------------

Financieel

Open-einde regelingen

Zwembad	A	325	1	5%	16
Doelgroepenvervoer (Wmo-cliënten en leerlingen)	A	113	2	25%	28
Wmo begeleiding en Jeugdhulp	A	3.278	3	50%	1.639
Hulp bij het huishouden	A	210	3	50%	105
Voorzieningen Wmo klassiek	A	103	3	50%	52
Beschermd Wonen	V/A	p.m.	2	25%	p.m.
Af-/toename aantal uitkeringen PW/IOAW/IOAZ	V	230	2	25%	58
Toename aanvragen bijzondere bijstand/armoedebestrijding	V	226	2	25%	57
Toename aanvragen schuldhulpverlening	A	54	3	50%	27
Toename aantal aanvragen bedrijfskredieten Bbz	V	50	3	50%	25
Vermindering legesopbrengsten (bouw)vergunningen	V	201	2	25%	50
Toename bezwaar/kwijtschelding - meer kosten/minder opbrengsten	V	100	1	5%	5
Lagere opbrengsten OZB, AH en RH door leegstand bedrijfstvastgoed	V/A	200	1	5%	10

Verbonden partijen

GGD	V/A	235	3	50%	118
MARN	V/A	0	1	5%	0
ODRN	V/A	126	3	50%	63
VRGZ	V/A	47	1	10%	5
MGR Werkbedrijf en ICT	V/A	627	2	25%	157
IBO	V/A	24	3	50%	12

Grondexploitatie

Toerekening apparaatskosten Grex	V	251	1	5%	13
Economische risico's en vertraging	V/A	31	-1	-5%	3

Grote projecten

Toerekenen apparaatskosten aan projecten	V	754	1	10%	75
Gemis subsidies a.g.v. uitloop projecten	V	200	1	10%	20

Overige financiële risico's

BTW subsidies sport	A	0	1	10%	0
Verduurzamen gemeentelijk vastgoed 2040 energieneutraal	A/V	5.000	1	10%	500
Prijsontwikkeling energie	A/V	500	2	21%	105
Prijsontwikkelingen investeringen	A/V	1.974	3	25%	494
Loonontwikkelingen	A/V	0	3	50%	0
Ontwikkeling pensioenpremie	A	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Prijsontwikkelingen exploitatie	V	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Algemene uitkering	A/V	1.854	2	25%	464
Renterisico	A	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Beleggingen - dividend	A	343	1	15%	51
Decentralisatie Rijkstaken	A	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Bezwaarschriften	V	5	4	80%	4
Garanties en borgstellingen	A	162.542	1	1%	813
Hypotheken personeel	V/B	100	1	2%	2
Wachtgeld/pensioenen bestuurders	V	30	1	10%	3
Arbeidsongeschiktheid en overlijden bestuurders	A	5.000	1	1%	50
Eigendommenadministratie gemeentelijke gronden	V	25	1	2%	1
Totaal risico's financieel		184.758			5.025
Totaal risico's		190.704			5.897

Hieronder volgt een toelichting op de risico's met een risicoscore boven de € 100.000.

Schadeclaims

De gemeente loopt altijd het risico op schadeclaims. Over het algemeen zijn dit langlopende procedures waarvan de risico's moeilijk in te schatten zijn. Daarom is hiervoor in de exploitatie geen raming opgenomen. Om de risico's toch mee te kunnen nemen in deze paragraaf, zijn we uitgegaan van een totaalbedrag van € 1 miljoen met een kans van 20%.

Afwezigheid van personeel wegens ziekte of anderszins

Kennis en kunde zijn (tijdelijk) niet beschikbaar waardoor de kwaliteit van de organisatie en de door de organisatie geleverde producten lager worden. Uitgangspunt bij ziekteverzuim is een interne oplossing en geen externe inhuur, afhankelijk van de duur van de afwezigheid en taak. Totstandkoming inschatting: loonsom € 24.043.484 x 6,87% (bron: loonsom begroot 2025; ziekteverzuimpercentage over 2023) = € 1.651.787.

Wmo begeleiding en Jeugdhulp

De ramingen 2025 voor jeugdhulp zijn heel strak. Hier zit een risico in, als we kijken naar de realisatie van 2024. Steeds meer geld uitgeven aan jeugdhulp is echter onhoudbaar. Daarom moeten we de komende tijd gebruiken om goed voorliggend aanbod te realiseren. Als dat er is, kunnen we budgetplafonds instellen. Ook gaan we werken met een POH-jeugd (PraktijkOndesteuner Huisarts). We verwachten hiervan een positief financieel effect. Niettemin blijft er onzekerheid bestaan vanwege de transformatie naar kleinschalige voorzieningen en aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt en de CAO- stijging van de afgelopen jaren. De hervormingsagenda jeugd moet leiden tot maatregelen die de kosten van jeugdhulp beperken vanaf 2025. Het is onduidelijk wat dit (financieel) voor ons betekent. We schatten het risico in op 20% van € 16.389.000 en de kans hierop op 50%. Voor de Wmo hebben we de kosten zo realistisch mogelijk ingeschat. We lopen het risico dat de aanvragen en de duur van de zorg nog meer toenemen.

Hulp bij het huishouden

De tarieven voor hulp bij het huishouden zijn onderbouwd en reëel. De kosten ramen we € 4,2 mln voor 2025. Hierbij is rekening gehouden met recente CAO wijzigingen en een toename van aanvragen met 5%. Er is onzekerheid over de tarieven (cao-onderhandelingen begin 2025 en nieuwe contracten per juni 2025) en onzekerheid of we gaan inlopen op achterblijvende bestedingen door meer aanbieders in contract (beter kunnen voldoen aan alle vraag). Het risico dat de kosten verder toenemen ramen we op 5% van € 4,2 mln. De kans hierop schatten we in op 50%.

GGD

In de begroting 2025 GGD is rekening gehouden met een gemeentelijke bijdrage. We lopen het risico dat het begrotingsbudget van de GGD niet toereikend is. We schatten het risico in op 10% en de kans hierop op 50%.

MGR Werkbedrijf en ICT

De risico's van het werkbedrijf zijn berekend in de begroting van het werkbedrijf. Aangezien het werkbedrijf geen algemene reserve mag aanhouden, moet elke gemeente haar risicodeel in de begroting opnemen. De risico schat de MGR in op € 5,852 mln. Ons aandeel bedraagt daarin ongeveer 11% (begroting 2025 MGR).

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed 2040 energieneutraal

Een 0 meting wordt uitgevoerd, aan de hand daarvan worden de kosten berekend. Het benodigde bedrag is nog niet bekend, uitvoering kan leiden tot extra huisvestigingskosten. Risico is ingeschat op €500.000.

Prijsontwikkeling energie

Met betrekking tot de kosten voor energie bestaat een afhankelijkheid van de energieleverancier in combinatie met mogelijke prijsverhogingen. Het risicobedrag is ingeschat op €105.000.

Prijsontwikkelingen investeringen

In het Meerjareninvesteringsplan van de begroting 2025 is voor de periode 2025-2028 een investering van € 48,4 miljoen opgenomen. Dit bedrag is gebaseerd op de laatst bekende prijsgegevens. We ontvangen geregeld signalen dat de prijzen blijven stijgen door onder meer tekort van materialen en grote vraag naar materialen. Ook werken de stijgingen van lonen en energiekosten nog steeds door in de prijzen. De kapitaallasten bedragen in 2028 bijna € 2 miljoen. We schatten het risico in op 20% van deze kapitaallasten.

Algemene uitkering

In de begroting 2025 is de meicirculaire 2024 de basis voor de berekening van de algemene uitkering. We hebben de WOZ-waardes bijgesteld volgens de overzichten van Munitax tot en met 1 juli 2024 en deze waardes geïndexeerd.

Het rijk heeft het accres voor wat het volumedeel voor de jaren 2022 tot en met 2025 bevroren. Dit betekent dat de algemene uitkering niet meer onderhevig is aan de schommelingen van de rijksuitgaven. Voor de loon- en prijsontwikkeling vindt wel bijstelling van de algemene uitkering plaats. We lopen het risico dat deze bijstelling niet toereikend is. Na 2025 is er sprake van een financieel ravijn omdat de aanvullende middelen uit het Regeerakkoord tot 2026 lopen. De opschalingskorting die tot 2026 bevroren was, is vanaf 2026 afgeschaft.

Overschotten (of tekorten) uit het BTW-Compensatiefonds (BCF) worden toegevoegd (of onttrokken) aan de algemene uitkering. Het is toegestaan om het overschot van 2023 vanaf 2025 structureel op te nemen, maar dit is onzeker. Wij ramen daarom het overschot op basis van de gerealiseerde overschotten 2021-2023. Dit is conform het advies van het ministerie van BZK.

Vooralsnog schatten we het totale risico met betrekking tot de algemene uitkering in op 2,5% van € 74,1 mln is € 1,854 mln. De kans hierop is 25%.

Garanties en borgstellingen

De gemeente staat garant voor aan enkele verenigingen en stichtingen verstrekte geldleningen (€ 2.166.718) en is achtervang voor leningen aangegaan door woningcorporaties (€ 160.374.862). Voor deze laatste leningen staat het WSW garant.

Gezien de ervaringen en de regelgeving hierover lopen we op dit terrein nauwelijks risico. Per 1 augustus 2021 is de nieuwe generieke achtervangovereenkomst van toepassing. Hierdoor is het risico dat het WSW een beroep moet doen op de gemeentelijke achtervang nog verder beperkt.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft aan welke middelen wij beschikbaar hebben om eventuele tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande zaken. De weerstandscapaciteit is onderverdeeld in structureel en incidenteel. De totale weerstandscapaciteit van de gemeente ziet er als volgt uit:

Onderdeel	Bedrag
<i>Bedragen x € 1.000</i>	
<u>Structurele weerstandscapaciteit</u>	
1. onbenutte belastingcapaciteit	4.376
2. post onvoorzien	25
3. vrije begrotingsruimte	-
4. structurele bezuinigingsmogelijkheden	-
Totaal structurele weerstandscapaciteit	4.401
<u>Incidentele weerstandscapaciteit</u>	
1. algemene reserve	33.127
2. bestemmingsreserves	-
3. stille reserves (overwaarde gemeentelijke bezittingen)	279
4. incidentele bezuinigingsmogelijkheden	-
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	33.406
Totaal weerstandscapaciteit per 31-12-2025	37.807

Weerstandsvermogen

Op basis van het risicoprofiel en de inventarisatie van de weerstandscapaciteit bepalen wij ons weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen drukken wij uit in een verhoudingsgetal.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (= totaal risicoscore)}}$$

Op basis van de begroting 2025 ziet de weerstandsratio er als volgt uit:

	Begroting 2025	Begroting 2024	Rekening 2023	Begroting 2023
Ratio weerstandsvermogen	$\frac{37.807}{5.897} = 6,41$	6,55	7,02	6,48

Een weerstandsratio hoger dan 2 is uitstekend. Met een weerstandsratio van 6,41 beschikken wij op dit moment dus over een uitstekend weerstandsvermogen. Er zijn voldoende middelen om de in beeld gebrachte risico's op te kunnen vangen.

Financiële kengetallen

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) moeten gemeenten een vijftal financiële kengetallen opnemen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting en de jaarstukken. Het doel is om op deze wijze makkelijker inzicht te verschaffen in de financiële positie van de gemeente.

De vijf kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen. Ze geven inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid. Hoe de kengetallen in relatie tot de financiële positie moeten worden beoordeeld, is voorbehouden aan de raad. Hiervoor zijn geen algemene normen gegeven.

Kengetal	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Normering
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Categorie
1a. Netto schuldquote	14%	70%	61%	75%	86%	84%	A
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	7%	59%	50%	63%	75%	73%	A
2. Solvabiliteitsratio	53%	32%	35%	32%	32%	31%	B
3. Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%	A
4. Structurele exploitatieruimte	5,7%	0,1%	-1,8%	-4,5%	-4,2%	-3,9%	A
5. Belastingcapaciteit	92%	92%	89%	89%	89%	89%	A

Zoals aangegeven bestaan er geen algemeen geldende of wettelijk voorgeschreven normen voor de beoordeling van de financiële kengetallen in relatie tot de financiële positie van de gemeente. Voor een afgewogen beoordeling van de financiële positie moeten de financiële kengetallen in hun onderlinge samenhang en binnen de specifieke context van de gemeente worden bekeken.

Om de beoordeling gemakkelijker te maken hebben wij in de laatste kolom van bovenstaande tabel een normering opgenomen. Deze normering is gelijk aan de normen die de provincie Gelderland in het kader van haar financiële toezicht functie hanteert. Hierbij wordt gewerkt met de drie categorieën 'A', 'B' en 'C'. Aan deze categorieën is geen kwalificatie gegeven, omdat normering in eerste instantie door de gemeente zelf plaats dient te vinden. Wel kan over het algemeen worden gesteld, dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

In samenhang geven de kengetallen een positief beeld van de financiële positie van de gemeente Berg en Dal. De schuldpositie is op een aanvaardbaar niveau, er is sprake van enige onbenutte belastingcapaciteit en het weerstandsvermogen is uitstekend zodat wij in staat zijn om eventuele financiële tegenvallers op te kunnen vangen.

Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf beschrijven we op welke wijze wij onze kapitaalgoederen beheren.













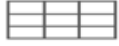






1. wegen;
2. riolering;
3. water;
4. groen;
5. gebouwen;
6. openbare verlichting;
7. speelruimten.

Voor deze kapitaalgoederen beschrijven we:

- Het beleidskader;
- De financiële consequenties die uit het beleidskader voortvloeien;
- De vertaling van de financiële consequenties.

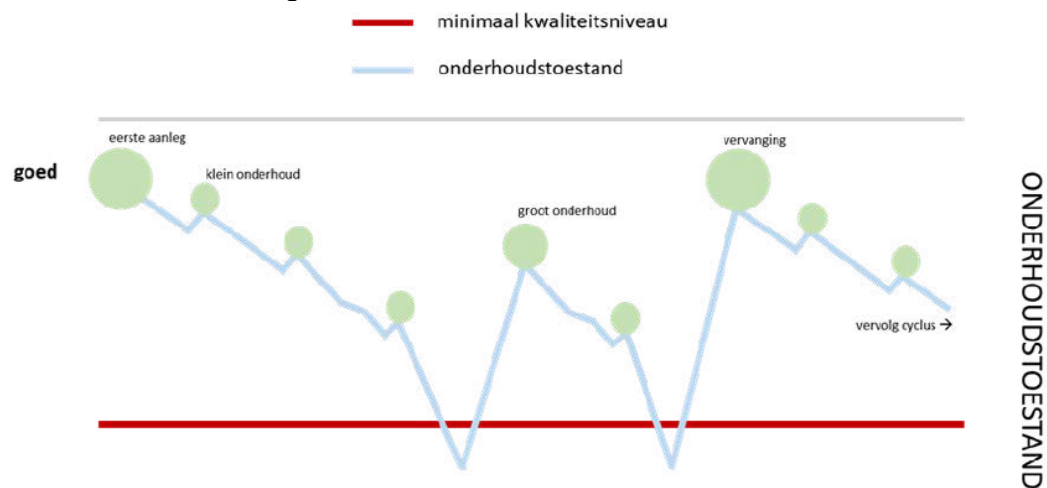
Algemeen

De gemeente heeft wegen, riolen, groen, lichtmasten, speeltuinen en gebouwen in eigendom. Dit noemen we kapitaalgoederen. De gemeente zorgt voor het onderhoud van deze kapitaalgoederen. Dat is belangrijk om prettig en veilig in de gemeente te kunnen wonen en verblijven. Om de kapitaalgoederen goed te onderhouden hebben we beleidsplannen opgesteld en vertaald naar beheer- en uitvoeringsplannen. Zo weten we wat we hebben, wat we willen, wat nodig is en wat het ons gaat kosten.

 VERHARDING 2.025.338 m ²		 VERLICHTING 7.046 stuks		 VRI'S 1 VRI		 CIVIELE KUNSTWERKEN 28 stuks	
GROEN			FAUNAVOORZIENINGEN				
 BOMEN 16.733 stuks	 BLOEMBAKKEN 49 stuks	 GROENVLAKKEN 1.576.902 m ²	 SCHERMEN EN RASTERS 14.675 m	 OVERIG 156 stuks			
SPEELVOORZIENINGEN		STRAATMEUBILAIR					
 SPEEL- ONDERGRONDEN 5.952 m ²	 SPEELTOESTELLEN 431 stuks	 KLIMPLANTENSTEUNEN 11 stuks	 HEKWERK 3.560 m	 MEUBILAIR 513 stuks			
RIOLERING		WATER					
 RIOOL 363.000 m	 GEMALEN, KOLKEN, POMPEN 11.779 stuks	 INFILTRATIE- PUTTEN 516 stuks	 WADI'S EN WATER- DOORLATENDE VERHARDING 21.980 m ²	 SLOTEN EN BEKEN 68.400 m ¹			

De levenscyclus van kapitaalgoederen

Na verloop van tijd gaat de kwaliteit van de kapitaalgoederen achteruit. De ideale levenscyclus illustreren we in bovenstaand figuur. Met klein onderhoud kunnen we de kwaliteit tijdelijk verbeteren. Slijtage gaat echter verder en groot onderhoud zal nodig zijn. Na verloop van tijd is vervanging noodzakelijk en begint de cyclus opnieuw. In het figuur zijn de verschillende typen onderhoud (klein, groot en vervanging) en het effect op de onderhoudstoestand geïllustreerd.



Actuele beleids- en beheerplannen

In 2023 hebben we een Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte opgesteld. In dit document hebben we een nieuwe visie bepaald: “We zetten ons in voor een schone, veilige en goed onderhouden openbare ruimte die klaar is voor de toekomst, zodat inwoners en andere gebruikers hier prettig kunnen wonen, werken en verblijven”. Om te komen tot een openbare ruimte die hierop aansluit, hebben we zes principes beschreven, die we door hebben vertaald naar beheer-, ontwerp en inkooprichtlijnen.

In onderstaand schema hebben we per kapitaalgoed relevante beleids- en beheerplannen genoemd. In de laatste kolom is aangegeven of en waar het beleids-/ beheerplan in de begroting staat.

Kapitaalgoed	Beheerplan/ Beleidsplan	Vaststelling door raad	Volgende actualisatie	Financiële vertaling in begroting
Algemeen	- Integraal beleidsplan openbare ruimte	12 juni 2023	-	Algemeen
Wegen	- Onderhoudsplan Wegen	1 april 2021	2026	MIP*, voorziening en exploitatie
Riolering/ Water	- Gemeentelijk Rioleringsplan	29 oktober 2020	2025	MIP*, voorziening, reserve en exploitatie
Groen	- Bomenstructuurplan	29 augustus 2013 (Groesbeek) 28 januari 2014 (Millingen)	2024	Exploitatie
	- Lijst bijzondere houtopstanden	28 januari 2014 (Groesbeek) 28 januari 2014 (Millingen) 20 december 2016 (Ubbergen)	2024	Exploitatie
Gebouwen	- Onderhoudsplan gemeentelijke gebouwen	28 januari 2014 (Groesbeek) 28 januari 2014 (Millingen)	2026	MIP*, voorziening en exploitatie
Openbare verlichting	- Openbare verlichting	14 juli 2016	-	Exploitatie
Speelruimten	- Vervangingsplan Speelvoorzieningen	15 december 2022	2025	MIP*, reserve en exploitatie

* MIP = Meerjaren investeringsplan

Wegen

Wat willen we?

We hanteren het uitgebalanceerde onderhoudsniveau. Bij een uitgebalanceerd onderhoudsniveau maken we onderscheid tussen bepaalde type wegen. Zo schrijven we voor bijvoorbeeld centrumgebieden, rijbanen en fietspaden binnen de kom een hoog niveau voor. Voor bedrijventerreinen, wijkontsluitingswegen en overige wegen binnen de kom is dit niveau basis.

Onderhoud, beheer en inspecties van wegen zijn nodig om de functionaliteit en de veiligheid van de wegen te garanderen. Met een tweejaarlijkse inspectie brengen we de onderhoudstoestand in kaart. In 2024 voerden we deze tweejaarlijkse inspectie voor het laatst uit. De inspectie geeft per wegvak inzicht in de kwalitatieve toestand van de weg. Blijkt uit de inspectie dat een weg niet meer te onderhouden is, dan vragen we budget voor vervanging of herinrichting aan. Dit doen we via het Meerjaren Investeringsplan (MIP). Het aansluitende beheerplan 'beheerplan wegen 2020' heeft de raad in 2021 vastgesteld.

Wat is nodig?

Op basis van de inspectieresultaten in 2024 hebben we het groot onderhoud voor 2025 bepaald. We gaan in ieder geval op de volgende locatie onderhoud uitvoeren:

- Het derde en laatste gedeelte van de Oude Kleefsebaan in Berg en Dal.
- De Koningin Wilhelminaweg in Groesbeek.
- De Erlecomsedam vanaf de Hubertusweg tot aan de Erlecomseweg in Ooij.

Wat gaat het kosten?

Samen met de planning uit het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) vormt de wegenplanning de basis voor de integrale projecten met andere vakgebieden. Deze integrale projecten plaatsen we op het Meerjaren Investeringsplan (MIP). In het MIP staan de kosten per project verdeeld. Hierbij maken we onderscheid tussen riool en OpR, waar wegen onder valt.

Voor het uitvoeren van groot onderhoud werken we met raamovereenkomsten. Op basis van deze overeenkomsten kunnen wij diverse onderhoudswerkzaamheden uit laten voeren. Door (groot) onderhoud op tijd uit te voeren, kunnen we de levensduur van een weg verlengen en daardoor reconstructies uitstellen.

Voor financiering van het groot onderhoud maken wij gebruik van een voorziening onderhoud wegen. Hier voegen we jaarlijks € 1.278.000 aan toe. Voor het verloop van de voorziening onderhoud wegen verwijzen wij u naar het overzicht "reserves en voorzieningen".

Het budget voor klein dagelijks onderhoud in exploitatie bedraagt € 25.000.

Riolering

Wat willen we?

Een goed functionerend en heel rioolstelsel, zodat we vuil- en hemelwater op een juiste manier kunnen verwerken. Dat doen we door het afvalwater af te voeren naar de afvalwaterzuivering. Het inzamelen en afvoeren van afvalwater naar de afvalwaterzuivering is een belangrijke wettelijke zorgplicht voor de gemeente. Daarnaast heeft de gemeente ook de zorgplicht voor het inzamelen en verwerken van hemelwater en het voorkomen van nadelige gevolgen voor grondwater.

De riolering maakt deel uit van het watersysteem, waarbij zowel boven- als ondergrondse voorzieningen aanwezig zijn. Daarmee is het een belangrijk onderdeel van de leefomgeving.

Enkele ontwikkelingen hebben een relatie met riolering en effect op onze werkzaamheden:

- Klimaatadaptatie. Het klimaat verandert. Het regent vaker en harder, het wordt warmer en droger voor lange aaneengesloten perioden. Droge zomers hebben effecten op onze waterhuishouding. Dat zien we door grondwaterstanden die dalen, een stuwwal die steeds droger wordt en opgedroogde bronnen. Daarentegen zien we ook dat grote hoeveelheden regenwater via de stuwwal de kern in stroomt en wateroverlast veroorzaakt. Door hemelwater af te koppelen en te infiltreren houden we water op de plek vast waar het valt en nodig is.
- Duurzaamheid/circulariteit. Ontwikkelingen om de riolering te verduurzamen houden we in de gaten. Je kunt hierbij denken aan materialen die we hergebruiken en/of het toepassen van herbruikbare materialen.
- Omgevingswet. De invoering van de Omgevingswet biedt mogelijkheden om zaken die nu nog op nationaal niveau geregeld zijn lokaal te regelen. Dit betekent dat er straks meer keuze is hoe we de gemeentelijke watertaken vormgeven. De gemeentelijke zorgplichten blijven overigens onveranderd gelden en komen terug in de Omgevingswet.
- Capaciteit afvalwaterzuivering. Ons afvalwater gaat naar de afvalwaterzuivering van Waterschap Rivierenland op de Bruuk. Deze zit aan de maximale capaciteit en dat kan gevolgen hebben voor nieuwe woningbouwprojecten in Groesbeek.

Het beleid rondom riolering en de gemeentelijke watertaken staat in het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2021-2025. Dit GRP heeft de raad in het najaar van 2020 vastgesteld. In 2025 starten we met het GRP 2026-2030. Het voorgaande beleid zetten we grotendeels door, maar we geven meer aandacht aan klimaatverandering en de wijze waarop we hier mee omgaan. Het GRP biedt ook de onderbouwing voor (ontwikkeling van) de rioolheffing.

Wat is nodig?

Afhankelijk van ontwikkelingen en het functioneren van bestaande voorzieningen, berekenen we het functioneren van de riolering met een computermodel. Op basis van deze uitkomsten laten we werkzaamheden aan het riool uitvoeren. Onderstaande reguliere beheerwerkzaamheden en projecten voeren we jaarlijks uit om te voldoen aan de visie en beleidsdoelen:

- Reinigen en inspecteren riolering, trottoirkolken, rioolgemalen en pompunits.
- Uitvoeren van verbeteringsmaatregelen aan riolering, kolken, gemalen en pompunits.
- Meten en monitoren van riolering en grondwater.

Naast deze reguliere taken, hebben we meerdere vervangingen op het MIP geplaatst. Het aanpassen van de overstort De Heikant is er een van.

Wat kost het?

De planning uit het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vormt samen met de wegenplanningen de basis voor de integrale projecten. Deze projecten staan op het Meerjaren Investeringsplan (MIP). In het GRP is gerekend met deze projecten en hiervoor is geld gereserveerd.

Voor groot en dagelijks onderhoud is er budget in de exploitatie. Door groot en dagelijks onderhoud tijdig uit te voeren, kunnen we de levensduur van de riolering verlengen.

Om de lasten gelijkmatig over de jaren te verdelen, maken we gebruik van de voorziening riolering. Het uitgangspunt is volledige kostendekkendheid.

Water

Wat willen we?

De komende periode willen we bij de aanleg van riolering zo veel mogelijk huishoudelijk afvalwater en hemelwater scheiden. Waar mogelijk infiltreren we hemelwater. Dit helpt verdroging tegen te gaan en we hoeven het niet af te voeren naar de afvalwaterzuivering. Waar mogelijk combineren we werkzaamheden met maatregelen voor klimaatadaptatie.

In 2019 hebben de regiogemeenten samen met veel andere partijen de visie Regionale Adaptatie Strategie Rijk van Maas & Waal ondertekend. In deze visie staan veel ambities, doelen en maatregelen om de negatieve gevolgen van wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen te voorkomen of te verminderen. In een uitvoeringsprogramma staat wat prioriteit heeft, wat we regionaal of lokaal gaan doen en welke partijen bij welke maatregelen betrokken zijn. Er is in ieder geval een bewustwordingscampagne nodig om inwoners duidelijk te maken dat we ons moeten voorbereiden op de klimaatverandering en dat de overheid niet alles kan en wil oplossen. Ook inwoners en organisaties staan aan de lat om maatregelen te nemen. Er moet hierbij een goede balans zijn tussen maatregelen die de gemeente voorbereidt en uitvoert en ruimte geven aan initiatieven van inwoners en organisaties.

Wat is nodig?

De hemelwatertaak van de gemeente, zoals omschreven in de Omgevingswet, omvat de zorg voor een doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater van openbaar terrein. Een verdere uitwerking hiervan staat in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Zo brengen we wateroverlastlocaties in beeld en nemen we maatregelen om dit zo veel mogelijk te voorkomen.

Op diverse plekken hebben inwoners hinder of overlast van water door hevige regenbuien. Vooral in de kern Breedeweg. Hoewel in andere mate, ook in de kern Beek en Ubbergen. In Heilig Landstichting zijn ook plekken die hier regelmatig mee te maken hebben. We maken onderscheid tussen wateroverlast en waterhinder. Met overlast bedoelen we dat er daadwerkelijk schade optreedt aan privé of gemeentelijke eigendommen. Met hinder bedoelen we situaties waarbij water op straat staat. Overlast heeft de hoogste prioriteit.

Een concreet voorbeeld van de aanpak van wateroverlast is de vergroting van een stuk riolering in de Thilman Werenbertszstraat in Ubbergen. Door de vergroting van het riool zorgen we er voor dat het water niet meer op straat terecht komt, maar voldoende kan doorstromen in de riolering.

In programma 2 “paragraaf 2.4.4 We nemen maatregelen om de wateroverlast te voorkomen”. Leest u meer over wateroverlast in de kernen Breedeweg, Beek en Heilig Landstichting.

Wat kost het?

Vanuit eerder uitgevoerde onderzoeken is inzichtelijk gemaakt welke financiële middelen noodzakelijk zijn voor de maatregelen die we willen nemen. Deze zijn opgenomen in het GRP 2021-2025. Zo hebben we bijvoorbeeld jaarlijks €195.000,- beschikbaar voor onderhoud aan de vrijvervalriolering en hebben we 2x €750.000,- beschikbaar voor de aanpak wateroverlast binnen de kernen (exclusief Breedeweg, dit is een apart project wat is opgenomen in 2020 en is verwerkt in de kapitaallasten). Ook leveren wij een bijdrage aan andere disciplines voor onderhoud. Een concreet voorbeeld is dat de groenbeheerders voor het onderhoud van wadi's een bijdrage uit het GRP ontvangen.

Bij gecombineerde projecten (bijvoorbeeld; groen, wegen en riolering) op het Meerjaren investeringsplan is ook aandacht voor het hemelwater. In die plannen maken we ruimte om water tijdelijk op te vangen en in het gebied te verwerken. Hiervoor is in de periode 2024-2027 jaarlijks € 200.000 beschikbaar.

Groen

Wat willen we?

Groen bepaalt voor een groot deel de kwaliteit van de openbare ruimte en daarmee de leefomgeving. Daarom laten we het gemeentelijk stedelijke groen (zoals plantsoenen en hagen) op A-kwaliteit onderhouden. Dat betekent dat er weinig onkruid (maximaal 20% bedekking) mag groeien en er geen kale plekken mogen zijn. Grasvelden onderhouden we op hetzelfde kwaliteitsniveau en maaien we in het groeiseizoen wekelijks.

Bermen en sloten maaien we één tot twee keer per jaar. We maken steeds vaker de overstap naar ecologisch bermbeheer. Dit betekent dat we brede bermen minder vaak maaien en maai-resten opruimen. Dat doen we om de ontwikkeling van bloemen en kruiden te stimuleren. De meterstrook met bermplanten en uitzichthoeken maaien we vanwege verkeersveiligheid wel vaker.

Voor het boombeheer hebben wij een lijst met de meest bijzondere bomen (lijst bijzondere houtopstanden) en een bomenstructuurplan (waardevolle rijen van bomen). In deze documenten staat welke bomen/structuren wij het meest belangrijk vinden. Actualisatie van deze documenten staat op de planning.

Wat is nodig?

Voor het klein onderhoud werken wij met onderhoudscontracten. In deze contracten beschrijven wij wat de aannemers moeten doen en welke kwaliteit wij verwachten. Voor het dagelijks onderhoud van het stedelijk groen hebben we een contract met de DAR. Het onderhoud van gazon, berm en sloten besteden wij uit. Het gazonbestek hebben we in 2024 opnieuw aanbesteed.

Naast regulier onderhoud moeten we groen regelmatig vernieuwen. Bijvoorbeeld als er planten dood zijn door droogte of werkzaamheden in het groen. Elk najaar vervangen wij ruim 15.000 planten en struiken. Bomen vervangen we als ze ziek of dood zijn. Uitgangspunt is dat wij twee nieuwe bomen planten voor iedere boom die wij kappen. Door groen en bomen tijdig te vervangen ontstaat er geen achterstand en blijft het gemeentelijk groen op peil. Dat sluit aan op doel “we houden het groen op peil” in programma 2. Daarnaast zetten we in op het groen inrichten van nieuwe wijken en het vergroenen van bestaande wijken. Groen draagt bij aan allerlei actuele onderwerpen, zoals hittestress, klimaatadaptatie, biodiversiteit en ruimte voor water

Voor bomen hebben wij een zorgplicht. Dat betekent dat we ze regelmatig moeten controleren en onderhouden. De controle doet een externe partij en de buitendienst onderhoudt de bomen. Inmiddels is een kleine achterstand in het boomonderhoud ontstaan. Dit komt vooral door personeelwisselingen. Door een deel van het onderhoud uit te besteden zijn de achterstanden vanaf 2025 verleden tijd.

Wat kost het?

Voor klein en groot onderhoud van stedelijk groen zoals plantsoenen, hagen en grasvelden is in de exploitatie in totaal ongeveer € 951.000 opgenomen.

Voor onderhoud van natuurlijk groen zoals landschapselementen, parken en berm is in de exploitatie ongeveer € 350.000 opgenomen.

Voor onderhoud en inspectie én het vervangen van enkele bomen is jaarlijks ongeveer € 55.000 beschikbaar in de exploitatie. Vervangen we bomenlanen of liften we mee in projecten, dan vragen we via het Meerjaren Investeringsplan (MIP) om budget.

Gebouwen

Wat willen we?

Onze ambitie is om bij voorkeur in 2040, maar uiterlijk in 2050 uitsluitend energieneutraal gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed te hebben. Aan de hand van een aantal onderzoeken en in overleg met de collega's van duurzaamheid willen we bepalen welke maatregelen hiervoor nodig zijn.

Een geschikt middel om hiervoor in te zetten is GPR-gebouw. Dit is een digitaal instrument om de duurzaamheid van een woon-, kantoor of onderwijsgebouw in kaart te brengen. Dit door middel van rapportcijfers voor de thema's energie, milieu, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde. Het doel hierbij is duurzaam bouwen meetbaar en bespreekbaar te maken.

Het onderhoudsniveau van alle overheidsgebouwen zo optimaal mogelijk houden. Hierbij maken we onderscheid tussen het gemeentehuis en overige gemeentelijke gebouwen. Het gemeentehuis onderhouden we op niveau 2 en andere gebouwen onderhouden we op niveau 3 en 4 (1 is optimaal en 6 is de ondergrens). We onderhouden al onze panden doelmatig en sober. Het gemeentehuis dient daarbij in conditie redelijk tot goed te blijven. Voor de overige panden geldt een redelijke conditie. Veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en circulariteit (hergebruik van materialen) zijn hierin de belangrijkste onderhoudsaspecten.

Iedere drie jaar laten we onze gebouwen inspecteren en stellen we een onderhoudsplan op. We vervangen conform planning en op natuurlijke momenten, maar wel door duurzamere alternatieven. De volgende inspectie staat voor 2025 gepland.

We werken met vier voorzieningen:

1. gemeentelijke gebouwen, zoals het gemeentehuis en de gemeentewerf in Groesbeek en Beek.
2. sportaccommodaties, zoals de sporthallen en het zwembad.
3. welzijnsaccommodaties, zoals de Mallemolen en het Kulturhus in Millingen a/d Rijn.
4. overige accommodaties, zoals het Draisine gebouw en parkeergarage Bellevue in Groesbeek.

Vorig jaar is het voorzieningenhart Op de Heuvel (Groesbeek) overgenomen.

Wat is nodig?

Wij organiseren aanbestedingen en stellen contracten op voor een periode van minimaal drie jaar. Deze contracten gaan over dakwerk, schilderwerk, bouwkundig onderhoud, werktuigbouwkundig onderhoud en elektrotechnisch onderhoud. Het elektrotechnisch en werktuigbouwkundig onderhoud hebben we in 2022 aanbesteed. Beide werken zijn door dezelfde aannemer aangenomen. Daarmee is het onderhoud in principe voor vier jaar geregeld. In 2022 hebben we ook het schilderwerk aanbesteed.

Overige projecten zijn:

- Verduurzamen de Duffelt.
- Project revitalisering van de Mallemolen.
- Verder verduurzamen van het gemeentehuis naar duurzaamheidslabel A++, een Bijna Energieneutraal Gebouw (BENG).

Wat kost het?

Voor financiering van groot onderhoud maken wij gebruik van een voorziening onderhoud gebouwen. De jaarlijkse toevoeging aan de voorziening is € 417.000. Daarnaast is er in de exploitatie € 380.000 beschikbaar voor dagelijks en contractueel onderhoud. Deze bedragen zijn hoger dan vorig jaar. Dat komt doordat loon- en materiaalkosten fors gestegen zijn (zoals we vorig jaar al vermoedden en beschreven in deze paragraaf).

Openbare verlichting

Wat willen we?

Duurzaamheid is een belangrijk onderwerp en speerpunt. Onze gezamenlijke doelstelling is om in 2030 nog maar de helft van de stroom te verbruiken ten opzichte van 2013. Dat hebben de gemeenten in Nederland met elkaar afgesproken. Onze oude lampen verbruiken gemiddeld 40 Watt stroom. Om het gebruik terug te dringen, plaatsen we sinds 2013 ledlampen. Die verbruiken nog maar 16 Watt.

In de gemeente Berg en Dal staan ongeveer 7.100 lichtmasten. Daarvan heeft circa 60% al zuinige LED-lampen. De overige lichtmasten zijn nog niet afgeschreven en vervangen we zodra dat nodig is ook door LED-lampen.

Wat is nodig?

Dit jaar vervangen we lichtmasten in een gedeelte van Beek (omgeving Koningsholster) en een deel in Groesbeek (omgeving Gooiseweg zuid).

Wat kost het?

Jaarlijks is in de exploitatie € 396.000 beschikbaar voor onderhoud en vervanging van lichtmasten en openbare verlichting. Dit bedrag bestaat uit een budget voor het vervangen van lichtmasten (€ 321.000) en een budget voor het onderhoud (€ 75.000).

Speelruimten

Wat willen we?

Wij willen speelplekken heel en veilig houden. Ook moeten wij voldoen aan wet- en regelgeving. Voor speeltoestellen is het 'Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen' van toepassing. Daarin staat exact beschreven aan welke veiligheidseisen speeltoestellen in de openbare ruimte moeten voldoen.

Wij kiezen ervoor om alle speeltoestellen op één plek tegelijkertijd te vervangen. Hierdoor kunnen we een volledig nieuwe speeltuin maken. Samen met de kinderen uit de buurt maken wij een ontwerp. De kinderen mogen dan zelf kiezen welke speeltoestellen zij het leukste vinden.

We hebben een vervangingsplan dat gebaseerd is op de leeftijd van de speelplekken. Hierin staat welke speelplekken we in een bepaald jaar vervangen en hoeveel geld we daarvoor nodig hebben.

Speeltoestellen vervangen wij in principe na 12 (hout) of 18 jaar (kunststof en metaal). Dit is afhankelijk van het materiaal en hoeveel de toestellen gebruikt zijn. Op basis van de kwaliteit en inspectieresultaten passen wij het onderhouds- en vervangingsplan aan. Zodra de afschrijvingstermijn bereikt is, beslissen we of we de speelplek gaan vernieuwen. Dit is ook afhankelijk van de behoefte in de wijk.

Soms is een speelplek eerder aan vervanging toe doordat toestellen versleten zijn. Dit verwerken wij in de actualisatie van het vervangingsplan.

Wat is nodig?

Een externe specialist inspecteert de speeltoestellen één keer per jaar. Daarnaast controleert onze buitendienst de speeltoestellen. Dat doen wij twee tot drie keer per jaar. Als er iets kapot is, dan maken we dat meteen. Als we iets niet meer kunnen maken, dan verwijderen we het toestel.

Voor 2025 staat het vervangen van speelplekken op de volgende locatie gepland:

- De natuurspeelplek aan de Hoflaan/Mariëndaalseweg in Groesbeek.
- De Stekkenberg (nabij avonturenbos) in Groesbeek.
- De Vissersstraat in Kekerdorp.
- De Tinkepol aan de Hoeting in Leuth.

Wat kost het?

Jaarlijks is in de exploitatie € 30.000 beschikbaar voor klein en groot onderhoud én € 5.000 voor keuringen van speeltoestellen. Voor investeringen en vervangingen is € 110.000 per jaar beschikbaar. Vervangingen boven de € 25.000 nemen we vanwege boekhoudkundige redenen op in het Meerjaren investeringsplan.

Vanaf 2020 werken we met een bestemmingsreserve voor speelruimten. Na afloop van het jaar storten wij het niet uitgegeven budget in deze reserve, zodat dit geld beschikbaar blijft voor de speeltuinen.

Financiering

Vanuit de financieringsfunctie zorgen we dat er tijdig voldoende financiële middelen zijn om uitvoering te geven aan de doelen van de raad. Dit doen we binnen de gestelde kaders.

Beleidskaders

- Het BBV geeft een aantal kaders mee voor deze paragraaf. De risico's die we moeten beheersen vanuit de wet zijn koers- en renterisico's.
- Het college heeft richtlijnen vastgesteld voor het sturen en beheersen van, het verantwoorden over, en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Dit is opgenomen in het financieringsstatuut.
- In de financiële verordening heeft de raad kaders vastgesteld voor de inrichting van de financiële functie en de uitgangspunten voor het financieel beleid en het financieel beheer. Ook is er een relatie gelegd met het financieringsstatuut.

Financiële positie

De ontwikkeling van de financiële positie leiden we vooral af uit de meerjarenbegroting, meerjarig investeringsplan en de ontwikkelingen van aflossingen op onze leningen. Al deze zaken komen samen in de balansprognose. Deze is opgenomen onder het onderdeel Financiële begroting.

Kasstroomprognose

De kasstroomprognose wordt afgeleid van de balansprognose en geeft inzicht in de achterliggende bronnen die de ingaande en uitgaande kasstromen veroorzaken.

Operationele activiteiten die bestaan uit transacties die veelal direct leiden tot opbrengsten en kosten vanuit de normale bedrijfsvoering en uitvoering van beleid. We zien dat de operationele kasstroom positief is (€ 4.571).

De investeringskasstroom geeft aan hoeveel we willen uitgeven aan investeringen. Deze geldstroom is negatief (€- 16.583) omdat we er geld aan uitgeven.

Als laatste kennen we de kasstroom uit financieringsactiviteiten. Deze bestaat uit de opname en aflossingen van geldleningen.

Bedragen x € 1.000

Kasstroom uit operationele activiteiten	
Saldo begroting	0
Afschrijvingen	5.779
Mutatie werkkapitaal	788
- Mutatie voorraden	143
- Mutatie vorderingen	0
- Mutatie kortlopende schulden excl. Bankschulden	645
Onttrekkingen reserves	-1.632
Toevoegingen reserves	345
Onttrekkingen voorzieningen	-2.640
Toevoegingen voorzieningen	1.931
Totaal uit operationele activiteiten	4.571

Kasstroom uit investeringsactiviteiten

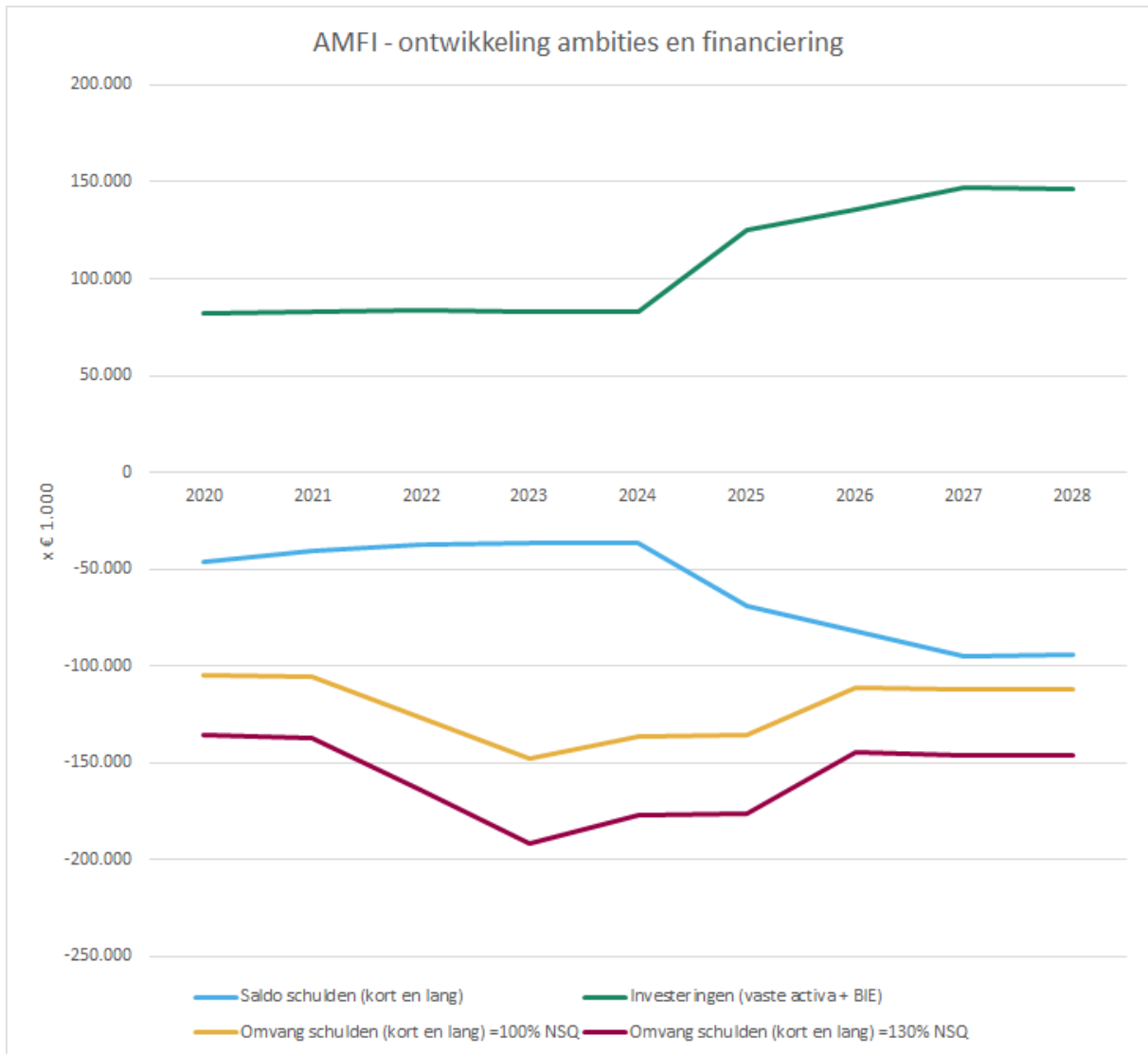
Investerings materiële vaste activa	-17.516
Desinvesteringen materiële vaste activa (bijdrage derden)	800
Investerings financiële vaste activa	0
Desinvesteringen financiële vaste activa	132
Totaal investeringsactiviteiten	-16.583
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	
Opname langlopende geldleningen	15.000
Aflossing langlopende geldleningen	-3.092
Mutatie kasgeldleningen	0
Totaal financieringsactiviteiten	11.908
Mutatie geldmiddelen	-105
De mutatie in geldmiddelen is als volgt te specificeren:	
Liquide middelen ultimo vorig dienstjaar:	500
Liquide middelen ultimo dienstjaar:	500
Afname liquide middelen	0

Netto schuldpositie

Per saldo constateren we dat we meer geld willen uitgeven aan investeringen dan we overhouden uit onze operationele geldstroom. Dat houdt in dat we meer geld gaan lenen, onze schuldpositie slechter wordt en onze begroting minder wendbaar.

In onderstaand beeld geven we weer:

- hoe de schuldpositie zich ontwikkeld ten opzichte van de investeringsambities.
- hoe de schuldpositie zich ontwikkeld ten opzichte van de normen van de VNG.



Liquiditeitsplanning

In 2024 is er sprake van een liquiditeitstekort van ongeveer € 10 miljoen. Omdat de rente op kort geld (< 1 jaar) laag is, financieren we het liquiditeitstekort met kasgeldleningen (kort geld). Zolang deze situatie zich voordoet en we binnen de kasgeldlimiet blijven financieren we het liquiditeitstekort met kort geld.

Stijgt de rente op korte termijn dan maken wij de afweging om een deel van het tekort met een langlopende geldlening te financieren. Het verloop van de liquiditeiten is sterk afhankelijk van de tijd en de mate waarin de voorgenomen investeringen feitelijk worden gerealiseerd. Per kwartaal brengen we de liquiditeiten in beeld en beslissen we hoe één en ander te financieren.

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de huisbankier van de gemeente. Nagenoeg al het gemeentelijk betalingsverkeer loopt via deze bank. Contant geldverkeer beperken we zoveel mogelijk.

Schatkistbankieren

Sinds 15 december 2013 is Schatkistbankieren wettelijk verplicht. Dagelijks worden alle overtollige liquiditeiten boven een drempelbedrag afgeroomd en aangehouden in de schatkist bij het Ministerie van Financiën. De drempel is vastgesteld op 2,0% van het

jaarlijkse begrotingstotaal (2,0% van afgerond € 100.000.000). Dit betekent voor ons dat wij maximaal € 2.000.000 buiten de schatkist mogen houden.

Het doel van de deelname aan schatkistbankieren is om de EMU-schuld van de collectieve sector te verlagen. De decentrale overheden krijgen geen leenfaciliteit bij de schatkist. Jaarlijks totaliseert het CBS de EMU-saldi van alle overheidsinstanties. Uiteindelijk mag het tekort van alle overheden 3% van het BBP bedragen.

Onze bijdrage aan dit EMU saldo is als volgt:

Omschrijving	2025	2026	2027
	x € 1.000 raming	x € 1.000 raming	x € 1.000 raming
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.203	-8.451	-8.311
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	16.716	17.623	5.833
3 Mutatie voorzieningen	706	1.327	611
4 Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)			
5 Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo	-19.213	-24.748	-13.533

Rente

Koersrisico

Het koersrisico is het risico dat de waarde van aandelen of obligaties daalt door koersontwikkelingen. Wij lopen weinig koersrisico, omdat onze gelden zijn uitgezet op vastrentende waarden die niet gevoelig zijn voor koersontwikkelingen.

Renterisico

Er zijn twee normen die aangeven hoe groot het renterisico is.

1. Kasgeldlimiet

Dit is een grens die aangeeft hoeveel geld we mogen lenen voor een periode korter dan een jaar. De kasgeldlimiet is gericht op het voorkomen van ongewenste renterisico's die ontstaan door het aangaan van overmatige korte termijn financieringen en stelt een grens aan de omvang van de korte schuld. Deze grens bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal van de gemeente. Volgens deze grens mogen we voor 2024 € 8,5 miljoen kort lenen.

2. Renterisiconorm

Deze norm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering van de langlopende leningen te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij

herfinanciering. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Als de aflossingen en de renteherzieningen onder de € 20 miljoen blijven is het goed. Doordat we uitsluitend leningen zijn aangegaan met een vast rentepercentage gedurende de gehele looptijd, is er geen sprake van tussentijdse renteherziening op vaste schuld.

Rentebeleid en -resultaat

De economische vooruitzichten zijn wat verbeterd. De prijzen van olie en vooral gas zijn in de afgelopen maanden gedaald. Westerse overheden hebben bovendien maatregelen genomen om de gevolgen van de hoge energieprijzen voor burgers te verlichten. In 2025 wordt een economische groei van 1,6% voorzien (op basis van CPB cijfers).

De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Om de inflatie te beteugelen gaat de ECB in een sneller tempo de rentetarieven verhogen. Er is daardoor een einde gekomen aan de negatieve rente. De depositorente staat sinds juni 2024 op 3,75%. (op basis van cijfers DNB)

In de begroting 2025 hebben wij gerekend met een rentepercentage van 1,50% voor de reserves en vaste activa. Voor de grondexploitatie zijn we uitgegaan van een rentepercentage van 0,93%. Voor de in 2025 opgenomen langlopende geldleningen rekenen wij met 2% rente.

Bijgaand renteschema geeft inzicht in de rentelasten van externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Dit vindt u terug op het taakveld treasury.

Schema rentetoerekening zonder bespaarde rente

Externe rente korte en lange financiering		1.199.226
Externe rentebaten		<u>-48.963</u>
		1.150.263
Af : rente grondexploitatie		-1.333
Af: rente projectfinanciering		<u>0</u>
Saldo door te rekenen externe rente		1.148.929
Rente eigen vermogen		838.122
Rente voorzieningen contante waarde		<u>159.216</u>
Toe te rekenen rente taakvelden		2.146.267
Werkelijk aan taakvelden toegerekend	1,50%	<u>2.069.973</u>
Renteresultaat		-76.294

Bedrijfsvoering

Wij blijven de dienstverlening ontwikkelen. Daardoor krijgt ook de bedrijfsvoering, de organisatie van de gemeente, doorlopend aandacht. In deze paragraaf gaan wij in op ons beleid rond de bedrijfsvoering en de maatregelen die we treffen om de bedrijfsvoering ook in 2025 en volgende jaren bij de tijd te houden.

Personeel

Goed werkgeverschap

Het binden en boeien van medewerkers blijft een belangrijk thema. De verwachting is dat de komende jaren de krapte op de arbeidsmarkt blijft. Ondertussen zien we steeds meer extra en complexere taken op ons afkomen. Daarom zetten we in op onderwerpen als arbeidsmarktstrategie en strategische personeelsplanning. Ook zetten we in op opleiding, ontwikkeling en coaching van medewerkers. Daarnaast hebben we extra aandacht voor leiderschap, efficiënt werken, duurzame inzetbaarheid en maatregelen tegen werkdruk. In de regio stemmen we af over mogelijk gezamenlijke invulling van vacatures. Dat kan voor de samenwerkende partijen een meer efficiënte invulling opleveren door bundeling van krachten voor specifieke kennis of het combineren van formatie tot meer aantrekkelijke omvang.

Diversiteit

Met ons personeelsbestand willen we een afspiegeling van de samenleving zijn. Als maatschappelijke organisatie hebben wij hierin een voorbeeldfunctie. Door een divers én inclusief personeelsbestand zijn we beter in staat om ontwikkelingen en spanningen in de samenleving te begrijpen en hierop in te spelen.

We zorgen er voor dat iedereen zich welkom voelt en zichzelf kan zijn binnen onze gemeente.

Personeelsbegroting

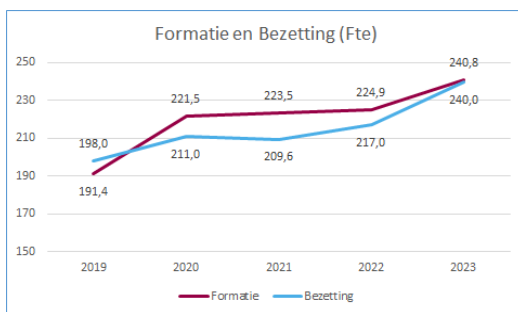
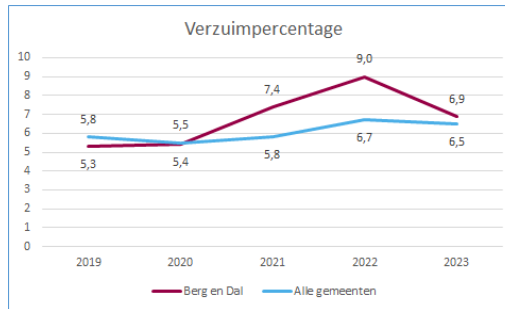
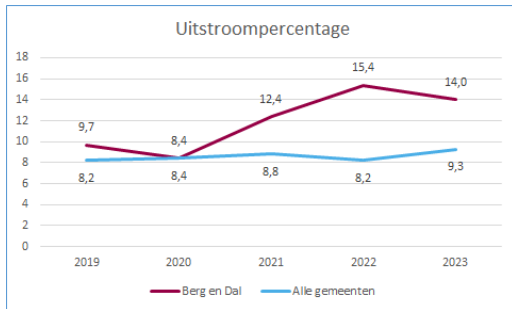
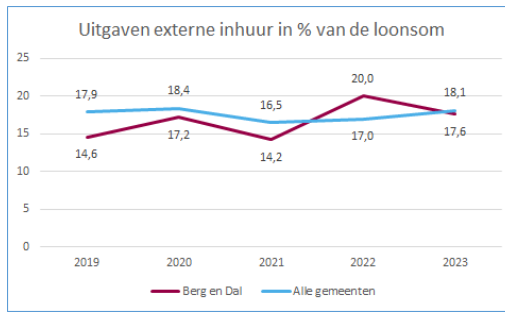
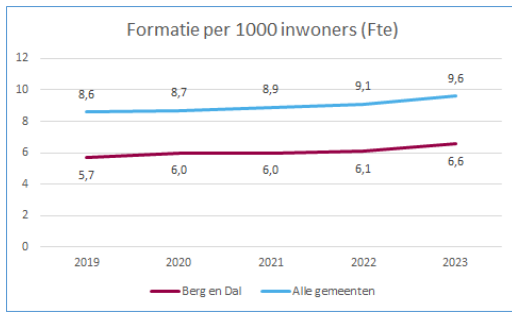
Met het oog op de financiële positie en de uitbreidingen van de afgelopen jaren is voor 2025 kritisch gekeken naar de formatie-uitbreidingen. Dit heeft desondanks geleid tot een claim van ongeveer € 0,5 miljoen voor ruim 7 fte. Deze uitbreiding is nodig om wettelijke taken uit te kunnen voeren. De uitbreidingen zijn ingediend om de dienstverlening aan de inwoners te waarborgen. Daarmee zien we dit jaar geen formatie-uitbreiding op beleidsfuncties. Uit de meest recente personeelsmonitor van het A&O fonds van 2023 blijkt dat wij per 1.000 inwoners 7,9 medewerkers / 6,6 fte hebben. Dit is bij vergelijkbare gemeenten 8,2 medewerkers en 7,3 fte en bij alle gemeenten 10,6 medewerkers en 9,6 fte.

Dat de gemeentelijke bezetting groeit is een landelijke trend. Alle gemeenten samen hebben een bezettingsgroei van 5,6 procent ten opzichte van 2022. Eén van de redenen is dat we meer taken hebben gekregen (bijvoorbeeld inburgering). Een andere reden is dat het invullen van vacatures makkelijker gaat. Dit komt ten goede aan de dienstverlening voor onze inwoners. Het aandeel moeilijk vervulbare vacatures daalde van 20 procent naar 16 procent. Natuurlijk kijken we met de begroting vooruit naar 2025. De personeelsmonitor betreft een terugblik over 2023.

Stelpost Inhuur

Inzet van de flexibele schil blijft noodzakelijk om in te kunnen zetten op extra taken die tijdelijk en specialistisch zijn. Daarnaast zetten we in op vervanging van langdurig zieken en functies die we moeilijk met vaste formatie gevuld krijgen. In 2023 hebben we 17,6 procent van onze loonsom ingezet voor externe inhuur. Wanneer we de inzet van inhuur vergelijken met andere gemeenten, zitten we onder het gemiddelde. Dit terwijl wij ook een lagere bezetting in fte hebben per 1.000 inwoners.

Ontwikkeling formatie, bezetting en inhuur



Toelichting grafiek uitstroom: We zien dat de uitstroom iets gedaald is ten opzichte van 2022 terwijl juist landelijk de uitstroom gestegen is. Onder goed werkgeverschap lichten we toe wat we doen om de uitstroom te verminderen.

Toelichting grafiek verzuim: Vooral enkele langdurig zieken waren afgelopen jaren de oorzaak van het hogere verzuim. We zetten blijvend in op re-integratie van langdurig zieke collega's als daar mogelijkheden voor zijn. We gebruiken de resultaten van bijvoorbeeld Periodiek Arbeids- Gezondheidskundig Onderzoek (PAGO) en Preventief Medisch Onderzoek (PMO) en Medewerkerstevredenheid Onderzoek (MTO) om arbeidsomstandigheden te verbeteren. Hierdoor verkleinen we het risico op langdurig verzuim.

Communicatie

Klare Taal

Bij de gemeente Berg en Dal schrijven we in Klare Taal. Dat wil zeggen dat we teksten schrijven die goed zijn afgestemd op de ontvanger. Tussen 2016 en 2021 zijn alle medewerkers van de gemeente getraind in het schrijven van Klare Taal. Door corona en personeelwisselingen waren er de laatste jaren geen trainingen. In het najaar van 2024 was er een inhaal trainingsronde voor alle medewerkers die sinds 2021 in dienst zijn gekomen. Vanaf 2025 krijgen alle nieuwe medewerkers standaard de training Klare Taal. En zijn er jaarrond activiteiten en hulpmiddelen om Klare Taal onder de aandacht te houden

Meetlat communicatie

We maken een zogenoemde meetlat voor derden als leidraad voor hun communicatie van projecten waarbij onze gemeente betrokken is. In eerste instantie voor impactvolle projecten in de openbare ruimte. Het doel is dat onze inwoners, ondernemers en anderen beter betrokken worden bij ontwikkelingen die hen aangaan. En dat op een manier die in lijn is met hoe we als gemeente willen communiceren. Dit doen we zo, omdat we onvoldoende uren beschikbaar hebben om persoonlijk aan te sluiten bij al die (vaak meerjarige) projecten.

Informatievoorziening

Als gemeente vormen gegevens de kern van vrijwel al onze dienstverlening. Gegevens moeten voor een goede dienstverlening daarom betrouwbaar, beschikbaar en actueel zijn. Daarom is het essentieel om onze informatiehuishouding op orde te hebben. Dat is voor een complexe organisatie als een gemeente een hele opgave. In 2025 gaan we hier weer stappen in maken. We implementeren een nieuw zaakstelsel. We nemen ons financiële stelsel onder de loep en werken aan verder ontsluiten van gegevens in het kader van de Woo. Dit zijn grote trajecten waarin we bovendien een beroep doen op het verandervermogen van medewerkers.

Aan de andere kant zijn er technologische ontwikkelingen die onze aandacht vragen. Neem bijvoorbeeld het steeds bredere gebruik van kunstmatige intelligentie binnen de samenleving. Als gemeente zetten wij, samen met de regio, de komende jaren in op bewust gebruik van kunstmatige intelligentie door onze medewerkers en leveranciers. Dit doen we door communicatie en opleiding over dit onderwerp.

Nieuwe wetgeving en innovaties hebben een grote impact op de inrichting van onze informatiesystemen, processen en de mensen (medewerkers, maar soms ook inwoners) die er mee werken. We vinden het belangrijk om ook oog te houden voor inwoners die (nog) niet hun weg weten te vinden in de digitale wereld.

Samen met iRvN (ICT Rijk van Nijmegen) en onze regiogemeenten zijn we onze digitale werkwijze (verder) aan het professionaliseren door het implementeren van Microsoft365 binnen onze organisaties. We zien vele kansen voor het optimaliseren van de dienstverlening en beleidsvorming, doordat we bijvoorbeeld efficiënter samen kunnen werken en steeds meer datagedreven werken. Tegelijkertijd vraagt het om extra zorgvuldigheid met betrekking tot veiligheid en privacy.

In de Regio Rijk van Nijmegen werken we volgens een nieuwe governance wat ervoor zorgt dat informatie- en automatiseringsvraagstukken goed bestuurlijk en ambtelijk aangestuurd worden. We werken daarbinnen aan thema's volgens een gezamenlijk vastgestelde strategische agenda.

Informatiebeveiliging en privacy

Het beveiligen van onze informatie en beschermen van de privacy van onze inwoners, blijft een doorlopend proces en blijft een prioriteit. Naar aanleiding van het Rekenkameronderzoek naar onze informatiebeveiliging en privacy is een plan van aanpak opgesteld om een (professionalisering) slag te maken. De Raad heeft dit plan op 21 september 2023 vastgesteld. Naar verwachting is eind 2025 het gewenste niveau bereikt. Hiermee voldoen we ook grotendeels aan nieuwe wetgeving die naar verwachting in 2025 van kracht wordt (NIS2/Cyberbeveiligingswet).

Een van de belangrijkste dreigingen voor Nederlandse overheidsorganen bestaat uit het gijzelen van verschillende data voor losgeld. In samenwerking met iRvN en regiogemeenten is in 2023 extra aandacht aan monitoring en detectie besteed. Met behulp van een nieuw stelsel kunnen we bedreigingen nu eerder ontdekken en afslaan, voordat deze schade

kunnen veroorzaken. Daarnaast besteden we structureel aandacht aan preventie. Onder andere loopt een meerjarig bewustwordingsprogramma voor alle medewerkers en raadsleden.

Archiefbeheer

In 2025 gaan we verder met het project bouwarchief. Er is vorig jaar voor gekozen om dit terug te halen van een externe opslag naar Groesbeek. Het archief, dat onder andere bouwvergunningen, omgevingsvergunningen, milieuvergunningen en bodemdossiers bevat, digitaliseren we en uiteindelijk brengen we deze over naar het Regionaal Archief Nijmegen (RAN). Ook gaan wij dit jaar weer verder met het wegwerken van de (digitale) achterstanden. Als onderdeel van het digitaliseren binnen gemeente Berg en Dal, zijn een vervangingsbesluit en kwaliteitshandboek in ontwikkeling. 2025 staat in het teken van het verder implementeren van deze werkprocessen.

Gegevensbeheer

Sinds 2024 werken we met GISIB als beheerprogramma voor de Openbare Ruimte. In dit programma is een directe gegevensuitwisseling met de BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) mogelijk. Dit maakt het voor ons mogelijk om te werken volgens het principe 'eenmalige registratie, meervoudig gebruik'. De aankomende jaren bouwen we dit beheerprogramma verder uit door informatie uit andere programma's over te hevelen of aan dit programma te koppelen. Hierdoor zijn we beter in staat een integraal beeld van de openbare ruimte te creëren.

Bedrijfsvoeringsindicatoren

	Indicator	Toelichting	Doelstelling 2024
1.	Cyberbarometer	De Cyberbarometer geeft inzicht in de kennis van onze medewerkers op het gebied van de informatiebeveiligings- en privacyrisico's. Nu ligt die nog onder het benchmarkgemiddelde. De komende jaren zal team- en resultaatgericht verder worden gewerkt aan gedragsverandering om deze risico's te verkleinen.	We willen dat het kennisniveau binnen twee jaar verhoogd is tot minimaal op het niveau van de benchmark. Dit kan worden bereikt door middel van de driejarige IBP-bewustwordingstraining van Brooklyn Partners waarmee we medio 2023 zijn gestart

Organisatie

Wij willen een betrouwbare en service verlenende organisatie zijn. Hierbij luisteren we goed naar de klant en bieden we waar nodig maatwerk aan. Onze omgeving verandert voortdurend. Daarom moeten wij als moderne organisatie ons werk hierop aanpassen.

Administratieve organisatie

De administratieve organisatie gaat over de regels, procedures en werkafspraken van onze organisatie. Die regels zijn er om onze organisatie goed en betrouwbaar te laten werken. De accountant voert jaarlijks de interim-controle uit. De uitkomsten van de interim-controle zijn vastgelegd in de Managementletter. In de Managementletter geeft hij aan hoe de administratieve organisatie en interne beheersing kan verbeteren. De organisatie en de auditcommissie nemen kennis van de Managementletter.

De bevindingen en aanbevelingen uit de Managementletter vertaalt de organisatie naar de Bedrijfsvoeringsagenda. Met de Bedrijfsvoeringsagenda geven wij aan hoe we de bevindingen en aanbevelingen oppakken, welke prioriteit we geven, wanneer we verwachten

het punt afgerond te hebben of waar we vinden dat deze niet van toepassing is. De Bedrijfsvoeringsagenda brengen we ter kennisgeving aan de accountant en de auditcommissie. De organisatie gaat aan de slag met de verbeterpunten uit de Bedrijfsvoeringsagenda.

Conform de wet en regelgeving heeft het College de verplichte Rechtmatigheidsverantwoording opgenomen in de jaarrekening. Hiermee legt het College verantwoording af over de naleving van de regels bij de totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening. Met de Rechtmatigheidsverantwoording heeft het College zelf verantwoording afgelegd aan de Raad over de rechtmatigheid van het begrotingscriterium, voorwaardencriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium.

Om te komen tot een Rechtmatigheidsverantwoording stellen we er jaarlijks een Verbijzonderd intern controle plan (Vic-plan) op. Een risicoanalyse van de diverse processen maakt hier deel van uit. Bevindingen uit de Rechtmatigheidsverantwoording zijn mogelijk ook aanleiding tot het aanpassen van het Vic-plan en de risicoanalyse.

Huisvesting

Het gemeentehuis verdient een eigentijdse, moderne en duurzame inrichting, voor onze inwoners, het bestuur en voor onze medewerkers. Na de gemeentelijke herindeling in 2015 is gekozen voor één centrale huisvesting, het gemeentehuis in Groesbeek. Sinds die tijd zijn er geen grote aanpassingen gedaan in het gemeentehuis. Wel zijn we 10 jaar verder en stellen we andere eisen aan de dienstverlening en aan het werken op kantoor. Daarbij komt dat sinds 2015 ruim 90 extra medewerkers gebruik maken van het gemeentehuis.

De plannen voor de herinrichting richten zich concreet op de publieksruimte / de hal (betere dienstverlening: toegankelijkheid en aantrekkelijkheid), de raadszaal (betere indeling) en de inrichting en voorzieningen op kantoor (goed werkgeverschap: een eigentijds kantoorconcept en een goed werkklimaat). Hiervoor werken we twee scenario's uit.

In de begroting zijn middelen geraamd voor aanpassingen in het gemeentehuis, maar waarschijnlijk niet voldoende. De plannen en de kosten leggen we ter besluitvorming voor. Het tijdstip daarvan is afhankelijk van de besluitvorming over de motie over de ravijnjaren. En van de samenhang die bestaat met de plannen om het gemeentelijke vastgoed, waaronder het gemeentehuis, te verduurzamen.

Wet Open Overheid

De Wet open overheid (Woo) is in 2022 ingegaan met als doel de openheid en transparantie van de overheid te vergroten.

Wat willen we bereiken?

Het doel van de Wet open overheid (Woo) is:

1. een transparanter en actief openbaar makende overheid
2. het dienen van het belang van openbaarheid
3. publieke informatie openbaar maken

Dit versterkt de democratische rechtsstaat, de inwoner, het bestuur en de economische ontwikkeling.

Kader

In de Woo staat aangegeven dat de Woo-invoering gefaseerd plaatsvindt. De data van invoering van de eerste vijf categorieën zijn in juni 2024 bekendgemaakt. Die informatiecategorieën moeten per 1 november 2024 gereed zijn. Wij volgen de landelijke planning van openbaarmaking. Tijdens de implementatie van ons nieuwe zaakstelsel inventariseren we op welke thema's we kunnen versnellen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De implementatie van de Woo vindt gefaseerd plaats en richt zich op 3 hoofdthema's:

1. Actief openbaar maken van informatie;
2. Passief openbaar maken van informatie;
3. Informatiehuishouding op orde.

We werken deze drie hoofdthema's thema voor thema uit.

Actief openbaar maken van informatie

Hieronder vindt u een overzicht van de 11 informatiecategorieën die de Woo verplicht stelt om uit eigen beweging openbaar te maken. Achter elke informatiecategorie is aangegeven om welk artikel uit de Woo het gaat plus een beschrijving van de documenten.

Daarna volgt per categorie de inventarisatie van:

- wat er al openbaar wordt gemaakt
- in hoeverre is aangesloten op de landelijke Woo-index
- de voorgenomen landelijke planning waarop wij ons richten

Informatie categorie	Artikel 3.3	Wat	Openbaar op lokale site	Openbaar landelijk (Woo-index)	Openbaar landelijk Planning (Woo-index)
			Ja/Nee	Ja/Nee	Jaartal
1 Wet en regelgeving	1.a	Besluiten, beleidsregels, verordeningen	Nee	Ja	Nov 24
	1.b	Andere algemeen verbindende voorschriften	Nee	Ja	Nov 24
	1.c	Ontwerpen van besluiten, beleidsregels, verordeningen en overige besluiten van algemene strekking waarover een extern advies is gevraagd, met inbegrip van de adviesaanvraag	Nee	Nee	2e tranche, medio 2025

2 Organisatiegegevens	1.d	Inzicht in de organisatie en haar werkwijze, waaronder de taken en bevoegdheden van organisatieonderdelen.	Ja	Ja	Nov 24
	1.e	Hoe de organisatie en haar onderdelen te bereiken zijn en hoe een informatieverzoek kan worden ingediend	Ja	Ja	Nov 24
3 Raadsstukken	2.a	Bij de gemeenteraad ingekomen stukken, tenzij deze gaan over individuele gevallen	Ja	Nee	Nov 24
	2.c	Vergaderstukken en verslagen van de raad, behalve waarop geheimhouding geldt.	Ja	Ja	Nov 24
4 Bestuursstukken	2.d	Agenda's, besluiten en besluitenlijsten van vergaderingen van colleges van B&W, tenzij geheimhouding geldt	In ontw.	In ontw.	2e tranche, medio 2025
5 Adviezen van adviescolleges	2.e	Adviezen van officiële adviescolleges (door besluit van een bestuursorgaan vastgesteld):	Nee	Nee	2e tranche, medio 2025
		- Adviesvoorstel, advies			
		- Adviesaanvraag			
		- Adviesvoorstel			
		- Advies			
		Behalve adviezen/aanvragen die gaan over individuele gevallen			
6 Convenanten	2.f	Convenanten, overeenkomsten, verbintenissen en soortgelijke afspraken van een bestuursorgaan met andere partij(en)	Nee	Nee	3e tranche, 2e helft 2025
7 Jaarplannen en -verslagen	2.g	De jaarplannen en -verslagen van het bestuursorgaan, behalve de jaarplannen en -verslagen van afzonderlijke afdelingen of directies	Nee	Nee	2e tranche, medio 2025
8 Woo-verzoeken	2.i	Inhoud van het verzoek	Ja, begonnen	Nee	2e tranche, medio 2025
		Schriftelijke beslissing op het verzoek	Ja	Nee	2e tranche
		De verstrekte informatie	Op te vragen	Nee	2e tranche
9 Onderzoeken	2.j	Onderzoeksrapporten die:	Nee	Nee	3e tranche, 2e helft 2025
		- Intern en extern zijn uitgevoerd			
		- Voornamelijk uit feitenmateriaal bestaan			
		- Gaan over het functioneren van de eigen organisatie, voorbereiding of evaluatie van beleid, inclusief de uitvoering, naleving en handhaving			
10 Beschikkingen	2.k	Beschikkingen in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb)	Nee	Nee	4e tranche, 2026

		vallen hieronder:			
		- Schriftelijke beslissingen van een bestuursorgaan			
		- Die een publiekrechtelijke rechtshandelingen inhouden			
		- Voor een specifiek geval gelden			
		Behalve beschikkingen die zijn uitgezonderd van de Woo (artikel 3.3 tweede lid, onderdeel k van de Woo)			
	2.h	Verplichtingen tot verstrekking van subsidies, anders dan met een beschikking	Nee	Nee	4e tranche, 2026
11 Klachten	2.l	Schriftelijke oordelen n.a.v. klachtenprocedures over gedragingen van de organisatie	Nee	Nee	3e tranche, 2e helft 2025

Passief openbaar maken van informatie (Woo-verzoeken)

De gemeente maakt informatie uit eigen beweging openbaar. Daarnaast krijgt de organisatie ook verzoeken om informatie openbaar te maken. In onderstaande overzichten maken wij inzichtelijk:

- het aantal ontvangen Woo-verzoeken;
- de ontwikkeling ten opzichte van voorgaande jaren (tot 1 mei 2022 ging het om Wob-verzoeken);
- het percentage verzoeken dat binnen de termijn is afgehandeld;
- de gemiddelde behandelingstermijn;
- het aantal Woo-verzoeken dat buiten de Woo-procedure is afgehandeld;
- het percentage verzoeken waarbij contact is opgenomen met de indiener van de vraag om de vraag scherper te krijgen en zo tot een betere beantwoording van de vraag te komen.

WOO- verzoeken (en Wob)	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2024	Realisatie 2023	Realisatie 2022
<i>Inwerkingtreding WOO per 1 mei 2022</i>				
Aantal Woo(Wob)-verzoeken ontvangen op jaarbasis	45	40	37	22
<i>De verzoeken zijn:</i>				
- informeel afgedaan		N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.
- toegekend		N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.
- afgewezen		N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.
- Buiten behandeling gesteld		N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.
<hr/>				
Behandeld door de gemeente binnen de in de wet gestelde beslistermijn (inclusief eventuele opschortingen en vertragingen), in %		N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.
Gemiddelde behandelingstermijn, in weken (inclusief opschortingen verdagingen).		N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.
Aantal verzoeken waarbij precisering is gevraagd van de verzoeker, in %		N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.

In bovenstaande tabel staan voor de jaren 2022-2024 nog geen nadere specificaties opgenomen. Per 2024 zijn we wel gestart met het bijhouden van deze informatie, in de volgende begrotingscyclus starten we met het publiceren van deze cijfers. Sinds medio 2024 worden de ontvangen Woo-verzoeken, de daaraan verbonden besluiten en een inventarisatielijsten gepubliceerd op onze website.

Informatiehuishouding op orde

De informatiehuishouding zorgt ervoor dat de gemeente weet waar welke documenten volgens de definitie uit de Woo (art. 2.1 en 2.2) te vinden zijn. Documenten kennen een voorgeschreven bewaartermijn waarop deze worden geselecteerd en overgedragen voor de archiefbewaarplaats of voor vernietiging. Door digitalisering is informatie aan verandering onderhevig: denk aan teksten, Geo-informatie, 3D-bestanden, appberichten en dergelijke. Dit zorgt ervoor dat er nieuwe opgaven ontstaan om die informatie volgens de geldende eisen duurzaam en digitaal toegankelijk te houden. Dit is een complex proces dat tijd nodig heeft om te ontwerpen en te implementeren. Het vraagt aanpassing van werkprocessen, functies en rollen over de volle breedte van de organisatie. In september 2024 start de implementatie van een nieuw zaakstelsel. Het nieuwe zaakstelsel vormt een belangrijke schakel in onze informatiehuishouding. De implementatie gebruiken we om de informatiehuishouding van verschillende processen verder te optimaliseren. Er wordt dit jaar voor het eerst gewerkt met onderstaand overzicht, daardoor is nog niet alle informatie beschikbaar. Vanaf nu verzamelen en monitoren we deze informatie.

Indicatoren informatiehuishouding	Streefwaarde 2025	Realisatie 2024	Planning gereed (jaar)
Er is de beschikking over, of is aangesloten op, een e-depotvoorziening	Ja (DVO RAN 2022-2026)	Ja	-
In de applicaties gebruikt door de gemeente zijn selectielijsten geïmplementeerd	Ja (80%)	N.n.b.	2027
Het beheer van emailarchivering is georganiseerd en sluit aan bij een landelijke aanpak	N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.
Beheer op tekstberichten is georganiseerd	Ja (80%)	50%	2027
Informatiebeheerplan is vastgesteld	N.n.b.	Beheerregeling 2023	N.n.b.
Het kwaliteitssysteem voor het informatiebeheer is vastgesteld en voldoet aan artikel 16 van de de Archiefregeling	N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.
Het metagegevensschema is vastgelegd en aan elk blijvend te bewaren informatieobject zijn metagegevens gekoppeld	Nee	Nee	2026

Verbonden Partijen

We werken samen met verschillende organisaties. Soms is dat vanuit een wettelijke plicht, zoals met de veiligheidsregio en de omgevingsdienst (ODRN). Soms op basis van een eigen keuze, omdat we niet alles zelf kunnen, zoals op het gebied van ICT. En soms om bepaalde ontwikkelingen aan te jagen in regionaal verband, zoals binnen de Groene Metropool Regio. Ook zien we bestuurlijk dat het belangrijk is dat we goede afspraken maken met onze partners zodat we ze daar ook op kunnen aanspreken.

Wij spreken van een Verbonden partij als het een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie betreft waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Aanleidingen voor de start van een samenwerking / verbonden partij zijn:

- Risicospreiding;
- Efficiencyvoordeel;
- Kennisvoordeel;
- Katalysatorfunctie;
- Vermindering van de kwetsbaarheid;
- Bestuurlijke kracht en effectiviteit.

Deze redenen geven mede inhoud aan het (bestuurlijke) belang.



Op grond van het BBV, besteedt de gemeente in de jaarrekening aandacht aan partijen, waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Er zijn bestuurlijke en financiële belangen en risico's, die uit gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen in NV's, stichtingen of verenigingen of andere overeenkomsten voortvloeien. Op het moment dat er financiële risico's zijn, nemen we dit op in de tabel hieronder en nemen we deze op in het risicoregister, als onderdeel van de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.


Advies gemeenschappelijke regelingen

Met de gemeentes in de regio Nijmegen zijn afspraken gemaakt over de advisering van begroting- en jaarrekeningstukken van de volgende gemeenschappelijke regelingen:

- GGD Gelderland Zuid;
- Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ);
- Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen (MARN);
- Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN);
- Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR).

De afdeling stadscontrol van de gemeente Nijmegen adviseert de besturen van de gemeenschappelijke regelingen en de gemeentebesturen. Per gemeente komt een advies ook bij een centrale coördinator. Wij zijn vrij om dit advies over te nemen, te wijzigen of te negeren. De bevoegdheid om te beslissen over begroting- en jaarrekeningstukken ligt bij het algemeen bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling.

Hierna volgt een overzicht van onze verbonden partijen met daarbij het openbare belang. In de kolom risico is met een  of een  aangegeven of dat er een risico bekend is. Zo ja, dan is deze opgenomen in het risicoregister in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Verbonden partij	Bestuurlijke positie	Openbaar belang	Risico
Gemeenschappelijke regeling			
Bedrijfsvoeringsorganisatie	Lid AB	De vervoersorganisatie heeft tot doel de	

Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen		gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers. De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer worden overgedragen aan de vervoersorganisatie.	
Euregio (Rhein-Waal)	Lid Euregioraad	Het stimuleren van de grensoverschrijdende samenwerking in het Nederlands-Duits grensgebied.	—
Gemeentelijke GezondheidsDienst Gelderland Zuid	Lid AB + Lid DB	De GGD voert de wettelijke taken uit de Wet Publieke Gezondheid en Jeugdwet uit. Daarnaast voert de GGD-Gelderland Zuid ook andere taken uit bijvoorbeeld op het gebied van maatschappelijke opvang.	✓
Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen	Lid AB	Samen met 16 andere gemeenten in de regio Arnhem – Nijmegen werken we samen aan vijf maatschappelijke opgaven. De focus ligt op: circulariteit, cultuur & toerisme, economie, mobiliteit en woningbouw. Doel is het realiseren van groei én het versterken van het groene karakter van de regio. Daarnaast zijn we door deze samenwerking beter in beeld bij de Rijksoverheid en bij de Europese Unie en proberen we extra middelen aan te trekken om onze ambities te realiseren.	—
Instituut Bijzonder Onderzoek	Afgevaardigde gemeente	De opsporing van oneigenlijk gebruik van uitkeringsgelden.	✓
Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen	Lid AB	De MARN (Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen) is een samenwerking tussen de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen. Deze samenwerking richt zich op het brede terrein van milieu. Door de regionalisering van de Dar en de komst van de Omgevingsdienst Regio Nijmegen (ODRN) is het (regionale) belang van MARN op het gebied van projecten voor afval en milieu afgenomen. MARN heeft als gemeenschappelijke regeling nog wel een belangrijke rol om namens de regiogemeenten het aandeelhouderschap in de ARN te behartigen. Tevens is in MARN verband een werkgroep actief over de mogelijkheden van ARN als energieproducent in combinatie met de energietransitie.	—
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling	Lid AB + Lid DB	De MGR heeft twee modules, het Werkbedrijf en IRvN. De gemeente Berg en Dal is deelnemer in beide modules. Het Werkbedrijf voert voor de regiogemeenten de wettelijke re-integratie taken uit op grond van de Participatiewet. Daarnaast voert ze de wettelijke taken uit op grond van de Wet sociale werkvoorziening. De module IRvN voert een aantal ICT-taken uit voor de regiogemeenten. De platformfunctie faciliteert het gesprek tussen de gemeenten in het Rijk van Nijmegen over samenwerking.	✓

Munitax Gemeentelijk belastingkantoor	Afgevaardigde gemeente	Munitax is de uitvoeringsorganisatie van vijf regiogemeenten op het gebied van belastingen. Deze organisatie is ondergebracht bij de centrumgemeente Beuningen, op basis van de wet Gemeenschappelijke Regelingen. De taken van Munitax zijn vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling en bestaan uit: a. de heffing en invordering van belastingen; b. de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ); c. het administreren van de relevante vastgoedgegevens; d. het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en aan derden.	—
Omgevingsdienst Rijk van Nijmegen	Lid AB	De ODRN behartigt de belangen van de deelnemers op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Het doel van de vorming van de ODRN is het bereiken van een hogere kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Daarnaast hopen we door bundeling van de taken de efficiency te verbeteren. Alle deelnemende gemeenten hebben hun milieutaken ingebracht (verplichting vanuit het Rijk). De gemeente Berg en Dal, gemeente Nijmegen, gemeente Beuningen, gemeente Heumen en de provincie Gelderland hebben ook de uitvoering van de bouwtaken (Wabo-breed) ingebracht.	✓
Veiligheidsregio Gelderland Zuid	Lid AB	De VRGZ behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van hulpverlening en veiligheid.	✓
Stichtingen en verenigingen			
Stichting Rijk van Nijmegen@	Lid bestuur	RvN@ heeft als doel om de innovatiekracht van het MKB in het Rijk van Nijmegen te versterken om zo een topregio in Nederland te worden. Hierbij staan de thema's Food&Health, Circulair ondernemen en Smart&IT centraal. Het vergroten van de innovatiekracht van het MKB is ook een hoofddoel uit de Economische visie van de gemeente. Innovatie is belangrijk voor de concurrentiekracht van onze bedrijven. Daarnaast is er veel overlap tussen de thema's van RvN@ en onze economische thema's.	—
Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen	Afgevaardigde gemeente	Het vergroten van het toeristisch marktaandeel van de Regio Arnhem Nijmegen.	—
Vennootschappen en coöperaties			
Bank Nederlandse gemeenten	Stemrecht Ava	BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	—
Dar N.V.	Stemrecht AvA	Inzameling en verwerking van afval in de regio Nijmegen. Voor een aantal gemeenten, waaronder Berg en Dal, ook werkzaamheden bij beheer van de openbare ruimte.	—

Grenzland Draisine GMBH	Lid Raad van Toezicht	Toeristische exploitatie van het voormalig spoortracé Groesbeek-Kranenburg-Kleve.	—
Leisurelands	Stemrecht AvA	Het in stand houden, optimaliseren en laagdrempelig toegankelijk houden van openbare recreatieplassen.	—
Vitens N.V.	Stemrecht AvA	Het voorzien in schoon en veilig drinkwater.	—

Voor de financiële informatie is gebruik gemaakt van de cijfers uit de begrotingen 2025 van de verbonden partijen. Van een aantal verbonden partijen (Euregio (Rhein-Waal), IBO, RVN@, TVAN, BNG, Draisine, Leisurelands en Vitens) zijn de cijfers van de jaarrekening 2023 ingevuld.

Bedragen x € 1.000

Verbonden partij	Aandeel belang (%)	Eigen vermogen 31-12-2024	Eigen vermogen 31-12-2025	Vreemd vermogen 31-12-2024	Vreemd vermogen 31-12-2025	Bijdrage Berg en Dal
Gemeenschappelijke regeling						
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	3,80%	0	0	11.000	12.000	-1.128
Euregio (Rhein-Waal)		1	1	2	2	-9
Gemeentelijke GezondheidsDienst Gelderland Zuid	5,41%	2.297	2.181	28.455	22.594	-2.351
Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen	4,43%	100	100	4.939	4.843	-356
Instituut Bijzonder Onderzoek	21,30%	0	0	147	160	-125
Milieusamenwerking Afvalverwerking Regio Nijmegen	10,75%	7.657	7.282	1.785	1.645	52
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling	8,48%	0	0	31.953	29.086	-8.370
Munitax Gemeentelijk belastingkantoor	23,98%	0	0	0	0	-1.260
Omgevingsdienst Rijk van Nijmegen	10,43%	203	203	3.039	3.003	-2.862
Veiligheidsregio Gelderland Zuid	5,78%	8.589	7.870	78.773	76.305	-2.987
Stichtingen en verenigingen						
Stichting Rijk van Nijmegen@		-1	0	174	107	-32
Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen		187	174	1.907	1.880	-60
Vennootschappen en coöperaties						
Bank Nederlandse gemeenten	0,19%	4.615.000	4.721.000	107.459.000	110.819.000	
Dar N.V.	8,78%	13.053	13.053	12.154	12.154	-2.957
Grenzland Draisine GMBH	33,33%	48	42	53	80	
Leisurelands	1,57%	77	81	15	16	
Vitens N.V.	0,23%	650	678	1.560	1.560	

Grondbeleid

In het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) staat in artikel 9.2 dat de paragraaf grondbeleid een verplicht onderdeel vormt van de begroting. In artikel 16 van het BBV is beschreven waar de paragraaf ten minste op moet ingaan.

Visie op en wijze van het grondbeleid

Vanuit de Omgevingswet stellen we momenteel een Omgevingsvisie op, die een vertaling maakt van eerdere visies aangevuld met door de gemeenteraad vast te stellen ruimtelijke kaders/thema's.

Nota grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken op het terrein van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, recreatie en natuur. Het grondbeleid is geen doel op zich, maar dienstbaar aan de hiervoor benoemde beleidsvelden. De wijze waarop we deze doelstellingen willen bereiken, is vastgelegd in de Nota grondbeleid.

De gemeenteraad heeft de nota grondbeleid 2023 op 14 december 2023 vastgesteld. Wij kiezen in de nota voor een situationeel grondbeleid. Als het mogelijk en wenselijk is, gaan we tot verwerving van gronden over. Hiervoor is door de gemeenteraad een bedrag van € 1,0 miljoen beschikbaar gesteld voor strategische aankopen van gronden.

Grondprijzen gemeente Berg en Dal

Het College heeft in de vergadering van 6 december 2022 de nota grondprijzen voor 2023 vastgesteld. De uitgifteprijzen in de geactualiseerde grondexploitaties sluiten hier op aan. Voor 2025 laten we een nieuwe nota Grondprijzen vaststellen. In het geval we een nieuwe grondexploitatie openen, laten we de uit te geven (bedrijfs)kavels extern taxeren.

Grondzaken

Doelstelling is het opzetten van actuele beleidskaders en een administratie. Deze zijn nodig om gepast te kunnen handelen bij vastgoed - en grondtransacties in het algemeen en bij verboden situaties in het bijzonder. De contracten zijn digitaal beschikbaar in onze eigendomsadministratie (vastgoed- en grondregistratiesysteem).

Economie en werkgelegenheid

Begin 2020 is het bedrijventerrein De Hulsbeek bouwrijp opgeleverd. De verkoop van de kavels liep voorspoedig. De laatste kavel is in 2023 verkocht. In 2024 verwachten we deze grondexploitatie af te sluiten.

Omdat de vraag naar bedrijfskavels hoog blijft zijn we gestart met een onderzoek naar de 2de fase van de Hulsbeek. Een onderdeel van de verkenning is het kunnen realiseren van woonwagenaanplaatsen naast het bedrijventerrein.

Wonen

Onze ambitie is een gevarieerd aanbod van duurzame, betaalbare en levensloopbestendige woningen. In 2019 is een woningmarktonderzoek uitgevoerd. Hieruit blijkt dat er tot en met 2029 ongeveer 1.200 woningen nodig zijn. In 2020 is daarom het Actieplan Wonen vastgesteld met een ambitiekader over de belangrijkste uitgangspunten, zoals 50% betaalbare woningbouw op nieuwe locaties. Inmiddels zijn voldoende locaties in beeld om tot dit aantal te komen. We houden daarbij rekening met 30% planuitval/vertraging en programmeren daarom 1.560 woningen. De lijst kent veelal inbreidingslocaties en transformaties. We zetten daarop in om het buitengebied te beschermen en om de leefbaarheid in de kernen te verbeteren door verouderde functies een nieuwe bestemming te geven.

Te verwachten resultaat

Complexen

In de administratie van de gronden maken we binnen de gemeente een onderscheid in:

- Bouwgrond In Exploitatie (de lopende grondexploitaties)
- Overige gronden (Materieel Vast Actief)
- Vorderingen op de balans (Faciliterend beleid)

Bouwgrond In Exploitatie (de lopende grondexploitaties)

Het complex Bouwgrond In Exploitatie verantwoorden we op de balans onder vlottende activa. Het gaat hier om projecten waarvoor de kaders door de raad zijn vastgesteld. De lopende grondexploitaties zijn in het kader van de jaarrekening op 4 juli 2024 vastgesteld. Hierbij is sprake van actief grondbeleid en dat betekent dat de gemeente risicodragend optreedt. Daarbij moeten we denken aan het zelf aankopen van gronden, het bouw – en woonrijp maken en vervolgens uitgifte van bouwrijpe gronden. De gemeentelijke kosten dekken we door het uitgeven van bouwrijpe gronden.

De lopende grondexploitaties zijn onderstaand samengevat:

Project	Bedragen x €1.000					
	Gerealiseerd	Nog te realiseren na 01.01.2024		Eindwaarde	Voorziening	Verwachte
	per 31.12.2023	Kosten	Opbrengsten	Saldo	per 31.12.2023	Einddatum
	A	B	C	D = B + C	E = A + D	
<i>Bedrijventerrein</i>						
Hulsbeek (Groesbeek)	339	-142	3	-139	200	- 31.12.2024
Totaal Bedrijventerrein	339	-142	3	-139		-
<i>Woningbouw</i>						
Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)	145	-72	1	-71	74	- 31.12.2024
Totaal Woningbouw	145	-72	1	-71		-
Totaal	484	-214	4	-210		-

Uit het overzicht blijkt dat we naar verwachting binnen een periode van een jaar alle lopende grondexploitaties afsluiten. Voor de grondexploitaties met een verwacht negatief resultaat is bij de actualisatie in het kader van de jaarrekening een voorziening getroffen.

Bedrijventerrein Hulsbeek (Groesbeek)

De grondexploitatie voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein Hulsbeek laat een overschot zien. Alle kavels zijn uitgegeven. Omdat de grondexploitatie een positieve eindwaarde kent en de meeste kosten en opbrengsten al gemaakt zijn, hebben we tussentijds winst genomen. In totaal gaat het om € 999.689 waarvan € 475.595 in 2021 en € 524.094 in 2022. Doordat de kosten hoger uitvallen dan bij de vorige actualisatie werd verwacht, moet een deel van de eerder genomen winst teruggeboekt worden. Het gaat om een bedrag van € 53.322. Naar verwachting sluiten we in 2024 deze grondexploitatie.

Schoollocatie 3e fase (Millingen aan de Rijn)

Het college heeft begin 2017 ingestemd met een verkenning naar de herontwikkeling van de Schoollocatie 3e fase in Millingen aan de Rijn. Inmiddels zijn de gemeente en corporatie Waardwonen bezig om op deze locatie 26 sociale huurappartementen voor senioren te realiseren. De ontwikkeling is in 2024 afgerond en de woningen zijn inmiddels in gebruik door de nieuwe bewoners.

Inzicht in grond als materieel vaste activa

Wij zijn eigenaar van enkele percelen binnen de gemeente die we (nog) niet ontwikkelen. Deze gronden moeten we verantwoorden als materieel vaste activa. In onderstaande tabel is op hoofdlijnen een overzicht opgenomen van de boekwaarde per 31 december 2023.

Project	Bedragen x €1.000		
	Boekwaarde per 31.12.2022	Mutaties in 2023	Boekwaarde per 31.12.2023
Complex Algemeen	314	0	314
Hemeltje (Groesbeek)	53	0	53
Derdebaan (Groesbeek)	120	0	120
Totaal	487	0	487

In het complex Algemeen zijn de gemeentelijke eigendommen verantwoord welke in het verleden zijn verworven. We verwachten op korte termijn geen ontwikkeling van plannen op deze gronden. Een voorbeeld is de mogelijke ontwikkeling van de 2e fase bedrijventerrein Hulsbeek. Binnen het complex is een onderscheid te maken in verhuurde gronden en in gronden die we als voorraad vermelden.

Vorderingen op de balans

Algemeen

Voor een aantal projecten geldt, dat we als gemeente een ondersteunende rol innemen en daarmee dus niet actief risicodragend deelnemen. Deze projecten zijn op de balans verantwoord als vooruitbetaalde dan wel vooruit ontvangen bedragen. Het gaat om de volgende lopende projecten:

- Dekkerswald (Groesbeek)
- Vijverhof (Berg en Dal)
- DAC terrein (Groesbeek)
- Muntberg (Groesbeek)
- Erlecomsedam (Ooij)
- Leuth Noord (Leuth)
- Leuth Zuid (Leuth)
- Knapheideweg Groen (Groesbeek)
- Trafostation Wylerbergmeer (Beek)
- Zonnepark Lage Wald (Groesbeek)
- Zonnepark Millingen-Leuth

In alle gevallen geldt dat een (anterieure) overeenkomst gesloten is met de betreffende ontwikkelaar. In deze overeenkomsten is bijvoorbeeld een bijdrage aan de gemeente opgenomen.

Dekkerswald, Groesbeek

De gemeente heeft een intentieovereenkomst gesloten betreffende de herontwikkeling en transformatie van het aan de Nijmeegsebaan gelegen woon – zorg complex Dekkerswald. Momenteel wordt gewerkt aan een anterieure overeenkomst. Deze overeenkomst regelt het kostenverhaal voor de door de gemeente te maken kosten in het kader van haar faciliterende rol. Daarbij gaat het om kosten voor het voeren van de benodigde planologische procedures. Daarbij is er veel aandacht voor de ontwikkelmogelijkheden van de realisatie van een zorgzame buurt op Dekkerswald. Het risico van de ontwikkeling ligt bij de zorggroep.

Vijverhof, Berg en Dal

Tegen de grens van Nijmegen aan ligt Vijverhof. In de huidige situatie bevinden zich hier seniorenwoningen van ZZG, zowel flats als bungalows. Het plan is om een deel van het gebied te herontwikkelen om meer (reguliere) woningbouw te realiseren. Het bestemmingsplan is vastgesteld en het project is inmiddels in uitvoering. De bedragen voor het kostenverhaal zijn betaald.

DAC-terrein, Groesbeek

Op dit terrein wordt de bouw van ongeveer 88 woningen beoogd, waarvan het merendeel grondgebonden. De gemeente faciliteert enkel. De overeenkomst is getekend en het bestemmingsplan is op 16 mei 2024 vastgesteld. De grondprijs voor de grond welke de gemeente inbrengt, is al bepaald.

Muntberg, Groesbeek

Het bestemmingsplan heeft ter inzage gelegen. De overeenkomst wordt ondertekend voor vaststelling van het bestemmingsplan.

Erlecomsedam, Ooij

Het bestemmingsplan is inmiddels vastgesteld voor maximaal 220 woningen. Er is een overeenkomst gesloten met de ontwikkelaar. We ontvangen € 735.000 van de ontwikkelaar, naast de ambtelijke kosten is dit ook een bedrag voor het niet ontwikkelen van de gemeentegrond in de omgeving.

Leuth Noord

Overeenkomst is gesloten en het bestemmingsplan is vastgesteld. Er is beroep aangetekend bij de Raad van State. Het betreft ongeveer 30 woningen. Voor wat betreft differentiatie is er uitruil met Leuth Zuid mogelijk.

Leuth Zuid

Overeenkomst is gesloten en het bestemmingsplan is vastgesteld en onherroepelijk. Het betreft ongeveer 30 woningen. Voor wat betreft differentie is uitruil met Leuth Noord mogelijk.

Knapheideweg Groen (Groesbeek)

Het bestemmingsplan voor 53 woningen is inmiddels onherroepelijk.

Trafostation Wylerbergmeer

Ten noorden van de kern Beek wenst Liander een nieuw Transformatorstation te realiseren. Eind 2028 moet het transformatorstation in gebruik genomen kunnen worden. Het station is dringend noodzakelijk om de congestie op het netwerk op te kunnen lossen. Vanwege deze congestie kunnen nieuwe aanvragen om aansluitingen niet meer worden gehonoreerd. Er blijft desondanks een afhankelijkheid bestaan van Tennet; er moet landelijk wel voldoende stroom beschikbaar zijn tegen die tijd.

Zonnepark Lage Wald, Groesbeek

De gemeente faciliteert de aanleg van een zonnenveld van ongeveer 16.000 zonnepanelen op 11 hectare. De planologie is inmiddels onherroepelijk. Het beroep is afgewezen.

Zonnepark Millingen-Leuth

De gemeente faciliteert de aanleg van een zonnepark van 107 hectare, waarbij 50 ha natuur (groenvoorzieningen/inpasing) wordt gecreëerd en waarbij 43 ha zonnepanelen (op een oppervlak van 50 hectare) op land en maximaal 7 ha zonnepanelen op water worden gerealiseerd. Het bestemmingsplan is inmiddels vastgesteld. Aanleg is voorzien voor eind 2028. Tot die tijd is het stroomnetwerk niet in staat om de opgewekte stroom af te voeren.

Beleidsuitgangspunten reserves en voorzieningen

Reserves

Er zijn op dit moment geen reserves die een directe relatie hebben met grondexploitaties.

Voorzieningen

In het Besluit Begroting en Verantwoording is aangegeven dat het treffen van een afboeking of een voorziening direct gebeurt bij een verwacht verlies ter grootte van dit volledige verlies. Op 1 januari 2024 zijn er geen complexen met tekorten, de stand van de voorziening verwacht verlies grondexploitatie is daarom ook € 0.

Financiële begroting

Inleiding

Met het vaststellen van de Programmabegroting geeft de raad het college opdracht tot het realiseren van het programmaplan en autoriseert het college tot het doen van de daarvoor benodigde uitgaven (lasten) en het realiseren van inkomsten (baten). In dit deel van de financiële begroting vindt u naast een overzicht van de baten en lasten per programma ook een overzicht de incidentele baten en lasten met een toelichting daarop en het financieel meerjarenperspectief (FMP).

Financiële kaders

Voor het opstellen van de financiële begroting hebben wij de volgende uitgangspunten gehanteerd.

Loonontwikkeling	cao/+ 4,40%
Prijsontwikkeling / inflatiecorrectie	+ 2,3%
Rente	+ 1,5%
Leges m.u.v. bouwleges	diversen
Bouwleges	volgt bouwkosten
Toeristenbelasting	geen stijging conform afspraak
Forensenbelasting	geen stijging conform afspraak
OZB-woningen	+ 3,80%
OZB-niet-woningen	+ 3,80%
Overige rechten	+ 3,80%
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkendheid
Rioolheffing	+ 3,80%
Tarieven gemeentelijke sporthallen, sportzalen en zwembad (per 1 augustus 2025)	+ 3,80%
Aantal inwoners:	
- per 01-01-2023	35.000
- per 01-01-2024	35.000
- per 01-01-2025	35.000
- per 01-01-2026	35.000

Wij werken in onze kostenraming niet met algemene indexen. Er is voor het betreffende begrotingsjaar (in dit geval 2025) zo reëel mogelijk geraamd. Dit prijsniveau houden we constant in de meerjarenraming. Hiermee sluiten wij aan bij de methodiek die we hanteren bij het ramen van de algemene uitkering ("constante prijzen").

Voor de prijsontwikkeling, die we gebruiken bij de berekening van tarieven, is aansluiting gezocht bij het percentage van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Dit percentage is berekend door het CPB (Centraal Plan Bureau) en is voor 2025 2,3%.

Voor verdere informatie over de tariefstijgingen verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen.

Overzicht baten en lasten

In onderstaande tabel vindt u een overzicht van de baten en lasten per programma. Dit levert een raming op van het saldo van de rekening van baten en lasten. Vervolgens is een aantal toevoegingen en onttrekkingen uit de reserves geraamd. Dit resulteert in het resultaat van de rekening van baten en lasten.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2024 actueel			Begroting 2025			Vershil 2024/2025
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo
Mens en Samenleving	7.814	-44.072	-36.258	3.646	-40.109	-36.464	-206
Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit	13.315	-30.223	-16.908	14.002	-27.797	-13.795	3.113
Economie, Werk en Inkomen	13.452	-28.293	-14.841	14.220	-28.975	-14.755	86
Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid	88.214	-15.676	72.538	86.336	-10.378	75.958	3.420
- Overhead	0	-12.461	-12.461	0	-13.325	-13.325	-863
Saldo rekening baten en lasten	122.794	-130.725	-7.931	118.203	-120.584	-2.380	5.550
Toevoeging aan reserves	-	-5.613	-5.613	-	-345	-345	5.268
Onttrekking aan reserves	13.507	-	13.507	1.632	-	1.632	-11.875
Resultaat rekening baten en lasten	136.301	-136.338	-37	119.835	-120.929	-1.094	-1.057

Incidentele baten en lasten

Een goed beeld van de financiële positie van de gemeente vereist ook inzicht in de incidentele baten en lasten die in de begroting zijn verwerkt. Hieronder vindt u een overzicht van de incidentele baten en lasten. Onder de tabel staat een toelichting op de bedragen groter dan € 100.000.

		<i>Bedragen x € 1.000</i>			
		2025	2026	2027	2028
Programma Mens en Samenleving					
1.1	Kosten Noodlokalen Agora onderwijs Montessori College Groesbeek	-110	-142	-	-
1.2	Noodopvang vluchtelingen Oekraïne	-26	-	-	-
1.3	LOS/Leaderproject	-30	-30	-30	-
1.4	Vaststellen uitvoeringsagenda Samen Sterk voor inclusieve kinderopvang en onderwijs	-102	-	-	-
1.5	Extra aandacht voor brandveiligheid gebouwen	-100	-	-	-
Totaal programma Mens en Samenleving		-367	-172	-30	-
Programma Leefbaarheid, Duurzaamheid en Mobiliteit					
2.1	Onderhoud gemeentelijke gebouwen 2023-2025	-70	-	-	-
2.2	Actualiseren LandschapsOntwikkelingsPlan (LOP)	-50	-	-	-
2.3	Herdenking 80 jaar Vrijheid	-20	-	-	-
Totaal programma Leefbaarheid, Duurzaamheid en Mobiliteit		-140	-	-	-
Programma Economie, Werk & Inkomen					
Geen incidentele baten en lasten op dit programma					
Totaal programma Economie, Werk & Inkomen		-	-	-	-
Programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid					
4.1	Algemene uitkering- terugdraaien opschalingskorting	-1.198	-	-	-
Totaal programma Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid		-1.198	-	-	-
Totaal exploitatie		-1.706	-172	-30	-
Reserves					
R1	Bijdrage algemene reserve:				
	- Noodlokalen Agora onderwijs Montessori College Groesbeek	110	142	-	-
	- LOS/Leaderproject	30	30	30	-

- onderhoud gemeentelijke gebouwen 2023-2025	70	-	-	-
- vaststellen uitvoeringsagenda Samen Sterk voor inclusieve kinderopvang en onderwijs	102	-	-	-
R2 Bijdrage reserve lopende projecten:				
- noodopvang vluchtelingen Oekraïne	26	-	-	-
- Herdenking 80 jaar Vrijheid	20	-	-	-
R3 Bijdrage reserve Natuur en landschap:				
- Actualiseren LandschapsOntwikkelingsPlan (LOP)	50	-	-	-

Totaal reserves	407	172	30	-
------------------------	------------	------------	-----------	----------

Totaal	-1.298	-	-	-
---------------	---------------	----------	----------	----------

Begroot resultaat	-1.094	-4.418	-4.377	-4.570
Saldo incidentele baten en lasten	-1.298	-	-	-
Structureel resultaat	204	-4.418	-4.377	-4.570

1.1/R1 Kosten Noodlokalen Agora onderwijs Montessori College Groesbeek

Kosten voor de huur van noodlokalen voor het Agora onderwijs door het Montessori college Groesbeek voor een periode van 3 jaar (2023-2026). Deze kosten dekken we uit de algemene reserve (zie R1).

1.4 /R1 Vaststellen uitvoeringsagenda Samen Sterk voor inclusieve kinderopvang en onderwijs

In maart 2024 heeft de gemeenteraad de Uitvoeringsagenda Samen Sterk voor inclusieve kinderopvang en onderwijs vastgesteld. Samen met de partners uit onderwijs en kinderopvang werken we de komende jaren aan inclusieve kinderopvang en onderwijs voor kinderen in Berg en Dal. Hiermee willen wij bereiken dat er minder kinderen gebruik zullen maken van voorzieningen voor speciaal onderwijs buiten Berg en Dal. Hiervoor is voor 2024 en 2025 een bedrag van € 102.000 per jaar beschikbaar. De kosten dekken we uit de algemene reserve (zie R1).

1.5 Extra aandacht voor brandveiligheid gebouwen

Bij Kulturhus Beek zijn gebreken vastgesteld op brandveiligheid. Voor de controle op brandveiligheid van ander maatschappelijk vastgoed is een bedrag van € 100.000 benodigd, uitgaande van € 2.500 per gebouw en 40 gebouwen.

4.1 Algemene uitkering- terugdraaien opschalingskorting

Het Rijk heeft aangekondigd om de korting in de algemene uitkering voor de opschalingskorting terug te draaien. Dit betekent voor de jaren vanaf 2026 een voordeel in onze begroting. Maar voor 2025 moeten we hiervoor een deel van de opschalingskorting wel inboeken. Dit mogen wij vanuit de toezichthouder (provincie) als een incidenteel nadeel beschouwen in 2025.

Financieel MeerjarenPerspectief

Het Financieel MeerjarenPerspectief (FMP) ziet er voor de komende jaren als volgt uit:

	Bedragen x € 1.000			
	2025	2026	2027	2028
Prognose begrotingsresultaat Voorjaarsnota 2024	-301	-5.928	-5.495	-5.495
Mutaties voor Programmabegroting 2025	-793	1.509	1.118	925
Prognose begrotingsresultaat per begrotingsjaar	-1.094	-4.418	-4.377	-4.570
<i>waarvan incidenteel</i>	-1.298	0	0	0
Totaal structureel resultaat	204	-4.418	-4.377	-4.570

Een begroting is structureel sluitend als deze sluitend is op basis van de structurele lasten en structurele baten. Incidentele lasten en baten blijven hierbij buiten beschouwing. Wanneer in dit kader het begrotingsjaar zelf (2025) niet sluitend is, wordt gekeken of het laatste jaar van de meerjarenraming (2028) structureel sluitend is.

We hebben een tekort voor 2025, maar de begroting is wel structureel sluitend. Dit komt doordat het tekort incidenteel is. We zetten we reserve verwachte begrotingstekorten in om het tekort van 2025 te dekken.

Meerjarig, vanaf 2026, zijn er in de begroting flinke tekorten door een verlaging van de algemene uitkering. De gemeentes zijn via de VNG in gesprek met het Rijk om het probleem van de verlaging van de algemene uitkering op te lossen.

Geprognosticeerde balans

Dit onderdeel bevat de verwachte begin- en eindbalans over het begrotingsjaar 2025 en de drie daaropvolgende jaren.

Bedragen x € 1.000

A C T I V A	31-12- 2023	31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2026	31-12- 2027	31-12- 2028
--------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Vaste activa

Immateriële vaste activa	1.381	-	-	-	-	-
Materiële vaste activa	82.470	125.134	136.071	147.285	146.168	148.446
Financiële vaste activa	8.210	12.864	12.731	12.597	12.467	12.336
Totaal vaste activa	92.061	137.998	148.802	159.883	158.635	160.782

Vlottende activa

Voorraden	483-	143	-	-	-	-
Vorderingen	23.476	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
Liquide middelen	4.692	500	500	500	500	500
Overlopende activa	1.646	500	500	500	500	500
Totaal vlottende activa	29.331	7.643	7.500	7.500	7.500	7.500

Totaal activa	121.392	145.641	156.302	167.383	166.135	168.282
----------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Bedragen x € 1.000

P A S S I V A	31-12- 2023	31-12- 2024	31-12- 2025	31-12- 2026	31-12- 2027	31-12- 2028
----------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Vaste passiva

Eigen vermogen	63.908	55.875	54.588	53.536	52.625	51.813
Voorzieningen	10.603	10.614	9.905	8.575	9.291	8.259
Langlopende schulden	28.769	51.677	63.584	75.332	76.596	77.745
Totaal vaste passiva	103.280	118.166	128.078	137.443	138.513	137.817

Vlottende passiva

Kortlopende schulden	7.621	17.475	18.225	19.940	17.622	20.465
Overlopende passiva	10.490	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal vlottende passiva	18.111	27.475	28.225	29.940	27.622	30.465

Totaal passiva	121.391	145.641	156.302	167.383	166.135	168.282
-----------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Bijlagen

Raadsvoorstel



Raadsvoorstel

Griffiersnummer:	
Onderwerp:	Programmabegroting 2025
Datum B&W-vergadering	8 oktober 2024
Datum raadsvergadering	7 november 2024
Datum carrousel:	9 oktober 2024
Portefeuillehouder:	M.A. Barber
Ambtenaar:	Rob Jilisen
E-mailadres:	R.Jilisen@bergendal.nl
Zaaknummer:	Z-24-109188
Documentnummer:	VB/Raad/24/01952

Aan de gemeenteraad,

Voorstel

1. De programmabegroting 2025 met een saldo van € 1.094.000 negatief vast te stellen, inclusief:
 - 1.1. De meerjarenraming 2026-2028;
 - 1.2. Het meerjareninvesteringsplan 2025-2028;
 - 1.3. Het kader voor de subsidies.
2. Het negatieve resultaat van 2025 ter hoogte van € 1.094.000 ten laste te brengen van de reserve verwachte begrotingstekorten.

Inleiding

Wij bieden u de Programmabegroting 2025 in digitale vorm aan. Deze begroting is beschikbaar via <http://programmavan.bergendal.nl/>.

De begroting 2025 is gebaseerd op de uitgangspunten zoals u die heeft vastgesteld op 4 juli 2024 in de "Kaderbrief begroting 2025". In de begroting 2025 is rekening gehouden met de septembercirculaire 2024 die wij op 17 september 2024 hebben ontvangen. Met deze informatie presenteren wij u een structureel sluitende begroting 2025. Incidenteel is de begroting 2025 niet sluitend. Wij stellen voor om dit incidentele tekort te dekken uit de reserve verwachte begrotingstekorten (gevormd bij de jaarrekening 2023). De jaren 2026 tot en met 2028 laten grotere tekorten zien. Daarvoor starten wij het proces 'Ravijnjaren Spoor 3'.

Zoals eerder vermeld komt het grote tekort in 2026 en verder doordat de algemene uitkering vanaf 2026 fors daalt. Het kabinet heeft nog steeds geen extra rijksmiddelen ter beschikking gesteld. De verwachting was dat dit wel zou gebeuren. De VNG is hierover nog steeds in gesprek met het Rijk en dringt aan op aanvullende middelen.

De onzekerheid of de tekorten zich daadwerkelijk voordoen, vinden wij te groot om nu al bezuinigingsmaatregelen door te voeren. Uiteraard vinden wij het van groot belang en blijven

we ons uiterste best doen om onze begroting structureel in evenwicht te houden. Wij voeren daarvoor een sterke lobby, zowel bij de provincie als bij de VNG. Maar omdat het nieuwe kabinet nog geen duidelijkheid geeft over de toekomstige financiële compensatie starten we met het project 'Ravijnjaar Spoor 3'.

Met dit project leggen we bij de Kadernota 2026 de uitgangspunten vast hoe wij de begroting vanaf 2026 weer structureel sluitend willen maken. Hiervoor vinden meerdere afstemmingsmomenten plaats met uw raad.

Naast Spoor 3 loopt ook het Spoor 2, waarvoor u onlangs een voorstel heeft ontvangen. Dit gaat over een aantal belangrijke projecten, waarover u een besluit moet nemen.

De meerjarenraming 2025-2028 is als volgt:

	<i>Bedragen x € 1.000</i>			
	2025	2026	2027	2028
Prognose begrotingsresultaat Voorjaarsnota 2024	-301	-5.928	-5.495	-5.495
Mutaties voor Programmabegroting 2025	-793	1.509	1.118	925
Prognose begrotingsresultaat per begrotingsjaar	-1.094	-4.418	-4.377	-4.570
<i>waarvan incidenteel</i>	-1.298	0	0	0
Totaal structureel resultaat	204	-4.418	-4.377	-4.570

We hebben ervoor gekozen om een aantal nieuwe ontwikkelingen in de begroting op te nemen. Dit is tot een minimum beperkt, gezien het slechte meerjarige beeld. Deze ontwikkelingen benoemen we verderop in dit voorstel.

Op 17 september 2024 (Prinsjesdag) hebben wij de septembercirculaire 2024 ontvangen. In deze circulaire krijgen we een aanvullende compensatie voor loon- en prijsstijgingen. Dit hebben we verwerkt in de primaire begroting 2025. Over de septembercirculaire ontvangt u een afzonderlijke informatienota. We gaan hier verderop in dit raadsvoorstel op in.

Uitdagingen voor de komende jaren zijn nog steeds:

- het bouwen van nieuwe woningen;
- de toenemende behoefte aan zorg en de realisatie van de Hervormingsagenda Jeugd;
- het behouden van voorzieningen voor beweging en ontmoeting;
- het duurzamer en klimaatbestendiger maken van onze gemeente;
- het behouden van goede onderwijshuisvesting.

We willen onze ambities waarmaken, maar hebben wel oog voor de tekorten op de arbeidsmarkt in alle sectoren.

Beoogd effect

Op grond van de Gemeentewet moeten wij de programmabegroting 2025 vóór 15 november 2024 aan Gedeputeerde Staten aanbieden.

We hebben de ambities, doelen en resultaten opnieuw geformuleerd en hierbij aansluiting gezocht bij het Coalitieplan 2022-2026 (DE WENSEN VAN NU versus DE OPGAVEN VAN DE TOEKOMST).

Argumenten

1.1 De meerjarenbegroting is structureel sluitend.

Het is de bevoegdheid van de gemeenteraad om de begroting vast te stellen. In de Gemeentewet (artikel 189) is vastgelegd dat de gemeenteraad een structureel sluitende begroting moet vaststellen voor repressief toezicht. Om voor repressief toezicht van de

provincie in aanmerking te komen, moet of het eerste jaar van de meerjarenbegroting, of het laatste begrotingsjaar structureel sluitend zijn.

Het actuele meerjarenperspectief laat een structureel sluitende begroting voor 2025 zien, zodat de verwachting is dat we voor de begroting 2025 onder repressief toezicht blijven vallen. Repressief toezicht is de lichtst mogelijke vorm van provinciaal toezicht. Dit betekent dat de gemeente haar vastgestelde begroting en begrotingswijzigingen kan uitvoeren, zonder dat de Provincie deze vooraf moet goedkeuren.

Doordat de algemene uitkering in 2025 een flinke dip laat zien en we deze als incidenteel mogen beschouwen, is onze begroting 2025 alleen structureel in evenwicht. Over het geheel begroten we in 2025 een incidenteel tekort van € 1.094.000. We stellen voor dit tekort te dekken uit de reserve verwachte begrotingstekorten. Deze reserve hebben we bij de jaarrekening 2023 gevormd om begrotingstekorten op te vangen.

1.2 Nieuwe ontwikkelingen

Met het oog op de komende (ravijn)jaren, zijn wij terughoudend met het opnemen van nieuwe begrotingsposten. In deze begroting hebben wij een aantal nieuwe posten opgenomen, die wij belangrijk vinden. Deze hebben betrekking op uitbreiding van de formatie.

Met het oog op de financiële positie en de uitbreidingen van de afgelopen jaren is voor 2025 kritisch gekeken naar de formatie-uitbreidingen. Dit heeft desondanks geleid tot een claim van ongeveer € 0,5 miljoen voor ruim 7 fte. Deze uitbreiding is nodig om wettelijke taken uit te kunnen voeren. De uitbreidingen zijn ingediend om de dienstverlening aan de inwoners te waarborgen. Daarmee zien we dit jaar geen formatie-uitbreiding op beleidsfuncties. De uitbreidingen gaan om de volgende taken: burgerzaken, juridische zaken en vergunningen, consulent statushouders, kwaliteitsmedewerker Wmo-Jeugd-Inkomen-Participatie, bodediensten en bouwkundige ondersteuning.

In de paragraaf Bedrijfsvoering van de begroting staat een toelichting over ontwikkeling formatie, bezetting en inhuur op basis van de meest recente personeelsmonitor van het A&O fonds. Hieruit blijkt dat wij minder formatie hebben dan gemiddeld.

1.3 Kader subsidies (plafonds)

Met het vaststellen van het kader voor de gemeentelijke subsidies voorkomen wij open-einde regelingen. De ramingen hebben we gebaseerd op onze deelverordeningen en op de desbetreffende begrotingsposten.

1.4 Sociaal domein

Bij de voorzieningen op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zien we een toename van aanvragen voor huishoudelijke hulp. Enerzijds door de vergrijzing en het langer thuis blijven wonen, maar ook omdat mensen deze goedkope voorziening makkelijk weten te vinden. Er is door de rijksoverheid een kleine drempel opgeworpen door een andere eigen bijdrage systematiek. Die moet in 2026 ingaan en daar moeten we ons op voorbereiden. Dit brengt natuurlijk uitvoeringskosten met zich mee (inkomenstoets). Het is overigens maar de vraag is of deze maatregel leidt tot het gewenste effect. Want de maximale eigen bijdrage die inwoners moeten betalen is laag. Hierdoor neemt de zorgvraag wellicht niet af.

Een ander probleem is dat de aanbieders niet voldoende medewerkers hebben om alle toegekende hulp ook daadwerkelijk te bieden. Dat zal in 2025 nog steeds het geval zijn.

In 2025 moeten we ook rekening houden met extra kosten voor het realiseren van brandveilige stallingen voor scootmobielen. Dit is nodig vanwege strengere regelgeving. Bij de kosten voor zorg voor de jeugd zien we in 2024 een forse stijging. Redenen zijn onder andere:

- loonstijgingen die doorwerken naar de tarieven;

- verlaging van de caseload van jeugdbeschermers;
- ombouw van grote jeugdzorginstellingen naar kleinschalige woonvoorzieningen (onder andere frictiekosten door transformatie van het vastgoed en meer personeel nodig in kleinschalige woonvormen);
- meer complexe scheidingen;
- maatschappelijke ontwikkelingen zoals prestatiedruk en bestaansonzekerheid.

Het is niet mogelijk om steeds meer geld aan jeugdzorg uit te geven. Bovendien is er ook te weinig menskracht om dit vol te houden. In ons lokale programma jeugd, dat we binnenkort aan u voorleggen, en in de herijking van het koersdocument sociaal domein (in 2025) doen we voorstellen om de trend van steeds meer zorg en toenemende kosten om te buigen. Daarom hebben we in deze begroting de budgetten heel strak geraamd. Omdat er sprake is van veel niet-beïnvloedbare factoren, hebben we in de risicoparagraaf mogelijke budgetoverschrijdingen als risico opgenomen.

1.5 Groene Metropool Regio (GMR)

In uw vergadering van juni heeft u de Regionale Agenda 2025 – 2028 van de Groene Metropoolregio (GMR) besproken. U heeft bij deze gelegenheid uitgesproken in principe in te willen tekenen op alle vijf de opgaven. Daarnaast is besloten om The Economic Board (TEB) vanaf 1 juli 2024 weer te gaan subsidiëren.

Wel heeft u een zienswijze ingediend waarin u de GMR oproept om samen met gemeenten tot een voorstel te komen op welke wijze vanaf 2026 kan worden bezuinigd op de inwonerbijdrage. Aan deze zienswijze – die door meerdere raden was ingediend – is inmiddels gehoor gegeven. Door het DB is inmiddels een opdracht gegeven om te komen tot een concreet voorstel op welke wijze gekomen kan worden tot 5% dan wel 10% bezuiniging op de inwonerbijdrage.

Met het vaststellen van deze begroting voorziet u in de benodigde financiële middelen om in te tekenen op de 5 opgaven en subsidiëring van TEB.

Op grond hiervan zal het college na vaststelling van de begroting overgaan tot het ondertekenen van een vijftal opgaveovereenkomsten met een looptijd t/m 2028 (4 jaar).

1.6 Algemene uitkering (Mei- en Septembercirculaire 2024)

In de primaire begroting 2025 zijn de meicirculaire 2024 en de septembercirculaire 2024 verwerkt. De raming van de algemene uitkering is daarmee gebaseerd op de laatst bekende informatie van het Rijk.

Het kabinet is voornemens om Specifieke Uitkeringen (SPUK's) toe te voegen aan de algemene uitkering. Dit moet dan gepaard gaan met een korting van 10% omdat het Rijk verwacht dat er minder administratieve kosten zijn voor de gemeentes. De consequenties hiervan voor onze gemeente zijn nog niet duidelijk. De laatste berichten in de media zijn, dat deze 10% bezuiniging wel erg optimistisch is geraamd en dat hierover nog gesprekken moeten plaats vinden. Over de mei- en septembercirculaire hebben wij een informatienota opgesteld.

1.7 Herinrichting Planning en Control

In 2023 zijn we gestart met het project herinrichting Planning en Control. We hebben al een aantal punten opgepakt en verwerkt in de begroting 2024. In de begroting 2025 hebben we weer stappen gezet. We hebben nieuwe programma's benoemd en in de paragrafen de inhoud beperkt tot hoofdlijnen. We moeten hier nog wel een slag in maken, bijvoorbeeld in programma Leefbaarheid, duurzaamheid en mobiliteit. Ook in dit programma willen we meer gaan benoemen wat we daadwerkelijk willen bereiken.

De programma's zijn financieel evenwichtiger (wens van de raad). Hierbij is gekeken naar de lastenkant van de begroting. Een deel van de informatie is alleen opgenomen in de digitale omgeving. Dit gaat om de volgende onderdelen:

- Cijfers per taakveld onder de programma's
- De toelichting van financiële begrippen
- De toelichting van afkortingen

Daarnaast zijn er aanpassingen gedaan in de inleiding en de samenvatting van de begroting. We lichten alleen nog bedragen (verschillen) groter dan € 100.000 toe. De beleidsindicatoren benoemen we, maar zijn terug te vinden op de website Waar staat je gemeente.

Hierdoor is het aantal pagina's van de afgedrukte begroting verder afgenomen van 262 pagina's bij de begroting 2023 tot 171 pagina's bij de begroting 2024 tot 130 pagina's bij deze begroting.

De komende periode gaan we verder met het implementatieplan om te komen tot betere producten van de Planning en Control cyclus. Dit gaat in combinatie met het project Ravijnjaren Spoor 3. Deze projecten komen samen in de Kadernota 2026, welke we weer in de vorm van een volledige Kadernota aanbieden.

Kanttekening

a. Stelposten in de begroting

We hebben in de begroting 2025 een stelpost onvoorzien opgenomen van € 25.000. In de begroting 2025 staat ook een stelpost voor uitgaven voor de Wet open overheid/kosten voor onze dienstverlening.

b. Bijdrage reserve rekeningresultaten

Onze begroting 2025 is structureel sluitend. Dit betekent dat we de structurele lasten kunnen opvangen met de structurele baten. Onder deze structurele baten hebben we ook de jaarlijkse bijdrage uit de reserve rekeningresultaten van € 355.000 opgenomen.

c. Nieuwe wensen

Tijdens de begrotingsbehandeling kunt u met amendementen de begroting wijzigen. Voor de amendementen geldt dat als daarmee extra kosten zijn gemoeid u ook dekking aan moet geven. Het uitgangspunt is namelijk een structureel sluitende begroting. Dit is een van de uitgangspunten in de Kaderbrief begroting 2025. Moties hebben niet direct effect op het begrotingssaldo.

d. Tarieven Ozb stijgen alleen met inflatiecorrectie

De tarieven voor de Ozb zijn alleen met de inflatiecorrectie van 3,8% verhoogd. Bij de vaststelling van de nieuwe Ozb tarieven houden we ook rekening met de WOZ-waardestijgingen. Hierdoor wijkt de daadwerkelijke stijging van de tarieven af van de inflatiecorrectie van 3,8%.

e. Tarieven rioolheffing en afvalstoffenheffing stijgen

Bij deze heffingen is het uitgangspunt een kostendekkend tarief. De tarieven van de rioolheffing stijgen met het inflatiepercentage van 3,8%. De tarieven van de afvalstoffenheffing stijgen met ongeveer 1,2%, dit is lager dan de stijging van 3,8% die we verwacht hadden bij de Kaderbrief begroting 2025.

f. Weerstandsratio

Bij de beoordeling van de risico's weten we in sommige gevallen niet hoe hoog het financiële risico en de kans daarop is. Maar we weten wel dat we een risico lopen. Dit hebben we aangegeven met "p.m.". Deze risico's tellen niet mee in de risicoscores. De werkelijke ratio kan daardoor lager zijn. Onze weerstandsratio is 6,41. Een ratio van 2 of meer is "uitstekend".

Meer informatie hierover vindt u in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

h. Verloop algemene reserve

Hieronder staat het overzicht van het verloop van de algemene reserves.

Bedragen x € 1.000

	Saldo eind 2023	Saldo eind 2024	mutaties 2025	Saldo eind 2025	Saldo eind 2026	Saldo eind 2027	Saldo eind 2028
Algemene reserve vast	17.220	17.220	-	17.220	17.220	17.220	17.220
Algemene reserve vrij besteedbaar*	19.302	15.908	-312	15.596	15.424	15.394	15.464
Reserve rekeningresultaten	1.777	1.421	-355	1.066	711	355	0
Reserve Saldo dienstjaar	3.708	-	-	-	-	-	-
Reserve verwachte begrotingstekorten	-	3.596	-	3.596	3.596	3.596	3.596
Totaal	42.006	38.145	-667	37.478	36.950	36.565	36.279

De te verwachten begrotingssaldi 2025-2028 zijn niet verwerkt in deze tabel.

Financiële onderbouwing

Zoals hiervoor al is aangegeven is de begroting meerjarig structureel sluitend door een structureel sluitende begroting 2025: structurele lasten vangen we op met structurele baten.

Communicatie

Na vaststelling van de Programmabegroting 2025 bieden wij deze aan de Provincie aan (dit moet voor 15 november). De kaders voor de subsidies maken we na vaststelling bekend in de Rozet en op onze website.

De Programmabegroting 2025 is digitaal beschikbaar via <http://programmavan.bergendal.nl/>.

Aanpak/uitvoering

Over de voortgang van de Programmabegroting 2025 rapporteren wij u via de voorjaars- en najaarsnota. In de jaarstukken 2025 leggen wij vervolgens verantwoording af. Dit doen wij zowel inhoudelijk als financieel.

Bijlage

Programmabegroting 2025
Informatienota septembercirculaire 2024

Burgemeester en wethouders

De secretaris,
E.W.J. van der Velde

De burgemeester,
mr. M. Slinkman

Bijlagen digitaal ter inzage

Programmabegroting 2025
Informatienota septembercirculaire 2024 (VB/Raad/24/01954)

De raad van de gemeente Berg en Dal;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 8 oktober 2024;
overwegende dat tijdens de behandeling van de begroting de volgende X amendementen
zijn aangenomen;

Dat een XX-tal moties zijn behandeld, waarvan er XX zijn aangenomen en X is
aangehouden;

besluit :

1. De programmabegroting 2025 met een saldo van € 1.094.000 negatief vast te stellen, inclusief:
 - 1.1. De meerjarenraming 2026-2028;
 - 1.2. Het meerjareninvesteringsplan 2025-2028;
 - 1.3. Het kader voor de subsidies.
2. Het incidentele negatieve resultaat van 2025 ter hoogte van € 1.094.000 ten laste te brengen van de reserve verwachte begrotingstekorten.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Berg en Dal
op 7 november 2024,

De raadsgriffier,

De voorzitter,

E.W.A.T. Pastoors

mr. M. Slinkman

MeerjarenInvesteringsPlan

De gemeente investeert jaarlijks vele miljoenen euro's in wegen, plantsoenen, riool, (onderwijs)huisvesting, ICT, bedrijfsmiddelen etc. De investeringen nemen we jaarlijks in een Meerjaren investeringsplan (MIP) op. Dit plan gaat over een periode van vier jaar. Het MIP is een totaaloverzicht van alle voorgenomen investeringen. Hieronder leest u het MIP 2025-2028.

Onder de tabel met cijfers hebben we de investeringen kort toegelicht. De nummers in de tabel komen overeen met de nummers in de toelichtingen.

Project	Looptijd	Jaar inv.	Bruto inv.	Bijdrage	Netto inv.	KL2025	KL2026	KL2027	KL2028	KL2029
Nieuwe investeringen										
Programma 1: Mens en Samenleving										
1.1 St Maartenschool, nieuwbouw	40	pm	pm		pm					
1.2 Verduurzaming accommodaties	15	pm	pm		pm					
Totaal programma 1: Mens en Samenleving										
Eerder in begroting opgenomen investeringen										
Programma 1: Mens en Samenleving										
1.3 Vervangen lift, Kulturhus Millingen aan de Rijn	15	2025	30.000	-	30.000	-	2.450	2.420	2.390	2.360
1.4 Revitalisering Mallemolen (uitvoering)	25	2025	5.125.000	-	5.125.000	-	281.875	278.800	275.725	272.650
1.5 Basisschool en gymzaal Op de Horst	40	2025	5.450.000	-	5.450.000	-	218.000	215.956	213.913	211.869
1.6 Armaturen vervangen O.J.C. Maddogs Groesbeek	15	2027	34.000	-	34.000	-	-	-	2.777	2.743
Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen programma 1: Mens en Samenleving			10.639.000	-	10.639.000	-	502.325	497.176	494.804	489.621
Nieuwe Investeringen										
Programma 2: Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit										
2.1 Van Randwijckweg in Beek, vervangen Watervanger										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2025	250.000	-	250.000	-	8.750	8.675	8.600	8.525
2.2 Bredeweg 30 in Groesbeek, (her)inrichten en vergroenen parkeerterrein										
Projectvoorbereiding OPR	25	2025	18.500	-	18.500	-	1.018	1.006	995	984
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	145.000	-	145.000	-	7.975	7.888	7.801	7.714
2.3 Jan Arntzstraat in Kekerdom, aanpassen infrastructuur										
Projectvoorbereiding riolering	50	2025	25.000	-	25.000	-	875	868	860	853
Projectvoorbereiding OPR	25	2025	25.000	-	25.000	-	1.375	1.360	1.345	1.330
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	197.000	-	197.000	-	-	6.895	6.836	6.777
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	196.000	-	196.000	-	-	10.780	10.662	10.545
2.4 Nijverheidsweg in Groesbeek, reconstructie										
Projectvoorbereiding riolering	50	2025	37.000	-	37.000	-	1.295	1.284	1.273	1.262
Projectvoorbereiding OPR	25	2025	36.500	-	36.500	-	2.008	1.986	1.964	1.942
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	229.000	-	229.000	-	-	8.015	7.946	7.878
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	226.500	-	226.500	-	-	12.458	12.322	12.186

Project	Looptijd	Jaar inv.	Bruto inv.	Bijdrage	Netto inv.	KL2025	KL2026	KL2027	KL2028	KL2029
2.5 <u>Breedestraat in Leuth, Herinrichting</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2027	96.500	-	96.500	-	-	-	3.378	3.349
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	70.000	-	70.000	-	-	-	3.850	3.808
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2028	950.000	-	950.000	-	-	-	-	33.250
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	690.000	-	690.000	-	-	-	-	37.950
2.6 <u>Pinksterbloemstraat in Leuth, Herinrichting</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2027	36.000	-	36.000	-	-	-	1.260	1.249
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	20.000	-	20.000	-	-	-	1.100	1.088
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2028	285.000	-	285.000	-	-	-	-	9.975
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	158.000	-	158.000	-	-	-	-	8.690
2.7 <u>Koningin Emmastraat in Ooij, Herinrichting</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2027	14.000	-	14.000	-	-	-	490	486
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	25.000	-	25.000	-	-	-	1.375	1.360
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2028	112.500	-	112.500	-	-	-	-	3.938
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	200.500	-	200.500	-	-	-	-	11.028
2.8 <u>Beek Noord, vervangen bomen (essen)</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	8.000	-	8.000	-	-	-	440	435
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	160.000	-	160.000	-	-	-	-	8.800
2.9 <u>Nieuwe Drulsegweg in Groesbeek, vervangen bomen (essen)</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	9.000	-	9.000	-	-	-	495	490
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	182.000	-	182.000	-	-	-	-	10.010
2.10 <u>Dijkgraaf van Wijckweg in Ooij, vervangen bomen (essen)</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	17.500	-	17.500	-	-	-	963	952
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	350.000	-	350.000	-	-	-	-	19.250
2.11 <u>Hobbemaweg in Groesbeek, herinrichting openbare ruimte</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2027	3.000	-	3.000	-	-	-	105	104
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	64.500	-	64.500	-	-	-	3.548	3.509
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2028	44.500	-	44.500	-	-	-	-	1.558
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	886.000	-	886.000	-	-	-	-	48.730
2.12 <u>Diverse locaties in Heilig Landstichting, groot onderhoud verharding en vervangen beplanting</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2027	1.000	-	1.000	-	-	-	35	35
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	50.000	-	50.000	-	-	-	2.750	2.720
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2028	41.500	-	41.500	-	-	-	-	1.453
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	2.118.000	-	2.118.000	-	-	-	-	116.490
2.13 <u>Lievensweg in Groesbeek, vervangen wegen, groen én afkoppelen riool</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2027	46.000	-	46.000	-	-	-	1.610	1.596
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	117.000	-	117.000	-	-	-	6.435	6.365
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2028	427.000	-	427.000	-	-	-	-	14.945
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	1.075.000	-	1.075.000	-	-	-	-	59.125

Project	Looptijd	Jaar inv.	Bruto inv.	Bijdrage	Netto inv.	KL2025	KL2026	KL2027	KL2028	KL2029
2.14 <u>Van de Veldeweg in Groesbeek, vervangen wegen, groen én afkoppelen riool.</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2027	46.000	-	46.000	-	-	-	1.610	1.596
Projectvoorbereiding OPR	25	2027	111.000	-	111.000	-	-	-	6.105	6.038
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2028	428.000	-	428.000	-	-	-	-	14.980
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2028	1.015.000	-	1.015.000	-	-	-	-	55.825
2.15 Zwembad De Lubert	40	pm	pm		pm					
2.16 Ronde Berg en Dal	25	pm	pm		pm					
2.17 Gebouw fanfare St. Cecilia	40	pm	pm		pm					
Totaal nieuwe investeringen programma 2: Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit			11.243.000	-	11.243.000	-	23.295	61.214	96.152	551.169
<i>waarvan riolering</i>			3.269.000	-	3.269.000	-	10.920	25.736	34.003	113.806
<i>waarvan overige</i>			7.974.000	-	7.974.000	-	12.375	35.478	62.149	437.363
Eerder in begroting opgenomen investeringen										
Programma 2: Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit										
2.18 <u>Gelderhorstlaan Beek, vervangen groen</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2025	246.000	-	246.000	-	8.610	8.536	8.462	8.389
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	91.000	-	91.000	-	5.005	4.950	4.896	4.841
2.19 <u>Koningin Wilhelminaweg - Bruuk Groesbeek, vervangen asfalt</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2025	37.500	-	37.500	-	1.313	1.301	1.290	1.279
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	289.000	-	289.000	-	15.895	15.722	15.548	15.375
2.20 <u>Heidebloemstraat Groesbeek, asfalt vervangen door klinkers & afkoppelen</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2025	338.000	200.000	138.000	-	4.830	4.789	4.747	4.706
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	853.500	550.000	303.500	-	16.693	16.510	16.328	16.146
2.21 <u>Prins Hendriklaan Berg en Dal, asfalt vervangen door klinkers</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2025	34.000	-	34.000	-	1.190	1.180	1.170	1.159
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	131.500	50.000	81.500	-	4.483	4.434	4.385	4.336
2.22 <u>Reestraat De Horst, herinrichting</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2025	561.000	-	561.000	-	19.635	19.467	19.298	19.130
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2025	530.000	-	530.000	-	29.150	28.832	28.514	28.196
2.23 <u>Ericastraat e.o. Groesbeek, reconstructie</u>										
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	464.000	-	464.000	-	-	16.240	16.101	15.962
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	885.000	-	885.000	-	-	48.675	48.144	47.613
2.24 <u>Hogekamp Leuth, reconstructie</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2025	78.000	-	78.000	-	2.730	2.707	2.683	2.660
Projectvoorbereiding OPR	25	2025	79.000	-	79.000	-	4.345	4.298	4.250	4.203
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	616.000	-	616.000	-	-	21.560	21.375	21.190
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	622.000	-	622.000	-	-	34.210	33.837	33.464
2.25 <u>Centrum Groesbeek, herinrichten spoorbermen</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2025	23.500	-	23.500	-	1.293	1.278	1.264	1.250
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	212.000	-	212.000	-	-	11.660	11.533	11.406

Project	Looptijd	Jaar inv.	Bruto inv.	Bijdrage	Netto inv.	KL2025	KL2026	KL2027	KL2028	KL2029
2.26 <u>Sprongstraat & Col. Ekmanstraat Beek, vervangen riolering</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2025	43.000	-	43.000	-	1.505	1.492	1.479	1.466
Projectvoorbereiding OPR	25	2025	31.000	-	31.000	-	1.705	1.686	1.668	1.649
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	341.000	-	341.000	-	-	11.935	11.833	11.730
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	246.500	-	246.500	-	-	13.558	13.410	13.262
2.27 <u>Margrietstraat Leuth, vervangen riolering</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2025	41.000	-	41.000	-	1.435	1.423	1.410	1.398
Projectvoorbereiding OPR	25	2025	29.000	-	29.000	-	1.595	1.578	1.560	1.543
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	322.000	-	322.000	-	-	11.270	11.173	11.077
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	231.000	-	231.000	-	-	12.705	12.566	12.428
2.28 <u>Prinsessenbuurt Ooij, vervangen riolering</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2025	103.000	-	103.000	-	3.605	3.574	3.543	3.512
Projectvoorbereiding OPR	25	2025	106.000	-	106.000	-	5.830	5.766	5.703	5.639
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	932.000	-	932.000	-	-	32.620	32.340	32.061
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	960.000	-	960.000	-	-	52.800	52.224	51.648
2.29 <u>Beatrixstraat Ooij, vervangen riolering</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2025	25.000	-	25.000	-	875	868	860	853
Projectvoorbereiding OPR	25	2025	39.000	-	39.000	-	2.145	2.122	2.098	2.075
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	198.500	-	198.500	-	-	6.948	6.888	6.828
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	309.000	-	309.000	-	-	16.995	16.810	16.624
2.30 <u>Ketelstraat De Horst, reconstructie</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2025	82.500	-	82.500	-	2.888	2.863	2.838	2.813
Projectvoorbereiding OPR	25	2025	66.000	-	66.000	-	3.630	3.590	3.551	3.511
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	650.000	-	650.000	-	-	22.750	22.555	22.360
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2026	520.000	-	520.000	-	-	28.600	28.288	27.976
2.31 <u>Oude Kleefsebaan Berg en Dal, rioolrenovatie</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2025	67.000	-	67.000	-	2.345	2.325	2.305	2.285
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2026	992.500	-	992.500	-	-	34.738	34.440	34.142
2.32 <u>Zeelandsestraat (binnen de bebouwde kom) Millingen aan de Rijn, herinrichting</u>										
Projectvoorbereiding riolering	50	2026	11.000	-	11.000	-	-	385	382	378
Projectvoorbereiding OPR	25	2026	34.000	-	34.000	-	-	1.870	1.850	1.829
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2027	95.000	-	95.000	-	-	-	3.325	3.297
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	295.000	-	295.000	-	-	-	16.225	16.048
2.33 <u>Zeelandsestraat - Plezenburgestraat (buiten de bebouwde kom) Leuth, herinrichten</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2026	152.000	-	152.000	-	-	8.360	8.269	8.178
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	1.310.000	-	1.310.000	-	-	-	72.050	71.264
2.34 <u>Hoefseweg Millingen aan de Rijn, asfalteren zandpad</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2026	32.000	-	32.000	-	-	1.760	1.741	1.722
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	268.000	-	268.000	-	-	-	14.740	14.579
2.35 <u>Lagewald - Boersteeg Groesbeek, planten bomen</u>										
Projectvoorbereiding OPR	25	2026	20.000	-	20.000	-	-	1.100	1.088	1.076
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	215.000	-	215.000	-	-	-	11.825	11.696

Project	Looptijd	Jaar inv.	Bruto inv.	Bijdrage	Netto inv.	KL2025	KL2026	KL2027	KL2028	KL2029
2.36 Oranjebuurt Berg en Dal, herinrichting										
Projectvoorbereiding riolering	50	2026	46.000	-	46.000	-	-	1.610	1.596	1.582
Projectvoorbereiding OPR	25	2026	134.000	-	134.000	-	-	7.370	7.290	7.209
Uitvoering, Vervangen riolering	50	2027	404.000	-	404.000	-	-	-	14.140	14.019
Uitvoering, Vervangen OPR	25	2027	1.166.000	-	1.166.000	-	-	-	64.130	63.430
2.37 Sporthal Heuvelland Groesbeek										
Vervanging plafondbekleding (brandveiligheid)	15	2025	242.000	-	242.000	-	19.763	19.521	19.279	19.037
Vervangen armaturen	15	2027	28.000	-	28.000	-	-	-	2.287	2.259
2.38 Sportzaal Morgen-Fit Ooij										
Vervangen sportvloer	15	2026	42.000	-	42.000	-	-	3.430	3.388	3.346
Vervangen houten schroten	15	2026	45.000	-	45.000	-	-	3.675	3.630	3.585
2.39 Sportzaal BIGA Groesbeek, vlakke dakafwerking	15	2027	25.000	-	25.000	-	-	-	2.042	2.017
2.40 Parkeergarage Bellevue Groesbeek, vervangen vloerafwerklaag	15	2027	36.000	-	36.000	-	-	-	2.940	2.904
2.41 Nieuwe sporthal Ooij	40	2026	pm	-	pm	-	-	-	-	-
2.42 Vervangen speelplek Profetenlaan Heilig Landstichting	10	2026	40.000	-	40.000	-	-	4.600	4.540	4.480
2.43 Vervangen speelplek Hermelijnstraat Groesbeek	10	2026	32.500	-	32.500	-	-	3.738	3.689	3.640
2.44 Vervangen speelplek Hoflaan/Mariëndaalseweg (hout/natuur)	10	2026	40.000	-	40.000	-	-	4.600	4.540	4.480
2.45 Speelplek Hoflaan/Mariëndaalseweg (kunststof/metaal) Groesbeek, vernieuwen	10	2027	45.000	-	45.000	-	-	-	5.175	5.108
2.46 Speelplek Bezembinder Groesbeek, vernieuwen	10	2027	25.000	-	25.000	-	-	-	2.875	2.838
2.47 Afkoppelkrediet diverse rioleringen (€ 200.000 per jaar)	50	2025-2027	600.000	-	600.000	-	7.000	13.940	20.820	20.640
2.48 Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom 2019-2028	25	2025-2027	1.800.000	-	1.800.000	-	33.000	65.640	97.920	96.840
Sportaccommodaties										
2.49 Sportaccommodaties Vervanging kleedkamers	40	2026-2028	4.006.400	-	4.006.400	-	-	160.256	158.754	157.251
2.50 Sportaccommodaties Vervanging velden	10-20	2026-2028	1.250.316	-	1.250.316	-	-	130.996	129.312	137.380
2.51 Tennisaccommodaties Aanpassing/vervanging	10-40	2026-2028	1.312.392	-	1.312.392	-	-	70.710	69.945	69.180
2.52 Sportaccommodaties Materialen sportvelden	30	2026-2028	28.800	-	28.800	-	-	1.392	1.378	1.363
Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen programma 2: Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit			26.206.408	800.000	25.406.408	-	202.491	1.023.505	1.264.530	1.260.838
<i>waarvan riolering</i>			<i>7.328.000</i>	<i>200.000</i>	<i>7.128.000</i>	<i>-</i>	<i>57.960</i>	<i>224.518</i>	<i>247.055</i>	<i>244.916</i>
<i>waarvan overige</i>			<i>18.878.408</i>	<i>600.000</i>	<i>18.278.408</i>	<i>-</i>	<i>144.531</i>	<i>798.987</i>	<i>1.017.476</i>	<i>1.015.922</i>
Nieuwe investeringen										
Programma 4: Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid										
4.1 Aanschaf materieel 2028	8	2028	162.000	-	162.000	-	-	-	-	22.680
4.2 Aanpassing gemeentehuis	40	pm	pm	-	pm	-	-	-	-	-
Totaal nieuwe investeringen programma 4: Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid			162.000	-	162.000	-	-	-	-	22.680
Eerder in begroting opgenomen investeringen										
Programma 4: Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid										
4.3 <u>Gemeentehuis Groesbeek</u>										
Vervangen screens	15	2025	72.880	-	72.880	-	5.952	5.879	5.806	5.733
Vloerbekleding	15	2025	46.000	-	46.000	-	3.757	3.711	3.665	3.619
Tijdsignalering (carillon en wijzerplaat)	15	2025	55.000	-	55.000	-	4.492	4.437	4.382	4.327

Project	Looptijd	Jaar inv.	Bruto inv.	Bijdrage	Netto inv.	KL2025	KL2026	KL2027	KL2028	KL2029
4.4 Gemeentewerf Beek, vervanging warmteterugwin-installatie	15	2026	60.000	-	60.000	-	-	4.900	4.840	4.780
4.5 Aanschaf materieel 2025	8	2025	171.500	-	171.500	-	24.010	23.688	23.367	23.045
4.6 Aanschaf materieel 2026	8	2026	187.000	-	187.000	-	-	26.180	25.829	25.479
4.7 Aanschaf materieel 2027	8	2027	264.000	-	264.000	-	-	-	36.960	36.465
Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen programma 4: Bestuur, Dienstverle			856.380	-	856.380	-	38.210	68.795	104.849	103.448
Totaal nieuwe investeringen alle programma's			11.405.000	-	11.405.000	-	23.295	61.214	96.152	573.849
Totaal eerder in begroting opgenomen investeringen alle programma's			37.701.788	800.000	36.901.788	-	743.026	1.589.476	1.864.183	1.853.908
Totaal investeringen alle programma's			49.106.788	800.000	48.306.788	-	766.321	1.650.690	1.960.335	2.427.756
<i>waarvan riolering</i>			<i>10.597.000</i>	<i>200.000</i>	<i>10.397.000</i>	<i>-</i>	<i>68.880</i>	<i>250.255</i>	<i>281.057</i>	<i>358.722</i>

Nieuwe investeringen programma 1 Mens en Samenleving

1.1 St. Maartenschool, nieuwbouw

De bouwkundige en functionele staat van alle scholen in Berg en Dal onderzoeken we op dit moment. Uit de eerste inzichten blijkt dat de bouwkundige en functionele staat van de Maartenschool slecht is. De gemeente dient wettelijk gezien te zorgen voor adequate huisvesting van scholen.

1.2 Verduurzaming accommodaties

In verband met onze duurzaamheidsdoelstellingen en ambitie om klimaatneutraal te zijn, is het noodzakelijk om onze eigen accommodaties te verduurzamen. Nadere uitwerking hierover volgt nog.

Eerder opgenomen investeringen programma 1 Mens en Samenleving

1.3 Kulturhus Millingen aan de Rijn, vervangen lift

We moeten de lift in het Kulturhus vervangen. Reden hiervoor is dat de technische levensduur van de liften verlopen is.

1.4 Mallemolen Groesbeek, revitalisering (uitvoering)

De raad heeft op 15 juli 2021 de wens uitgesproken om de functie van de Mallemolen in de kern van Groesbeek te handhaven.

De Mallemolen moet het bruisend hart van Groesbeek worden: een sfeervol multifunctioneel centrum met functies voor cultuur, kunst, educatie, informatie en advies en ontmoeten. Met een huiskamer-gevoel voor de inwoners van vooral Groesbeek. En een plek voor zoveel mogelijk organisaties en verenigingen. Om dit voor elkaar te krijgen dient de Mallemolen gerevitaliseerd te worden waarbij achterstallig onderhoud plaats vindt, het gebouw een modernere en toegankelijke uitstraling krijgt en een energieverbruik die past bij de duurzaamheid ambities van de gemeente.

1.5 Nieuwbouw basisschool en gymzaal Op de Horst

Afgelopen periode zijn meerdere locaties onderzocht voor nieuwbouw van de school, in december wordt er een voorkeurslocatie aan de raad voorgelegd.

1.6 O.J.C. Maddogs Groesbeek, armaturen vervangen

Technisch gezien zijn de bar en armaturen afgeschreven en moeten we deze vervangen. Maar we wachten de ontwikkelingen voor de revitalisering van de Mallemolen af voordat we dit doen.

Nieuwe investeringen programma 2 Leefomgeving, duurzaamheid en mobiliteit

2.1 Van Randwijckweg in Beek, vervangen Watervanger

De watervanger is gerealiseerd in 2004. Het betreft een volledig houten constructie. De houten constructie is aangetast en op plekken rot. Daardoor is onderhoud niet meer mogelijk en moeten we de volledige constructie vervangen.

2.2 Bredeweg 30 in Groesbeek, (her)inrichten en vergroenen parkeerterrein

Op het perceel van Bredeweg 30 vindt een kleinschalige herontwikkeling plaats. Aangrenzend ligt een perceel van de gemeente. Dit perceel gaan we herinrichten, zodat er een logische verbinding en ontsluiting voor weggebruikers ontstaat. Ook gaan we het perceel groen inrichten en leggen we openbare parkeerplekken aan.

2.3 Jan Arntzstraat in Kekerdom, aanpassen infrastructuur

In 2010 is het bestemmingsplan Jan Arntzstraat vastgesteld. Door verschillende oorzaken heeft de realisatie van de woningbouw op deze locatie nooit plaatsgevonden. Op dit moment is het plan weer actueel.

Om te voldoen aan de wateropgave moeten we een hemelwaterafvoer aanleggen. Hiervoor moeten we de weg open breken en opnieuw inrichten. Dit is een mooie kans om het huidige

riool, daterend uit 1969, gelijktijdig te vervangen. Omdat er op sommige plekken een vrij breed trottoir ligt en er kleine vormbomen staan, maken we van het moment gebruik om de straat de vergroenen.

2.4 Nijverheidsweg in Groesbeek, reconstructie

De riolering in de Nijverheidsweg dateert uit 1960. Uit de laatste rioolinspectie blijkt dat de kwaliteit van de riolering matig tot slecht is. Helaas is het niet mogelijk om de leidingen te renoveren en is volledige vervanging noodzakelijk.

Vanaf het Montessori college ligt een gescheiden rioolstelsel en dat komt in een gemengd rioolstelsel samen in de Nijverheidsweg. Als we kunnen infiltreren, scheiden we de verschillende waterstromen in de Nijverheidsweg.

Omdat we de weg toch open moeten breken, brengen we nieuwe verharding aan en richten we de weg beter in op de gebruikers (volgens verkeersmodel ongeveer 1.200 fietsers en 800 automobilisten op een dag).

Voor een pand aan de Nijverheidsweg is een herontwikkeling in voorbereiding. We stemmen de werkzaamheden op elkaar af.

2.5 Bredestraat in Leuth, herinrichting

Vanaf de Steenheuvelsestraat tot aan de Duffeldijk is de weg aan vervanging toe.

De riolering dateert uit de midden jaren zestig. Uit de rioolinspectie in 2023 blijkt dat de riolering niet meer waterdicht is. Daarom is vervanging in combinatie met een wegconstructie nodig. Omdat we de weg open moeten breken, vernieuwen we ook de verharding en het openbaar groen.

2.6 Pinksterbloemstraat in Leuth, herinrichting

Vanaf de Bredestraat tot aan de Korenbloemstraat vervangen we het riool. De riolering dateert uit de midden jaren zestig. Uit recente rioolinspectie (2023) blijkt dat de riolering niet meer waterdicht is. Vervanging in combinatie met een wegconstructie is nodig. Omdat we de weg open moeten breken, vernieuwen we ook de verharding en openbaar groen.

2.7 Koningin Emmastraat in Ooij, herinrichting

Vanaf de Prins Hendriklaan tot de Koningin Julianalaan vervangen we de riolering. De riolering dateert uit de midden jaren zestig. Uit recente rioolinspectie (2023) blijkt dat de riolering niet meer waterdicht is. Vervanging in combinatie met een wegconstructie is nodig. Omdat we de weg open moeten breken, vernieuwen we ook de verharding en openbaar groen.

2.8 t/m 2.10 vervangen bomen (essen)

Uit inspectiegegevens blijkt dat aantasting door de essentaksterfte toeneemt. Door deze ziekte sterven essen langzaam af. Op dit moment is er landelijk gezien nog geen herstel van de ziekte bekend. De verwachting is dat we de bomen op een bepaald moment moeten vervangen om schade en letsel door vallende takken te voorkomen.

2.11 Hobbemaweg in Groesbeek, herinrichting openbare ruimte

De meeste berken in deze straat hebben een matige conditie. Dat blijkt uit de laatste inspectiegegevens. Ondanks jaarlijkse snoeibeurten valt er relatief veel dood hout uit de bomen. Over het vallende hout en hinder van de bomen krijgen we geregeld melding. Ondergronds zijn er ook problemen. Door wortelopdruk is het wegdek in matige tot slechte staat en groeit er onder de bomen niets. Daarom vervangen we de bomen. Daarvoor moet de weg voor een groot deel open. Vervanging van de verharding nemen we daarom mee. Omdat we de weg toch open breken gaan we indien mogelijk het hemelwater afkoppelen van het gemengde rioolstelsel en infiltreren in de bodem.

2.12 Diverse locaties in Heilig Landstichting, vervangen verharding en groen

De meeste voetpaden en wegen in Heilig Landstichting zijn in de jaren 60 aangelegd. Voor paden en wegen is dat oud. Uit de laatste weg inspectie blijkt dat er veel oneffenheden zijn. Dit komt vooral doordat er in de afgelopen tien jaar meerdere keren werkzaamheden in de voetpaden en wegen zijn uitgevoerd. Bijvoorbeeld het vervangen van kabels en leidingen en het plaatsen van infiltratieschachten. Dit zijn putten waarin water verzamelt en in de bodem verdwijnt.

We gaan meerdere voetpaden en wegen vervangen. De gebakken stenen in de wegen gaan we opnieuw gebruiken omdat die nog goed zijn. De betontegels in de voetpaden moeten we vervangen. Gelijktijdig vernieuwen we plantsoenen waarin veel dode of slecht groeiende planten staan.

2.13 Lievensweg in Groesbeek, vervangen wegen en groen én afkoppelen riool

De openbare ruimte (vooral verharding en groen) in deze buurt is op leeftijd. Daarom gaan we ongeveer 9.000 vierkante meter verharding vervangen. Op enkele plekken ligt asfalt en dat vervangen we door klinkers. Omdat we de weg toch open breken gaan we indien mogelijk het hemelwater afkoppelen van het gemengde rioolstelsel en infiltreren in de bodem.

Op plekken waar dat nodig is vervangen we ook het groen.

2.14 Van de Veldeweg in Groesbeek, vervangen wegen en groen én afkoppelen riool

De openbare ruimte (vooral verharding en groen) in deze buurt is op leeftijd, net zoals in de naastgelegen buurt Lievensweg. Daarom gaan we ongeveer 9.000 vierkante meter verharding vervangen. Op enkele plekken ligt asfalt en dat vervangen we door klinkers. Omdat we de weg toch open breken gaan we indien mogelijk het hemelwater afkoppelen van het gemengde rioolstelsel en infiltreren in de bodem.

Op plekken waar dat nodig is vervangen we ook het groen.

2.15 Zwembad De Lubert

In december 2024 leggen we de raad drie opties voor. De drie opties zijn, slopen, nieuwbouw, renoveren.

2.16 Ronde Berg en Dal

Verbeteren van de verkeerssituatie op het kruispunt Nieuwe Holleweg – Oude Kleefsebaan. Dit is een initiatief vanuit de Dorpsagenda Berg en Dal. Vanuit de Dorpsagenda wordt het aanleggen van een rotonde op deze locatie als meest wenselijke optie gezien.

2.17 Gebouw fanfare St. Cecilia

Het gebouw van fanfare St. Cecilia verkeert in slechte staat. Daarom is renovatie of nieuwbouw noodzakelijk. We zijn hierover in gesprek met St. Cecilia.

Eerder opgenomen investeringen programma 2 Leefomgeving, duurzaamheid en mobiliteit

2.18 Gelderhorstlaan Beek, vervangen groen

De riolering in de Gelderhorstlaan is lek. Daarom gaan we deze repareren. Dat doen we door middel van relinen. Relinen is een methode waarbij we het bestaande riool van binnenuit vernieuwen. Daarvoor hoeven we de weg niet open te breken en dat scheelt in de kosten.

In de Gelderhorstlaan staan 19 esdoorns (bomen). Daarvan is meer dan de helft in een slechte of matige conditie. In het verleden zijn er al diverse bomen vervangen. We gaan nu de resterende bomen vervangen, zodat de laanstructuur in de toekomst blijft bestaan. We kiezen ervoor om verschillende soorten toe te passen en vergroten daarmee de biodiversiteit. Daardoor is de nieuwe laan minder kwetsbaar voor ziektes en plagen.

De staat van de bomen en het groen in de Tesselschadestraat is eveneens matig tot slecht. Ook hier gaan we de bomen vervangen en de biodiversiteit vergroten door meerdere (inheemse) soorten toe te passen.

2.19 Koningin Wilhelminaweg - Bruuk Groesbeek, vervangen asfalt

Het bestaande asfalt binnen de bebouwde kom is aan vervanging toe. Daarbij is een ontwikkelaar op een aantal percelen met de bouw van woningen bezig. Doordat we tijdens de bouw meerdere aansluitingen op het riool moeten maken, gaan we in het asfalt zagen. Daardoor zal de kwaliteit nog verder afnemen. Na afronding van de werkzaamheden en oplevering van de nieuwbouw gaan we het asfalt herstellen/vervangen door een nieuwe deklaag/constructie. Of we voor herstel of vervanging kiezen, is afhankelijk van de staat op dat moment.

2.20 Heidebloemstraat Groesbeek, klinkers voor asfalt & afkoppelen

Uit de weginspectie blijkt dat de kwaliteit van het asfalt in de Heidebloemstraat slecht wordt. Ook het groen en de riolering zijn aan vervanging toe.

Als blijkt dat de huisaansluitingen nog van gres (een materiaal dat gemaakt is van een kleisoort) zijn, dan vervangen we deze door PVC. Ook proberen we om het hemelwater van het riool af te koppelen en in de bodem te laten verdwijnen.

De straten zijn onderdeel van een 30km-zone. We willen de weginrichting behouden en verbeteren. Daarnaast zijn er klachten over parkeerdrukke bekend in deze buurt. Mogelijk kunnen we daar binnen het project een oplossing voor vinden.

Voor dit project rekenen we met twee bijdrages:

- € 550.000 uit project 2.45 'Vervanging asfalttribanen binnen de bebouwde kom'
- € 212.000 uit project 2.44 'Afkoppelkrediet diverse rioleringen'

2.21 Prins Hendriklaan Berg en Dal, asfalt vervangen door klinkers

Tijdens het controleren van de weg zagen we dat de kwaliteit van het asfalt in de Prins Hendriklaan slecht is. Daarom gaan we het asfalt vervangen door klinkers en de voetpaden vernieuwen. Om het project integraal aan te pakken, is ervoor gekozen om alle disciplines (groen, verkeer en riolering) te betrekken.

De straten zijn onderdeel van een 30km/h-zone. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan. We weten dat er klachten zijn over het parkeren in de buurt. Hier houden we rekening mee.

We willen deze buurt ook groener maken. Dit omdat we steeds vaker te maken hebben met zware regenbuien of extreme warmte.

Voor dit project rekenen we met een bijdrage:

- € 50.000 uit project 2.45 'Vervanging asfalttribanen binnen de bebouwde kom'

2.22 Reestraat De Horst, herinrichting

De riolering in de Reestraat dateert uit 1960. Uit de rioolinspectie is gebleken dat de kwaliteit van de riolering matig tot slecht is. De gehele riolering vanaf de Ketelstraat tot en met het Rensepaedje en tot aan het gemaal van het Waterschap Rivierenland is aan vervanging toe. Daarbij verbeteren we direct het hydraulisch functioneren, waardoor de waterafvoer verbeterd. Dat doen we door de riolering tussen Hoge Horst en Dasstraat te vergroten (van 300mm naar 600mm).

Omdat we het riool moeten vervangen, vervangen we ook de weg en de groenvakken. In principe zijn deze nog redelijk tot goed. We hebben ervoor gekozen om de verharding tussen het Rensepaedje en de Cranenburgsestraat te vernieuwen. Door dit mee te nemen, zijn in 2026 alle hoofdwegen op de Horst vernieuwd.

2.23 Ericastraat en omgeving Groesbeek, reconstructie

Uit de laatste weginspectie blijkt dat de kwaliteit van de weg slecht is. Daarom gaan we deze vervangen. We vervangen het asfalt door klinkers, omdat dit beter bij de functie van de weg past. Voetpaden en parkeerhavens, vervangen we ook.

Omdat we hier met de weg aan de slag gaan, hebben we ook naar de status van het riool gekeken. Uit de laatste inspectie blijkt dat veel strengen in dit gebied de kwaliteit matig hebben gekregen. Vanwege die beoordeling en omdat er nog een gemengd stelsel ligt, vervangen we ook het riool door een gescheiden stelsel. Daarbij koppelen we hemelwater af, zodat het ter plekke kan infiltreren.

In het werk nemen we het groen mee en hebben we uiteraard ook aandacht voor verkeersremmende maatregelen. Vooral het gebied rondom de school heeft onze aandacht. In de omgeving zijn meer projecten gepland. Daarom hebben we de voorbereiding naar 2024 verplaatst. Daardoor is het mogelijk om meerdere projecten gelijktijdig voor te bereiden en kunnen we ze beter op elkaar afstemmen.

2.24 Hogekamp Leuth, reconstructie

De huidige asfaltverharding in de woonwijk Hoge Kamp is in slechte staat. Daarom gaan we die vervangen door een klinkerweg. Klinkers passen beter bij het karakter van de buurt en de functie van de weg. Omdat we het straatwerk vervangen, maken we van de gelegenheid gebruik om het gemengd rioolstelsel door een gescheiden rioolstelsel te vervangen.

Regenwater voeren we af richting de naastgelegen watergangen.

Naast de klinkerverharding die er komt, besteden we ook aandacht aan breedtes en bochtstralen van de wegen.

De parkeerdruk in deze wijk is hoog. Mogelijk kunnen we de straat anders inrichten waardoor er meer parkeerplekken zijn, zonder dat dit ten koste van groen gaat.

2.25 Centrum Groesbeek, herinrichten spoorbermen

In 2019 heeft de gemeente de spoorlijn van Prorail overgenomen. Met name het gedeelte vanaf het centrum (Wisselpad) tot aan de Hulsbroek ziet er onverzorgd uit. Dit terwijl de Draisine er rijdt en het fietspad veel gebruikt wordt. Daarom gaan we de spoorbermen anders inrichten, zodat we het goed kunnen onderhouden. Het grootste gedeelte zal een natuurlijke inrichting krijgen. Door bijvoorbeeld pleksgewijs te versralen, geven we bepaalde soorten en kruiden meer kans en dat heeft een positief op de biodiversiteit langs het spoor.

2.26 Sprongstraat en Col. Ekmanstraat Beek, vervangen riolering

In 2020 hebben we de riolering in de gehele kern Beek gereinigd en gecontroleerd. Uit de controle blijkt dat de kwaliteit van het grootste gedeelte riolering in de Sprongstraat en Colonel Ekmanstraat slecht is. Het vervangen van de riolering is nodig.

Het afkoppelen van het regenwater nemen we mee. Dit doen we door een extra leiding aan te leggen. Bij het opnieuw inrichten van de Baron van Voorst tot Voorststraat legden we een aansluiting voor hemelwater richting de percelen. Hier kunnen we op aansluiten, net als op de hemelwaterafvoer in de Oude Gracht.

Omdat we het riool moeten vervangen, moet ook de weg eruit. Het straatmateriaal in de Sprongstraat is nog goed en willen we opnieuw gebruiken. Hetzelfde geldt voor de stoeptegels in de Colonel Ekmanstraat.

Wel willen we de rijbaan en het laatste stukje asfalt van de Colonel Ekmanstraat richting de Bongerdstraat in gebakken stenen leggen. De straatverlichting langs de rijbaan vernieuwen we ook meteen.

De weg is als erftoegangsweg onderdeel van de 30km/h-zone. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan. In de Sprongstraat houden we rekening met vrachtwagens vanaf de supermarkt.

2.27 Margrietstraat Leuth, vervangen riolering

De riolering in de Margrietstraat is slecht. Deze moeten we vervangen. Op het gedeelte ter hoogte van huisnummers 30 t/m 38 hoeven we alleen de huisaansluitingen te vervangen. De riolering in dit gedeelte is in 2016 vernieuwd (middels de zogenaamde kousmethode). Omdat de weg toch open moet, vernieuwen we meteen de bestrating.

Op dit moment is de weg een 30km/h-zone. Dit past bij een erftoegangsweg. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan.

In 2021 zijn er nieuwe bomen geplant. Omdat de verharding eruit moet, ontstaat de kans om meer groeiruimte voor deze bomen te maken. Ook willen we de straat groener inrichten. Daardoor krijgt de straat de uitstraling van een erftoegangsweg.

2.28 Prinsessenbuurt Ooij, vervangen riolering

In 2021 hebben we de riolering in de Nassaustraat geheel vervangen door een vuil- en een hemelwaterriool. In de Nassaustraat zijn toen voorbereidingen gemaakt om ook in de aansluitende straten de riolering te vervangen door een vuilwaterriool en een hemelwaterafvoer. In de Bernhardstraat, Irenestraat, Christinastraat en het Schoolpad willen we het bestaande gemengde riool vervangen door een hemelwaterriool en vuilwaterriool. In de Wethouder Verrietstraat gaan we een hemelwaterriool aanleggen. Het bestaande gemengde riool gaan we ook aanpassen. Dat is nodig om de werking van dit riool te verbeteren.

De weg moet open. Daarom leggen we meteen nieuwe bestrating. Het vervangen van de bestaande straatverlichting door LED is ook onderdeel van het plan.

De weg is een 30km/h-zone. Dit past bij een erftoegangsweg. We willen de inrichting van de weg behouden en verbeteren als dat kan. Verder zijn er wensen om de kruising Bernhardstraat/Beatrixstraat te verbeteren. Dit vanwege het project 'schoolzones en schoolthuisroutes'. Mogelijk kunnen we dat met dit project combineren.

We willen deze buurt ook groener maken, omdat we steeds vaker te maken hebben met zware regenbuien of extreme warmte.

Ook willen we plantsoenen en grasvelden verlagen en daar regenwater in de bodem laten verdwijnen.

2.29 Beatrixstraat Ooij, vervangen riolering

Bij dit project gaat het om de Beatrixstraat in Ooij. Ook de kruising Koningin Julianalaan tot de kruising Prins Bernhardstraat nemen we mee. Op deze locatie gaan we de straat mooier maken door bijvoorbeeld nieuwe stenen te leggen. Dat doen we omdat de bestaande bestrating slecht en verouderd is. Omdat de weg eruit moet, vervangen we ook meteen twee rioolstrengen in de Beatrixstraat. Deze zijn in slechte staat.

We kijken hoe we de weg kunnen inrichten, zodat dit past bij een 30km/h-zone. Het vervangen van de oude lantarenpalen door nieuwe masten met LED verlichting hoort daar ook bij.

2.30 Ketelstraat de Horst, reconstructie

In 2020 is de riolering in de kern De Horst gecontroleerd. We zagen dat de kwaliteit van de riolering in de Ketelstraat slecht is. De afwatering is ook slecht. Dat blijkt uit de jaarlijkse reiniging die nodig is. Vervanging van het riool is dus nodig. Het huidige riool ligt onder de kabels en leidingen. We moeten het nieuwe riool onder de weg leggen en dat betekent dat de weg open moet.

Het asfalt is slecht en moeten we vervangen. Dit gaat om het gedeelte van de komgrens Hoge Horst tot aan de komgrens Ketelstraat.

De weg is onderdeel van de 30km/h-zone in de bebouwde kom van De Horst. Daarom willen we de weg iets anders inrichten. Bijvoorbeeld door er een erftoegangsweg van te maken.

2.31 Oude Kleefsebaan Berg en Dal, rioolrenovatie.

In 2018 hebben we de riolering in de gehele kern Berg en Dal gereinigd en gecontroleerd. Uit deze inspectie blijkt dat de kwaliteit van een groot gedeelte van de riolering in de Oude Kleefsebaan slecht is.

In 2009 is de hele Oude Kleefsebaan opnieuw ingericht. Daarnaast is dit een zeer drukke weg voor lokaal verkeer. Daarom kiezen wij ervoor om het bestaande riool te renoveren door de zogenaamde kous-methode toe te passen. Dat betekent simpel gezegd dat we het bestaande riool van binnenuit herstellen. Daardoor hoeft de weg niet open en is er bijna geen overlast voor verkeer.

2.32 Zeelandsestraat (binnen de bebouwde kom) Millingen aan de Rijn, herinrichting

Het werk omvat het gedeelte van de Zeelandsestraat vanaf de Paverskamp tot aan de kruising met de Lange Poal. In 2021 hebben we de riolering geïnspecteerd. Uit de inspectieresultaten bleek dat een gedeelte van de riolering in de Zeelandsestraat slecht is. Daarom gaan we dat deel vervangen. Inventarisatie bij de verschillende beheerdisciplines heeft geresulteerd in een gecombineerd project. We gaan dit gedeelte van de Zeelandsestraat zowel onder- als bovengronds opnieuw inrichten. De bestaande (grote) bomen proberen we te behouden.

2.33 Zeelandsestraat - Plezenburgestraat (buiten de bebouwde kom) Leuth, herinrichting

Uit de wegininspectie is gebleken dat de wegvakken aan het eind van hun levensduur zijn.

Daarom gaan we 3.5 kilometer asfaltweg vervangen.

Bij de uitwerking houden we rekening met een amendement van 1 april 2021 (of de uitkomsten van het onderzoek): *'Het verkeersluw maken van de Zeelandsestraat onderzoeken en zo mogelijk invoeren door deze straat vanaf Boerderij De Notenboom voor autoverkeer (uitgezonderd bestemmingsverkeer) af te sluiten en op die manier ook deels terug te geven aan de natuur en omgeving'*.

2.34 Hoefseweg Millingen aan de Rijn, asfalteren zandpad

Een gedeelte van de onverharde weg willen we onderhoudsvrij maken door deze te asfalteren. Het gaat om de zandweg vanaf de Molenweg tot aan de eerste boerderij (ongeveer 800 meter).

2.35 Lagewald - Boersteeg Groesbeek, planten bomen

De bermen langs de Lagewald en Boersteeg moeten we regelmatig herstellen. Dit komt doordat (grote) voertuigen de bermen stuk rijden, terwijl de weg in principe breed genoeg is. Op plekken waar dat kan, planten we bomen in de bermen. Hierdoor wordt de buurt nog groener en beperken we schade aan de bermen.

Uiteraard houden we rekening met de ligging van kabels en leidingen, zichtlijnen en andere ontwikkelingen.

2.36 Oranjebuurt Berg en Dal, herinrichting

De Oranjelaan, het Vierparkenpad, de Prins Alexanderlaan, Willem de Zwijgerlaan en de Prins Mauritslaan zijn verouderd. Dat blijkt uit inspectiegegevens en eigen waarnemingen. Daarom gaan we de verharding en het groen vervangen. Waar het kan vergroenen we de buurt. Ook kiezen we voor een inrichting die beter bij een 30km/h zone past. Denk aan verkeersremmende maatregelen, smallere wegen en optische versmalling door het aanbrengen van groen.

Het grootste gedeelte van de buurt is voorzien van een gescheiden riolering. Deze watert af richting de retentie aan de Nassaulaan. Om deze retentie te ontlasten willen we het bestaande hemelwaterriool vervangen door een infiltratieriool, zodat we ter plaatse al kunnen infiltreren. Daarom moeten we ook het gemiddeld rioolstelsel vervangen.

2.37 t/m 2.40 Vervangingen volgens onderhoudsplan gebouwen.

Deze projecten betreffen de vervangingsinvesteringen op onze gebouwen. De geplande investeringen komen voort uit het meerjarig onderhoudsplan 2023-2032 zoals opgesteld door Planon. Zij voert voor ons de inspecties uit en stelt een meerjarenonderhoudsplan op.

2.41 Nieuwe sporthal Ooij

De druk op onze binnensportaccommodaties om in de piektijden te kunnen sporten is hoog. Elk jaar vraagt dat extra afstemming en concessies van verenigingen op de gewenste tijden en uren. Sport is een belangrijk speerpunt van beleid in het sociaal domein. Om de binnensport voldoende mogelijkheden te bieden voor de toekomst komen we met een voorstel voor een sportaccommodatie in het middengebied (Beek, Leuth, Ooij) van onze gemeente.

2.43 en 2.46 Vervangen van speelplekken volgens vervangingsschema

Investeringen boven de € 25.000 moeten we activeren. Daarom staan deze vervangingen op het MIP. Het vervangingsschema heeft de raad reeds vastgesteld. Bij vaststelling van het MIP worden de kredieten beschikbaar gesteld en de kapitaallasten geraamd.

2.47 Afkoppelkrediet diverse rioleringen (€ 200.000 per jaar)

In het krediet voor het 'vervangen van asfaltrijbanen' (2.46) is geen geld opgenomen voor bijvoorbeeld het afkoppelen van regenwater. Dat is een gemiste kans, want het openmaken van de weg is hier een ideaal moment voor.

Door dit krediet op te nemen, is het mogelijk om binnen de geplande projecten regenwater af te koppelen. Daardoor kunnen we het vervangen van de verharding met het afkoppelen combineren (werk met werk maken).

Dit krediet zetten we als bijdrage bij andere projecten in. Is dit het geval? Dan vermelden we dit bij de projectomschrijving.

De aankomende periode maken we zogenaamde basisrioleringsplannen (BRP's). Bij het opstellen van deze plannen, bekijken we welke locaties binnen een bepaalde kern gevoelig zijn voor wateroverlast. Op basis van deze resultaten uit de plannen en ook onderzoeken, nemen we maatregelen om wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen. Daarvoor zetten we dit budget in.

2.48 Vervanging asfaltrijbanen binnen de bebouwde kom (€600.000 per jaar)

In 2018 stelde de gemeenteraad 6 miljoen euro beschikbaar voor een periode van 10 jaar. Per jaar komt hiervan 1/10e deel beschikbaar. Dit bedrag is bedoeld om asfalt door klinkers te vervangen. De gemiddelde kwaliteit van de asfaltwegen binnen in woonwijken (30 km/h-zones) is slecht. Dat zagen we tijdens de laatste inspectie. We gaan op deze plekken het asfalt vervangen door stenen.

Dit krediet zetten we als bijdrage bij andere projecten in. Is dit het geval? Dan vermelden we dit bij de projectomschrijving.

2.49 t/m 2.52 Sportaccommodaties

We hebben een meerjarig vervangingsschema gemaakt voor alle sportvelden en kleedkamers. Daarbij hebben we een verwachting gemaakt voor de komende jaren. Sportverenigingen moeten een aanvraag indienen voor een investeringsbijdrage.

Nieuwe investeringen programma 4 Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

4.1 Aanschaf materieel 2028

Deze investering gaat over de aanschaf van auto's en materieel voor onze buitendienst. Bijvoorbeeld werkbussen en materieel om gladheid te bestrijden. Als het kan vervangen wij gereedschap en materieel elektrische alternatieven.

4.2 Aanpassing gemeentehuis

Het gemeentehuis verdient een eigentijdse, moderne en duurzame inrichting, voor onze inwoners, het bestuur en voor onze medewerkers. De plannen voor de herinrichting richten zich concreet op de publieksruimte / de hal, de raadszaal en de inrichting en voorzieningen op kantoor. In de begroting zijn middelen geraamd voor aanpassingen in het gemeentehuis, maar waarschijnlijk niet voldoende. De plannen en de kosten leggen we ter besluitvorming voor. Het tijdstip daarvan is afhankelijk van de besluitvorming over de motie over de ravijnjaren.

Eerder opgenomen investeringen programma 4 Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

4.3 t/m 4.4 vervangingen gemeentelijke gebouwen

Dit gaat om vervangingen groter dan € 25.000 aan gemeentelijke gebouwen zoals het gemeentehuis en de gemeentewerven. Op de planning staat het vervangende screens, vloerbedekking en de tijdsignalering in het gemeentehuis en de warmte terugwininstallatie in de gemeentewerf Beek.

4.5 t/m 4.7 Aanschaf materieel 2025-2027

Dit krediet is voor de vervanging en/of aanschaf van materieel voor de buitendienst. Het gaat om aanschaf van werkbussen en materieel om bijvoorbeeld wegen te vegen of gladheid te bestrijden. Als het kan vervangen wij gereedschap en materieel die op fossiele brandstof werken naar elektrisch.

Reserves en voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Naam reserve	Stand 1-1-2025	Mutaties 2025 Onttrekking	Toevoeging	Stand 31-12-2025	Mutaties 2026 Onttrekking	Toevoeging	Stand 31-12-2026	Mutaties 2027 Onttrekking	Toevoeging	Stand 31-12-2027	Mutaties 2028 Onttrekking	Toevoeging	Stand 31-12-2028
1. Reserves													
1.1. Algemene reserves													
Algemene Reserve vrij aanwendbaar	15.908	-312	-	15.596	-172	-	15.424	-30	-	15.394	-	70	15.464
Vaste Algemene reserve	17.220	-	-	17.220	-	-	17.220	-	-	17.220	-	-	17.220
Reserve rekeningresultaat	1.421	-355	-	1.066	-355	-	711	-355	-	355	-355	-	-
Saldo vorig dienstjaar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Saldo huidig dienstjaar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Reserve verwachte	3.596	-	-	3.596	-	-	3.596	-	-	3.596	-	-	3.596
Totaal 1.1. Algemene reserves	38.144	-667	-	37.477	-528	-	36.950	-385	-	36.564	-355	70	36.279
1.2. Bestemmingsreserves													
Bestemmingsreserve Onderhoud Gymzalen	186	-	41	226	-	41	267	-	41	308	-	41	349
Bestemmingsreserve Natuur en Landschap	53	-50	-	3	-	-	3	-	-	3	-	-	3
Bestemmingsreserve Groenblauwe diensten	1.399	-73	21	1.347	-73	20	1.295	-73	19	1.242	-73	19	1.188
Reserve Speeltuinen	193	-	-	193	-	-	193	-	-	193	-	-	193
Reserve onderhoud Voorzieningenhart Op de Heuvel	546	-	46	593	-	46	639	-	46	685	-	46	732
Bestemmingsreserve aanpak extreme wateroverlast	900	-50	14	864	-49	13	828	-48	12	792	-48	12	756
Bestemmingsreserve Lopende projecten (gelabeld)	873	-63	20	830	-18	20	832	-18	20	835	-18	20	837
Bestemmingsreserve Kapitaallasten	13.580	-730	204	13.054	-722	196	12.528	-714	188	12.002	-706	180	11.476
Totaal 1.2. Bestemmingsreserves	17.730	-965	345	17.111	-861	336	16.586	-852	327	16.060	-844	318	15.534
Totaal 1. Reserves	55.875	-1.632	345	54.588	-1.388	336	53.536	-1.238	327	52.625	-1.199	388	51.813

Naam voorziening	Stand 1-1-2025	Mutaties 2025 Onttrekking	Toevoeging	Stand 31-12-2025	Mutaties 2026 Onttrekking	Toevoeging	Stand 31-12-2026	Mutaties 2027 Onttrekking	Toevoeging	Stand 31-12-2027	Mutaties 2028 Onttrekking	Toevoeging	Stand 31-12-2028
2. Voorzieningen													
2.1. Voorzieningen t.b.v. verplichtingen e/o risico's													
Voorziening Pens.verpl.vw wethouders	3.300	-204	120	3.216	-204	120	3.132	-204	120	3.132	-204	120	3.049
Voorziening Wachtgeldverpl.vw wethouders	26	-26	-	0	-	-	0	-	-	0	-	-	0
Voorziening (voormalig) personeel	12	-12	-	-0	-	-	-0	-	-	-0	-	-	-0
Voorziening Verlofuren personeel	899	-	-	899	-	-	899	-	-	899	-	-	899
Totaal 2.1. Voorzieningen t.b.v. verplichtingen e/o risico's	4.236	-242	120	4.115	-204	120	4.031	-204	120	4.031	-204	120	3.947
2.2. Voorzieningen t.b.v. door derden beklemde middelen													
Voorziening Riolerig	3.528	-533	-	2.995	-593	-	2.402	-805	-	2.190	-824	-	1.577
Voorziening Afsval	278	-278	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2.2. Voorzieningen t.b.v. door derden beklemde middelen	3.806	-811	-	2.995	-593	-	2.402	-805	-	2.190	-824	-	1.577
2.3. Voorzieningen t.b.v. lastenegalitie													
Voorziening onderhoud wegen	1.155	-744	1.278	1.689	-1.858	1.278	1.109	-997	1.278	1.971	-1.012	1.278	1.375
Voorziening gebouwen sport	371	-386	215	200	-134	145	212	-132	145	214	-25	145	332
Voorziening gebouwen welzijn	375	-149	122	348	-122	122	348	-79	122	391	-29	122	441
Voorziening gebouwen overig	670	-308	195	558	-280	195	473	-258	195	494	-82	195	586
Voorziening verwacht verlies	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal 2.3. Voorzieningen t.b.v. lastenegalitie	2.572	-1.587	1.811	2.795	-2.394	1.741	2.142	-1.466	1.741	3.070	-1.149	1.741	2.734
Totaal 2. Voorzieningen	10.614	-2.640	1.931	9.905	-3.191	1.861	8.575	-2.474	1.861	9.291	-2.177	1.861	8.259

Kader subsidies

Kader subsidies begroting 2025

De gemeenteraad stelt het kader voor de subsidies vast. Het college heeft de subsidieplafonds als vastgesteld. Hieronder is dit kader voor 2025 aangegeven.

Omschrijving	Bedrag kader subsidie
1. Subsidies op grond van deelverordening	
a. Peuteropvang	200.000
b. Sport	311.617
c. Muziekonderwijs	97.473
d. Amateurkunst	124.349
e. Volksfeesten	12.699
f. Musea	50.041
g. Vrouwenverenigingen	1.706
h. Buurtverenigingen	512
i. Wijkraden	5.971
j. Groene leefruimte	10.345
k. Jeugd- en jongerenwerk	20.875
l. Ouderbonden	66.182
m. EHBO en AED	20.830
n. Overige organisaties	6.834
Totaal subsidies deelverordening	929.434
2. Subsidie uit begrotingsposten	
The Economic Board (TEB)	37.000
Antidiscriminatievoorziening en slachtofferhulp	28.238
Stichting buurtbus	2.800
Veerverbinding	48.500
BIZ Groesbeek Centrum	34.100
BIZ Millingen aan de Rijn	16.500
RBT KAN	53.500
STER Groesbeek	27.000
Toeristische activiteiten	40.000
Scholen voor basisonderwijs	8.075
Combinatiefunctie sport	65.640
Zwem- en waterpolovereniging Groesbeek	24.452
St. MTB Gelderland Zuid	550
St. Zevenheuvelenloop	3.412
Centrum Run Groesbeek	2.900

SVO	96.500
Stichting Kakatoe Leuth (Polderpop)	1.303
Euregio studentenmuziekfestival	561
NJO Muziekzomer Gelderland	1.122
St. Millings Jaarboek	569
St. filmarchief Groesbeek	2.104
Kermis Kekerdom	561
Vrijheidsmuseum (waarderingssubsidie)	22.432
Gemeentelijke monumenten	89.500
Provinciale gemeentelijke monumenten	45.500
Molens	5.000
Vereniging voor Behoud Dorpsgezichten	569
Heemkundekring De Duffelt Millingen	4.376
Stichting Heemkunde Berg en Dal	376
Heemkunde Groesbeek	376
Stichting erfgoednet	9.000
Openbare bibliotheek	879.250
Lokale omroep	42.500
Bijzondere houtopstand	3.500
Onderhoud speeltuin Kros	2.844
Werkgroep Milieubeheer Berg en Dal	1.138
Beheersubsidies projecten groenblauwe diensten	72.500
St. Berg en Dals bloei burgerparticipatie	247
Stichting Behoud Dierenweide	1.422
Gemeenschapshuis Heilig Landstichting	2.844
Stichting Spaldrop	5.000
Rocky Fit	72.660
SWOM (St. Welzijn Ouderen Millingen aan de Rijn)	20.816
St. Mentorschap Oost Nederland Gelderland (Groesbeek)	332
Seniorenraad Berg en Dal	3.981
Seniorenraad Burgerparticipatie	3.926
Dorpshuis de Slenk	3.871
Dorpshuis Op d'n Heuvel	200.000
Kulturhus Kekerdom	2.500
Kulturhus Leuth	95.000
St. Vluchtelingenwerk Oost Nederland (Groesbeek)	150.000
Wmo adviesgroep	3.981
MEE	61.761
MGR loonkostensubsidie	708.000
Stichting BWN rechtshulp	18.000
Inloop en Ontmoeting	538.248
Indicatievrije ontwikkelingsgerichte dagbesteding	290.000

Diverse scholen zorg in onderwijs	116.172
Bouw!	5.000
Peuterplusgroep	201.519
Coöperatie verloskundigen Nijmegen eo (Millingen)	14.740
Alzheimer Cafe / COPD cafe	3.114
Forte Welzijn	1.912.514
Afkoppelprojecten riolering	60.000
Totaal subsidies uit begrotingsposten	6.169.896
3. Totaal	7.099.330

Beleidsindicatoren

De beleidsindicatoren moeten we verplicht opnemen in de begroting volgens de Bbv. Hieronder staat een overzicht van de verplichte beleidsindicatoren per programma horen. De gegevens en een toelichting op de beleidsindicatoren zijn te vinden op de website Waarstaatjegemeente.nl. De cijfers zijn afkomstig van verschillende overheidsorganisaties. Deze cijfers zijn niet altijd actueel en kunnen ieder moment wijzigen.

Indicator

Mens en Samenleving

- Absoluut verzuim
- Relatief verzuim
- Voortijdige schoolverlaters totaal (Vsv-ers)
- Niet-sporters
- Jongeren met een delict voor de rechter
- Werkloze jongeren
- Jongeren met jeugdhulp
- Jongeren met jeugdbescherming
- Jongeren met jeugdreclassering
- Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo
- Omvang huishoudelijk afval

Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit

- Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)
- Hernieuwbare elektriciteit
- Nieuw gebouwde woningen

Economie, Werk en Inkomen

- Functiemenging
- Vestigingen (van bedrijven)
- Banen
- Kinderen in uitkeringsgezin
- Netto arbeidsparticipatie
- Personen met een bijstandsuitkering
- Lopende re-integratievoorzieningen

Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

- Verwijzingen Halt
- Winkeldiefstallen
- Gewelddsmisdrijven
- Diefstallen uit woning
- Gemiddelde WOZ waarde
- Demografische druk
- Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden

- Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Hieronder staat een overzicht van de verplichte beleidsindicatoren die gaan over onze organisatie.

Indicator	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
<u>Formatie</u>			
Gemeente	7,35	7,40	7,62
<i>Eenheid:</i>	Fte per 1.000 inwoners		
<i>Bron:</i>	Eigen gegevens		
<u>Bezetting</u>			
Gemeente	6,63	6,6	6,46
<i>Eenheid:</i>	Fte per 1.000 inwoners		
<i>Bron:</i>	Eigen gegevens		
<u>Apparaatskosten</u>			
Gemeente	754	811	858
<i>Eenheid:</i>	Kosten per inwoner		
<i>Bron:</i>	Eigen begroting		
<u>Externe inhuur</u>			
Gemeente	20,4	3,6	4,9
<i>Eenheid:</i>	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen		
<i>Bron:</i>	Eigen begroting		
<u>Overhead</u>			
Gemeente	8,54	10,38	11,05
<i>Eenheid:</i>	% van totale lasten		
<i>Bron:</i>	Eigen begroting		

Formatie

Organisatie-eenheid	Formatie in Fte		Aantal personen		Loonsom	
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2024	Begroting 2025
Bestuur						
Raad			25	25	-€ 392.244	-€ 416.961
B&W			5	5	-€ 626.799	-€ 632.007
Griffie	2,56	2,56	3	3	-€ 253.814	-€ 259.853
Uitkering gepens. weth.			27	27	-€ 207.235	-€ 203.799
Wachtgeld ex wethouders			3	1	-€ 167.443	-€ 13.887
subtotaal bestuur	2,56	2,56	63	61	€ -1.647.535	€ -1.526.507
Personeel						
Directie	5,80	5,80	6	6	-€ 883.071	-€ 809.720
Team Buitendienst	19,74	19,77	21	22	-€ 1.286.233	-€ 1.451.892
Team Sport	9,46	9,59	14	15	-€ 593.460	-€ 658.892
Team Maatschappelijke ontwikkeling	20,88	21,76	23	25	-€ 1.939.953	-€ 2.119.599
Team Ruimtelijke ontwikkeling	26,67	27,52	28	31	-€ 2.465.231	-€ 2.642.016
Team Informatie	23,55	23,65	27	27	-€ 1.911.814	-€ 1.918.337
Team CCB	14,32	15,65	19	22	-€ 1.039.721	-€ 1.214.382
Team P&O/Communicatie/Secr.	16,00	15,83	21	23	-€ 1.390.847	-€ 1.443.009
Team Financiën/Jur.zaken/APV Handh.	28,95	30,61	36	39	-€ 2.632.914	-€ 2.706.151
Team Inkomen en Participatie	22,66	28,45	29	35	-€ 2.015.442	-€ 2.370.670
Team Beheer openbare ruimte/fac.bedrijf	22,70	24,54	24	27	-€ 1.943.303	-€ 2.192.066
Team Sociaal Team	30,09	30,17	37	36	-€ 2.550.593	-€ 2.680.988
Team Kwaliteit en ondersteuning	15,04	15,93	19	20	-€ 1.310.882	-€ 1.384.178
subtotaal personeel	255,86	269,27	304	328	€ -21.963.464	€ -23.591.901
Flexibele schil	1,42	0,91	0	0	-€ 114.226	-€ 82.619
	1,42	0,91	0	0	€ -114.226	€ -82.619
Overigen						
Ambtenaren burgerlijke stand					-€ 17.000	-€ 17.000
Flexibel belonen					-€ 22.000	-€ 23.000
Stagiaires/cafetariamodel/BHV					-€ 35.000	-€ 35.000
Inhuur					-€ 840.402	-€ 880.000
subtotaal overigen		0	0	0	€ -914.402	€ -955.000
Totale loonsom	259,84	272,74	367	389	€ -24.639.627	€ -26.156.027

Beleidskaders

Hieronder zijn per programma de geldende beleidsregels opgenomen.

Programma 1 Mens en Samenleving

Gemeentelijke kaders

Sociaal maatschappelijke toekomstvisie
Algemene subsidieverordening Berg en Dal
Nota vrijwilligerswerk 2022-2026
Nota Participatie Samen maken we Berg en Dal!
Mantelzorg in de gemeente Berg en Dal Nota mantelzorg 2022-2026
Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2023-2026
Verordening maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Berg en Dal 2023
Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp gemeente Berg en Dal 2018
Beleidsregels Beschermd Wonen en Opvang Groesbeek 2015
Beleidsregel handhaving Wet kinderopvang Berg en Dal 2021
Verordening leerlingenvervoer Berg en Dal 2022
Regionaal Beleidsplan Samen Dichtbij 2018-2020 (is verlengd in 2022)
Verordening Tegemoetkoming Kinderopvang sociaal-medische indicatie (SMI) Groesbeek 2015
Regionale beleidsnota wet Inburgering 2021
Regioplan Beschermd Wonen
Koersdocument Sociaal Domein en Lokale Toegang
Visie op inclusief onderwijs en kinderopvang
Regioprogramma Jeugd
Regioaanpak Jongeren naar School of Werk 2020 - 2024

Programma 2 Leefomgeving, Duurzaamheid en Mobiliteit

Bovengemeentelijke kaders

Wet Natuurbescherming
Aanbestedingswet
Bouwstoffenbesluit bodem- en oppervlaktewaterenbescherming
Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten
Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen
Kaderrichtlijn water
Nationaal bestuursakkoord water
Waterwet
Wet milieubeheer
Gelders Energieakkoord (www.geldersenergieakkoord.nl)
Wegenverkeerswet
Wegenwet
Erfgoedwet
Omgevingswet

Gemeentelijke kaders

Sociaal maatschappelijke toekomstvisie

Nota accommodatiebeleid "ontmoeten en verbinden met accommodaties"

Nota subsidiebeleid

Visiedoc notitie Kernenbeleid

Beheerplan gemeentelijke gebouwen

Beheerverordening begraafplaatsen

Bomenkaart

Landschapsontwikkelingsplan

Vervangingsplan speelvoorzieningen

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2021-2025

Samenwerkingsovereenkomst Werkeenheid regio Nijmegen

Verkeerscirculatieplan

Verkeersbeleidsplan

Mobiliteitsvisie Berg en Dal 2016-2026

Mobiliteitsplan 2030 Euregio

Wegenbeheersplan

Wegenbeleidsplan

Verlichtingsbeheerplan

Verordening geurhinder en veehouderij 2017

Bodemnota en bodemkwaliteitskaart

Woonvisie

Energievisie gemeente Berg en Dal 2017-2020

Ruimtelijke visie duurzame energieopwekking 2019

Subsidieverordening Erfgoedprojecten in de kernen gemeente Berg en Dal 2017

Woonvisie Berg en Dal

Transitievise warmte

Programma 3 Economie, Werk & Inkomen

Bovengemeentelijke kaders

Wet gemeenschappelijke regelingen

Gemeentelijke kaders

Re-integratieverordening Participatiewet Rijk van Nijmegen

Nadere regels en beleidsregels Re-integratieverordening Participatiewet Rijk van Nijmegen

Inkoopbeleid MGR 2017

Visie document Millingen aan de Rijn, Ubbergen en Groesbeek

Structuurvisie Berg en Dal

Economische Visie

Kadernota Toerisme Van trots naar topbestemming

Integraal toezicht en handhavingsbeleid

Notitie grondexploitatie van de commissie BBV

Strategische agenda 2020 Euregio
Actieplan wonen Berg en Dal 2020
Verordening Tegenprestatie naar Vermogen gemeente Berg en Dal 2016
Afstemmingsverordening (maatregelenverordening) Participatiewet, loaw en loaz gemeente Groesbeek 2015
Beleidsregel bijzondere bijstand 2021
Beleidskader Arbeidsmarkt en re-integratie 2024-2027 Regio Rijk van Nijmegen
Beleidsplan Minima & Schuldhulpverlening 2021-2025
Verordening Doe Mee! Regeling gemeente Berg en Dal 2023
Afstemmingsverordening (Maatregelenverordening) Participatiewet, IOAW en IOAZ gemeente Groesbeek 2015
Subsidieverordening Toerisme

Programma 4 Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

Bovengemeentelijke kaders

Gemeentewet
Algemene wet bestuursrecht
Wet veiligheidsregio's
Politiewet
BBV (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten)
Notitie overhead van de commissie BBV
Actuele notities van de commissie BBV
Financiële verhoudingswet

Gemeentelijke kaders

Verordening Financieel beleid, beheer en organisatie (artikel 212 Gemeentewet) Berg en Dal 2023
Verordening controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie (artikel 213 Gemeentewet) Berg en Dal 2023
Verordening onderzoeken doelmatig- en doeltreffendheid bestuur (artikel 213a Gemeentewet) Berg en Dal 2023
Nota reserves en voorzieningen 2023
Belastingenverordeningen gemeente Berg en Dal
Budgethoudersregeling Berg en Dal 2021
Inkoopvoorwaarden- en beleid
Financieringsstatuut gemeente Berg en Dal 2021
Missie en visie organisatie
Algemene plaatselijke verordening
Wegsleepverordening
Inspraakverordening
Verordening winkeltijden
Marktverordening
Verordening bezwaren
Verordening behandeling klachten

Organisatiebesluit

Bevoegdhedenbesluit

Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio VRGZ 2024-2027

Regionaal risicoprofiel Veiligheidsregio VRGZ

Regionaal crisisplan Veiligheidsregio VRGZ

Strategische agenda Districtelijk Veiligheidsoverleg Gelderland-Zuid 2023-2026

Integraal Veiligheidsplan Tweestromenland 2023-2026